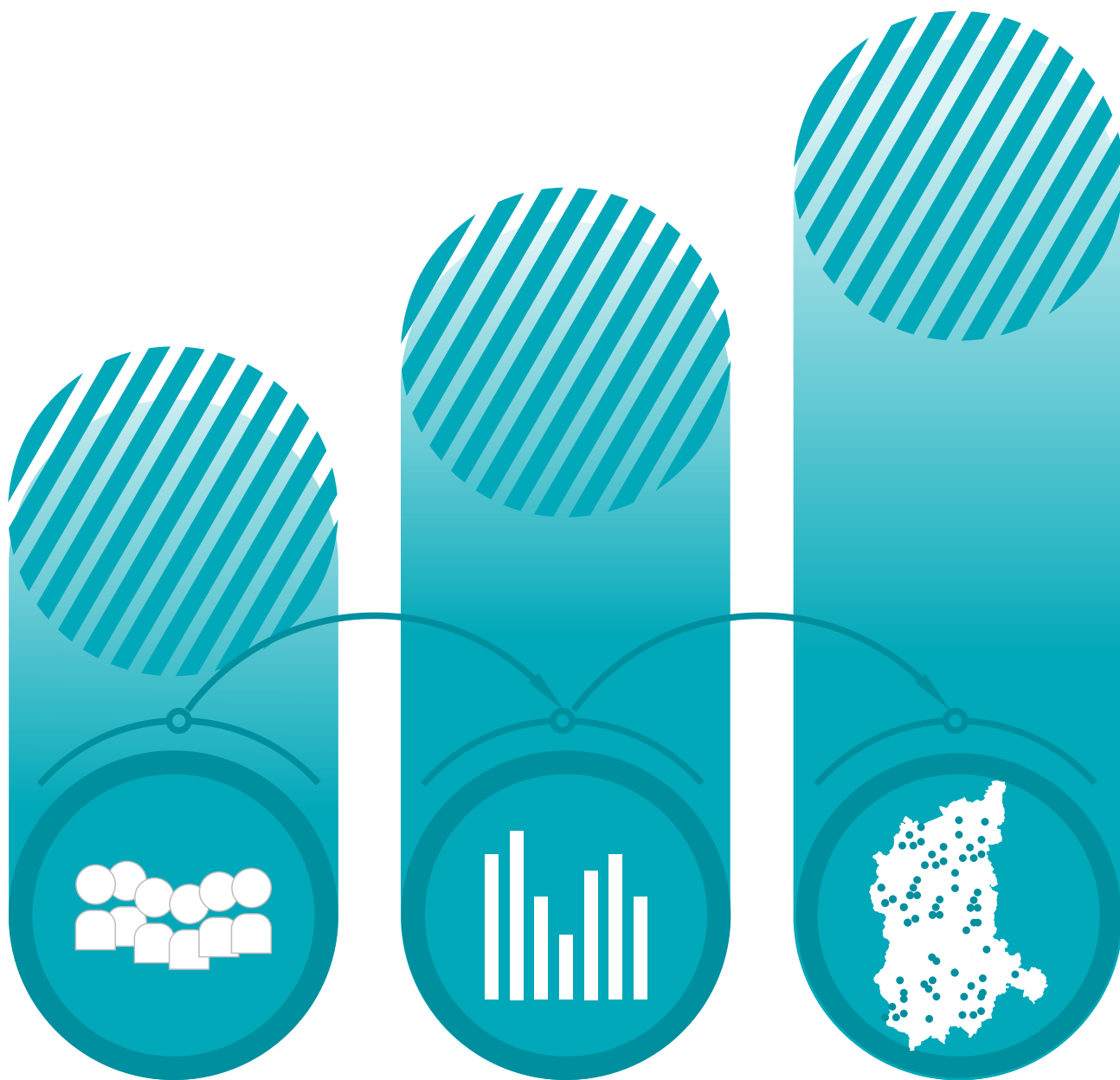

Sytuacja demograficzna województwa lubuskiego w 2023 r.

Demographic situation of Lubuskie Voivodship in 2023

Sytuacja demograficzna województwa lubuskiego w 2023 r.

Demographic situation of Lubuskie Voivodship in 2023

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze Statistical Office in Zielona Góra

Zielona Góra 2024

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze - Lubuski Ośrodek Badań Regionalnych

Statistical Office in Zielona Góra - Lubuskie Regional Research Centre

pod kierunkiem

supervised by

Iwony Goździckiej

Zespół autorski

Editorial team

Zuzanna Sikora, Agnieszka Król

Recenzent

Reviewer

Roman Fedak

Tłumaczenie

Translation

Roksana Bach

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Edyta Leśniarek

ISSN 2545-1294

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

www.zielonagora.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208
Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (22) 608 32 10, 608 38 10
Zam. XXX/2024/nakł. 70

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze przekazuje Państwu publikację „Sytuacja demograficzna województwa lubuskiego w 2023 r.". Jest to opracowanie tematyczne, zawierające podstawowe dane statystyczne dotyczące aktualnego stanu i struktury ludności województwa oraz informacje o przebiegu zjawisk i procesów demograficznych. Publikacja może być użytecznym źródłem informacji przy ocenie aktualnej sytuacji demograficznej województwa, umożliwiającym obserwację kierunku i tempa zachodzących zmian.

Publikacja przedstawia wyniki bilansu ludności, który został sporządzony według stanu w dniu 31.12.2023 r. dla wszystkich jednostek podziału administracyjnego województwa. Bilans ten został opracowany przy przyjęciu za bazę do obliczeń wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31.03.2021 r.

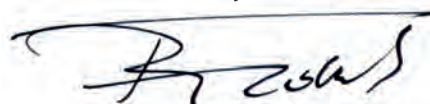
Niniejsza publikacja zawiera niezbędne wyjaśnienia metodyczne oraz analizę danych statystycznych. W uwagach metodycznych podano źródło, metody badań oraz ważniejsze pojęcia i definicje prezentowanych wskaźników. Analiza dotyczy obszarów związanych z procesami ludnościowymi w województwie lubuskim – stanu i struktury populacji, statystyki związanej z procesami starzenia się ludności, ruchu naturalnego, charakterystyki małżeństw i rozwodów oraz procesów migracyjnych. Podsumowaniem dokonanych analiz jest klasyfikacja województwa, powiatów i gmin według stosowanych typologii demograficznych.

W celu pełniejszego zobrazowania procesów ludnościowych w opracowaniu zamieszczono wykresy i mapy. Opracowanie jest również dostępne w wersji elektronicznej na stronie internetowej Urzędu. Wersja elektroniczna uzupełniona jest tabelarycznym zestawieniem najważniejszych danych dotyczących ludności w województwie lubuskim w 2023 r.

Przekazując publikację wyrażamy nadzieję, że spełni ona oczekiwania odbiorców, jednocześnie prosimy o nadsyłanie uwag, które postaramy się uwzględnić w kolejnych edycjach.

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze składa podziękowania wszystkim osobom i instytucjom uczestniczącym w pracach związanych z bieżącymi badaniami demograficznymi.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Zielonej Górze

Roman Fedak

Preface

The Statistical Office in Zielona Góra presents publication entitled „Demographic situation of Lubuskie Voivodship in 2023”. This is a thematic study, containing basic statistical data on the current state and structure of the population of the Voivodship as well as information on demographic phenomena and processes. The publication can be a valuable source of information in assessing the current demographic situation of the Voivodship, enabling observation of the direction and pace of the changes in this field.

The publication shows the results of the population balance which was done as of December 31, 2023 for all the units of the administrative division of the Voivodship. The balance was made taking as the basis for calculations the results of the National Population and Housing Census held on March 31, 2021.

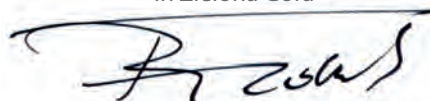
The publication contains essential methodological notes and statistical analyses. The methodological notes provide the source, research methods, major concepts and definitions of the indexes used. The analysis concerns areas related to population processes in Lubuskie Voivodship – the state and structure of the population, statistics related to the ageing processes of the population, natural movement, characteristics of marriages and divorces and migration processes. A conclusion of the performed analyses is the classification of the Voivodship, powiats and gminas according to the demographic typologies used.

In order to provide a complete picture of the subject of population processes, diagrams and maps are included. The study is also available in an electronic version on the Statistical Office in Zielona Góra website. The electronic version is supplemented with a tabular summary of the most important population data in Lubuskie Voivodship in 2023.

By presenting this publication we hope it will meet the expectations of the recipients, at the same time we ask you to send us your comments, which may contribute to the next editions of the publication.

The Statistical Office in Zielona Góra would like to express gratitude to all persons and institutions which contribute in current demographic research.

Director of the Statistical Office
in Zielona Góra

Roman Fedak

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	14
Symbols. Major abbreviations	
Synteza	15
Synthesis	17
Rozdział 1. Powierzchnia i liczba ludności	19
Chapter 1. Area and population	
1.1. Powierzchnia i podział terytorialny.	19
1.1. Area and territorial division	
1.2. Liczba ludności	20
1.2. Population	
1.3. Gęstość zaludnienia	21
1.3. Population density	
Rozdział 2. Struktura ludności.	23
Chapter 2. Population structure	
2.1. Ludność według płci.	23
2.1. Population by sex	
2.2. Ludność według miejsca zamieszkania.	24
2.2. Population by place of residence	
2.3. Ludność według biologicznych grup wieku.	25
2.3. Population by biological age groups	
2.4. Ludność według ekonomicznych grup wieku.	28
2.4. Population by working age groups	
Rozdział 3. Starzenie się populacji	31
Chapter 3. Ageing processes of population	
3.1. Miary starzenia się społeczeństwa	31
3.1. Measures of ageing of population	
Rozdział 4. Ruch naturalny ludności	40
Chapter 4. Vital statistics	
4.1. Urodzenia żywe.	40
4.1. Live births	
4.2. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności	42
4.2. Female fertility and reproduction rates of population	
4.3. Zgony	43
4.3. Deaths	

Spis treści (dok.)

Contents (cont.)

	Str. Page
4.4. Przyrost naturalny	49
4.4. Natural increase	
4.5. Przeciętne dalsze trwanie życia.	50
4.5. Life expectancy	
Rozdział 5. Małżeństwa, separacje i rozwody	51
Chapter 5. Marriages, separations and divorces	
5.1. Małżeństwa zawarte.	51
5.1. Marriages contracted	
5.2. Separacje.	57
5.2. Separations	
5.3. Rozwody	59
5.3. Divorces	
Rozdział 6. Migracje	64
Chapter 6. Migration	
6.1. Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały	64
6.1. Internal and international migration for permanent residence	
6.2. Migracje wewnętrzne.	67
6.2. Internal migration	
6.3. Migracje zagraniczne	70
6.3. International migration	
Rozdział 7. Analiza potencjału demograficznego jednostek terytorialnych województwa lubuskiego	74
Chapter 7. Demographic potential analysis of territorial units of Lubuskie Voivodship	
7.1. Trójkąt Osanna.	74
7.1. Osann Triangle	
7.2. Typologia demograficzna gmin według Webba	76
7.2. Webb's demographic typology of gminas	
Uwagi metodologiczne.	78
Methodological notes.	82

Spis tablic

List of tables

	Nr No	Str. Page
Ludność.....	1	21
Population		
Ludność według płci (Stan w dniu 31 grudnia)	2	23
Population by sex (As of 31 December)		
Ludność według miejsca zamieszkania (Stan w dniu 31 grudnia).....	3	25
Population by place of residence (As of 31 December)		
Ludność według grup wieku (Stan w dniu 31 grudnia).....	4	26
Population by age groups (As of 31 December)		
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (Stan w dniu 31 grudnia)	5	28
Working and non-working age population (As of 31 December)		
Ruch naturalny ludności (Stan w dniu 31 grudnia).....	6	40
Vital statistics (As of 31 December)		
Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności	7	43
Female fertility and reproduction rates of population		
Zgony według wybranych przyczyn.....	8	46
Deaths by selected causes		
Przeciętne dalsze trwanie życia.....	9	50
Life expectancy		
Małżeństwa zawarte	10	51
Marriages contracted		
Małżeństwa według wykształcenia małżonków w 2023 r.....	11	55
Marriages by educational level in 2023		
Małżeństwa zawarte według poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców w 2023 r.	12	56
Marriages contracted by previous marital status of bridegrooms and brides in 2023		
Separacje	13	57
Separations		
Rozwody	14	59
Divorces		
Powierzenie wykonywania władzy rodzicielskiej po rozwodzie w 2023 r.....	15	63
Entrusting the execution of parental authority after divorce in 2023		
Migracje wewnętrzne i zagraniczne	16	64
Internal and international migration		
Migracje wewnętrzne	17	67
Internal migration		
Migracje zagraniczne	18	70
International migration		
Ludność według ekonomicznych grup wieku na podstawie typologii trójkąta Osanna w 2023 r.....	19	74
Population by economic age groups based on Osann triangle typology in 2023		

Spis wykresów

List of charts

	Nr No	Str. Page
Mediana wieku ludności	1	31
Median age of population		
Mediana wieku ludności według płci	2	32
Median age by sex		
Współczynnik starości demograficznej.....	3	34
Old-age ratio		
Współczynnik starości demograficznej według płci	4	34
Old-age ratio by sex		
Indeks starości	5	36
Ageing index		
Miara podwójnego starzenia	6	37
Double ageing ratio		
Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego	7	39
Parent support ratio		
Współczynnik małżeństw	8	52
Marriage rate		
Struktura nowożeńców według grup wieku i płci	9	54
Structure of bridegrooms and brides by age groups and sex		
Mediana wieku nowożeńców zawierających związek małżeński po raz pierwszy	10	54
Median age of bridegrooms and brides at first marriage		
Małżeństwa zawarte według stanu cywilnego oraz grup wieku w 2023 r.	11	56
Marriages contracted by marital status and age groups in 2023		
Liczba separacji na 100 tys. ludności	12	58
Separations per 100 thousand population		
Współczynnik rozwodów	13	60
Divorce rate		
Rozwody według wieku małżonków w momencie orzeczenia rozwodu w 2023 r.	14	61
Divorces by age of spouses at the time of divorce in 2023		
Rozwody według wybranych przyczyn rozpadu pożycia małżeńskiego w 2023 r.	15	62
Divorces by selected causes of the breakdown of marriage in 2023		
Rozwody według liczby małoletnich dzieci w 2023 r.	16	63
Divorces in 2023 by the number of underage children		
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 osób.....	17	65
Internal and international migration net per 1000 population		
Struktura napływu w ruchu wewnątrzwojewódzkim.....	18	68
Structure of inflow in the intra-voivodship movement		

Spis wykresów (dok.)

List of charts (cont.)

	Nr No	Str. Page
Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności.....	19	70
Net internal migration per 1000 population		
Struktura imigrantów według grup wieku.....	20	71
Structure of immigrants by age groups		
Struktura emigrantów według grup wieku	21	72
Structure of emigrants by age groups		
Saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności	22	73
International migration net per 1000 population		

Spis map

List of maps

	Nr No	Str. Page
Podział województwa według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2023 r. (Stan w dniu 31 grudnia)	1	19
Division of voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2023 (As of 31 December)		
Zmiana liczby ludności według powiatów i gmin w 2023 r.	2	21
Population change by powiats and gminas in 2023		
Gęstość zaludnienia według powiatów i gmin w 2023 r. (Stan w dniu 31 grudnia)	3	22
Population density by powiats and gminas in 2023 (As of 31 December)		
Współczynnik feminizacji według powiatów i gmin w 2023 r. (Stan w dniu 31 grudnia)	4	24
Feminisation rate by powiats and gminas in 2023 (As of 31 December)		
Ludność w wieku 0-14 lat według powiatów i gmin w 2023 r.	5	27
Population aged 0-14 by powiats and gminas in 2023		
Ludność w wieku 65 lat i więcej według powiatów i gmin w 2023 r.	6	27
Population aged 65 and more by powiats and gminas in 2023		
Współczynnik obciążenia demograficznego według powiatów i gmin w 2023 r.	7	30
Dependency ratio by powiats and gminas in 2023		
Mediana wieku według powiatów w 2023 r.	8	33
Median age by powiats in 2023		
Współczynnik starości demograficznej według powiatów w 2023 r.	9	35
Old-age ratio by powiats in 2023		
Indeks starości według powiatów w 2023 r.	10	36
Ageing index by powiats in 2023		
Miara podwójnego starzenia według powiatów w 2023 r.	11	38
Double ageing ratio by powiats in 2023		
Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego według powiatów w 2023 r.	12	39
Parent support ratio by powiats in 2023		
Urodzenia żywe według powiatów i gmin w 2023 r.	13	41
Live births by powiats and gminas in 2023		
Zgony z powodu nowotworów według powiatów w 2022 r.	14	46
Deaths due to neoplasms by powiats in 2022		
Zgony z powodu chorób układu krążenia według powiatów w 2022 r.	15	47
Deaths due to circulatory system diseases by powiats in 2022		
Zgony z powodu chorób układu oddechowego według powiatów w 2022 r.	16	47
Deaths due to respiratory system diseases by powiats in 2022		
Przyrost naturalny według powiatów i gmin w 2023 r.	17	49
Natural increase by powiats and gminas in 2023		
Współczynnik małżeństw według powiatów w 2023 r.	18	53
Marriage rate by powiats in 2023		

Spis map (dok.)

List of maps (cont.)

	Nr No	Str. Page
Rozwody według powiatów w 2023 r.	19	60
Divorces by powiats in 2023		
Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały według powiatów i gmin w 2023 r.	20	66
Internal and international migration for permanent residence by powiats and gminas in 2023		
Migracje międzywojewódzkie do i z województwa lubuskiego w 2023 r.	21	69
Intervoivodship migration to and from Lubuskie Voivodship in 2023		
Kwalifikacja powiatów według ekonomicznych grup wieku na podstawie typologii trójkąta Osanna w 2023 r.	22	75
Qualification of powiats by economic age groups based on Osann triangle typology in 2023		
Typy rozwoju ludnościowego gmin według metody Webba w 2023 r.	22	76
Types of population progress in gminas according to Webb's method in 2023		

Spis tablic w Aneksie tabelarycznym

[Tablice dostępne w formacie plików MS Excel](#)

List of tables in Annex

[Tables available in MS Excel file format](#)

	Nr No
Ludność według płci i wieku w 2023 r.	1
Population by sex and age in 2023	
Ludność według płci, podregionów i powiatów w 2023 r.	2
Population by sex, subregions and powiats in 2023	
Ruch naturalny ludności według podregionów i powiatów w 2023 r.	3
Vital statistics by subregions and powiats in 2023	
Małżeństwa zawarte według podregionów i powiatów w 2023 r.	4
Marriages contracted by subregions and powiats in 2023	
Separacje orzeczone prawomocnie według podregionów i powiatów w 2023 r.	5
Legal separations by subregions and powiats in 2023	
Rozwody według podregionów i powiatów w 2023 r.	6
Divorces by subregions and powiats in 2023	
Urodzenia żywe według wieku matki, podregionów i powiatów w 2023 r.	7
Live births by age of mother, subregions and powiats in 2023	
Zgony według płci, wieku, podregionów i powiatów w 2023 r.	8
Deaths by sex, age of deceased, subregions and powiats in 2023	
Migracje wewnętrzne ludności według płci migrantów, podregionów i powiatów w 2023 r.	9
Internal migration of population by sex of migrants, subregions and powiats in 2023	
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności według podregionów i powiatów w 2023 r.	10
Internal and international migration of population by subregions and powiats in 2023	
Ludność zameldowana na pobyt czasowy ponad 3 miesiące według płci, podregionów i powiatów w 2023 r.	11
Population registered for temporary stay above 3 months by sex, subregions and powiats in 2023	
Powierzchnia i ludność według płci, podregionów, powiatów i gmin w 2023 r.	12
Area and population by sex, subregions, powiats and gminas in 2023	
Ludność według płci, grup wieku, podregionów, powiatów i gmin w 2023 r.	13
Population by sex, age groups, subregions, powiats and gminas in 2023	
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym według płci, podregionów, powiatów i gmin w 2023 r.	14
Working and non-working age population by sex, subregions, powiats and gminas in 2023	
Ruch naturalny ludności według podregionów, powiatów i gmin w 2023 r.	15
Vital statistics by subregions, powiats and gminas in 2023	
Ruch naturalny ludności według płci, podregionów, powiatów i gmin w 2023 r.	16
Vital statistics by sex, subregions, powiats and gminas in 2023	

Spis tablic w Aneksie tabelarycznym (dok.)

[Tablice dostępne w formacie plików MS Excel](#)

List of tables in Annex (cont.)

[Tables available in MS Excel file format](#)

	Nr No
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci migrantów, podregionów, powiatów i gmin w 2023 r. (część I)	17
Internal migration of population for permanent residence by sex of migrants, subregions, powiats and gminas in 2023 (part I)	
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały według płci migrantów, podregionów, powiatów i gmin w 2023 r. (część II)	17
Internal and international migration of population for permanent residence by sex of migrants, subregions, powiats and gminas in 2023 (part II)	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (–)	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. data not available or not reliable.
„W tym” Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma (,)	used in figures represents the decimal point.

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc thousand
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
pkt	punkt point

Synteza

Województwo lubuskie, położone w środkowo-zachodniej części Polski, zajmuje obszar 13988 km², stanowiący 4,5% powierzchni kraju. Według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r. w województwie lubuskim mieszkało 975,0 tys. osób. Populacja województwa stanowiła 2,6% ogólnej liczby ludności kraju.

Średnia gęstość zaludnienia w końcu 2023 r. w województwie lubuskim wyniosła 70 osób na 1 km² lokując województwo na 14. miejscu w kraju. Ponad połowę ludności w województwie lubuskim stanowią kobiety.

Pomimo systematycznego zmniejszania się liczby ludności miast i zasiedlania terenów podmiejskich, utrzymuje się wysoki stopień urbanizacji, na poziomie 64,1%.

Obserwuje się istotne zmiany w strukturze ludności według wieku, wynikające m.in. z przesuwania się osób z wyżu demograficznego lat 50. ub. wieku do starszej populacji. W ogóle ludności województwa zwiększył się udział osób starszych, w wieku 65 lat i więcej, przy spadku udziału osób dorosłych (w wieku 15-64 lata) oraz udziału dzieci i młodzieży (w wieku 0-14 lat).

Intensyfikują się procesy starzenia się ludności. Mediana wieku ludności w województwie lubuskim wyniosła nieco ponad 43 lata. Współczynnik starości (udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogóle ludności) osiągnął wartość 20,4%. Udział osób sędziwych (w wieku 85 lat i więcej) w populacji osób starszych (65 lat i więcej) wyniósł 9,3%. Pogorszyła się relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków – w 2023 r. na 100 osób w wieku 0-14 lat przypadało 139 osób w wieku 65 lat i więcej (w 2015 r. – 98).

Niekorzystne zmiany w strukturze wieku widoczne są szczególnie w dużych miastach, tj. Gorzów Wlkp., Zielona Góra, Nowa Sól, Żary, Żagań i Sulechów, gdzie koncentruje się najstarsza ludność. W miastach tych odnotowano widoczny spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym w porównaniu z 2015 r., przy wzroście udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. W wyniku zmian strukturalnych w województwie wzrosło obciążenie demograficzne ludności w wieku produkcyjnym osobami w wieku nieprodukcyjnym.

Obserwowane przemiany demograficzne wskazują, że obecna sytuacja ludnościowa województwa lubuskiego nie gwarantuje stabilnego rozwoju demograficznego. Zmniejszająca się liczba urodzeń i wzrastająca liczba zgonów skutkują stopniowym spadkiem liczby mieszkańców. W województwie lubuskim obserwuje się niekorzystne zmiany w zakresie przyrostu naturalnego, który szybko maleje. Rok 2023 był szóstym z kolei, w którym notowano ubytek naturalny, a współczynnik przyrostu naturalnego ukształtował się na poziomie minus 4,3 na 1000 ludności.

W 2023 r. w województwie lubuskim zawarto 3577 związków małżeńskich, co stanowiło 2,5% związków małżeńskich zawartych w kraju. W odniesieniu do poprzedniego roku liczba zawartych małżeństw spadła o 9,8%. Województwo lubuskie charakteryzuje przewaga małżeństw cywilnych (69,7% ogółu zawartych małżeństw) nad wyznaniowymi. W 2023 r. małżeństwa zawierane po raz pierwszy (kawaler z panną) stanowiły 66,3% związków. W strukturze nowożeńców według grup wieku zmniejszył się udział osób młodych, w wieku do 29 lat, przy wzroście udziału osób w wieku 30 lat i więcej (62,1%). Była to druga najwyższa wartość wskaźnika w kraju. W strukturze nowożeńców według grup wieku zmniejszył się udział osób w wieku do 34 lat, przy wzroście udziału osób w wieku 35 lat i więcej.

W 2023 r. w województwie lubuskim sądy orzekły o rozpadzie 1364 związków małżeńskich. W odniesieniu do poprzedniego roku liczba rozwodów spadła o 9,2%. Spośród rozwodzących się małżeństw największy odsetek stanowiły rozwody osób, które w momencie zawarcia małżeństwa miały 20-24 lata. Główną przyczyną rozkładu pożycia małżeńskiego w dalszym ciągu była niezgodność charakterów.

W 2023 r. napływ ludności do województwa lubuskiego w ruchu wewnętrznym i zagranicznym był niższy niż odpływ ludności. W rezultacie, podobnie jak w poprzednich latach, wobec utrzymującej się przewagi odpływu ludności nad napływem, saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w 2023 r. było ujemne i wyniosło minus 0,6 tys. osób. Współczynnik salda migracji stałej wyniósł minus 0,6 na 1000 ludności.

Saldo migracji wewnętrznych w województwie determinują migracje międzywojewódzkie. W 2023 r., podobnie jak we wszystkich latach prezentowanego okresu, napływ ludności do województwa lubuskiego był mniejszy niż odpływ. Największe ujemne saldo migracji wewnętrznych zanotowano w ruchu między województwem lubuskim i wielkopolskim (saldo w wysokości minus 0,4 tys. osób), dolnośląskim (minus 0,3 tys.) oraz mazowieckim (minus 0,2 tys.).

Z ogółu imigrantów w województwie 95,8% stanowiły osoby przyjeżdżające z krajów europejskich, w tym najwięcej z Niemiec (31,3%), z Ukrainy (29,6%), z Wielkiej Brytanii (13,2%), z Białorusi (7,6%) i z Holandii (6,3%). Z ogółu emigrantów w województwie 98,1% stanowiły osoby wyjeżdżające do krajów europejskich, w tym najwięcej do: Niemiec (48,1%), Wielkiej Brytanii (20,8%), Holandii (6,3%), Irlandii (4,1%) i Norwegii (3,8%). W 2023 r. napływ ludności do województwa lubuskiego na pobyt stały z zagranicy był większy niż odpływ za granicę. W rezultacie kolejny rok z rzędu zanotowano nadwyżkę imigracji nad emigracją wyrażoną dodatnim saldem migracji zagranicznych w wysokości 127 osób.

W 2023 r. wg klasyfikacji Trójkąta Osanna województwo lubuskie znajdowało się w grupie województw demograficznie starych, ze względu na mniejszy niż przeciętnie w Polsce udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, natomiast większy udział osób w wieku poprodukcyjnym.

Według klasyfikacji gmin Webba w województwie lubuskim w 2023 r. dominowały gminy z niekorzystną sytuacją demograficzną, charakteryzujące się ubytkiem rzeczywistym ludności.

Synthesis

Lubuskie Voivodship, located in the central-western part of Poland, covers an area of 13988 km², which is 4.5% of the country's area. As of December 31, 2023, there were 975.0 thousand people in Lubuskie Voivodship. The Voivodship's population accounted for 2.6% of the total population of the country.

The average population density at the end of 2023 in Lubuskie Voivodship was 70 people per 1 km², placing the Voivodship on the 14th place in the country. More than half of the population in Lubuskie are women. In Lubuskie Voivodship, despite the systematic decrease in the number of urban population and the settlement of suburban areas, a high degree of urbanization remains at the level of 64.1%.

Significant changes in the population structure by age are observed, resulting from e.g. the shift of people from the baby boom of the 1950s to the older population. The share of elderly people aged 65 and over in the total population of the Voivodship increased, with a decrease in the share of people aged 15-64 and of children and adolescents aged 0-14.

Population aging processes are intensifying. The median age of the population in Lubuskie Voivodship was just over 43 years. The old-age ratio (share of people aged 65 and over in the total population) reached the value of 20.4%. The share of the elderly (aged 85 and more) in the population of older people (65 and more) was 9.3%. The generational relationship between grandparents and grandchildren has worsened - in 2023, per 100 people aged 0-14 there were 139 people aged 65 and more (in 2015 – 98).

Unfavourable changes in the age structure of the population can be observed especially in large cities, i.e. Gorzów Wielkopolski, Nowa Sól, Żary, Żagań and Sulechów, where the oldest population is concentrated. These cities noted an apparent decrease in the share of people in the working age compared to 2015, with an increase in the share of the population in the post-working age. As a result of structural changes in the Voivodship, the demographic dependency of people in non-working age to the working age population increased.

The observed demographic changes indicate that the current population situation of Lubuskie Voivodship does not guarantee a stable demographic development. The decreasing number of births and the increasing number of deaths result in a gradual decline in the number of inhabitants. In Lubuskie Voivodship, unfavourable changes of the rapid decrease in the population growth are observed. 2023 was the sixth year in a row in which the natural loss deepened, and the natural increase rate was minus 4.3 per 1,000 population.

In 2023, 3577 marriages were contracted in Lubuskie Voivodship, which constituted 2.5% of all marriages contracted in the country. Compared to the previous year, the number of marriages contracted decreased by 9.8%. Lubuskie Voivodship is characterized by an advantage of civil marriages (69.7% of all marriages concluded) over religious marriages. In 2023, marriages contracted for the first time (single male with single female) accounted for 66.3% of all relationships. In the structure of newlyweds by age group, the share of young people up to 29 years old decreased, while the share of people aged 30 and more increased (by 62.1%). This indicator was the second highest value in the country. In the structure of newlyweds by age group, the share of people aged up to 34 years old decreased, while the share of people aged 35 years and over increased.

In 2023, in Lubuskie Voivodship, courts declared 1364 divorces. Compared to the previous year, the number of divorces has decreased by 9.2%. Among divorcing couples, the largest share were divorces of people who were 20-24 years old at the time of marriage. The incompatibility of characters continuously was the main cause of the breakdown of marital life.

In 2023, the inflow of people to Lubuskie Voivodship in internal and foreign traffic was lower than the outflow. As a result, similarly to previous years, in view of the sustained advantage of the outflow of people over the inflow, the balance of internal and foreign migration for permanent residence in 2023 was negative and amounted to minus 0.6 thousand people. The net migration rate was minus 0.6 per 1,000 population.

The internal migration balance in the Voivodship is determined by the inter-voivodship migrations. In 2023, similarly to all years of the presented period, the inflow of people to Lubuskie Voivodship was lower than the outflow. The largest negative balance of internal migration was recorded in movements between Lubuskie and Wielkopolskie Voivodships (a balance of minus 0.4 thousand people), Dolnośląskie Voivodship (minus 0.3 thousand) and Mazowieckie Voivodship (minus 0.2 thousand).

Of the total number of immigrants in the Voivodship, 95.8% were people coming from European countries, most of them from Germany (31.3%), Ukraine (29.6%), Great Britain (13.2%), Belarus (7.6%) and the Netherlands (6.3%). Of the total number of emigrants in the Voivodship, 98.1% were people leaving for European countries, including Germany (48.1%), Great Britain (20.8%), the Netherlands (6.3%), Ireland (4.1%) and Norway (3.8%). In 2023, the inflow of people to Lubuskie Voivodship for permanent residence from abroad was greater than the outflow abroad. As a result, another year in a row, a surplus of immigration over emigration was recorded, expressed as a positive foreign migration balance of 127 people.

In 2023, according to the Osanna Triangle classification, Lubuskie Voivodship has been in the group of demographically old voivodships, due to lower than average in Poland share of people in pre-working and working age with a higher share of people in post-working age.

According to the Webb's classification of gminas in Lubuskie Voivodship, gminas with an unfavourable demographic situation, characterized by an actual loss of population, prevailed in 2023.

Rozdział 1. Powierzchnia i liczba ludności

Chapter 1. Area and population

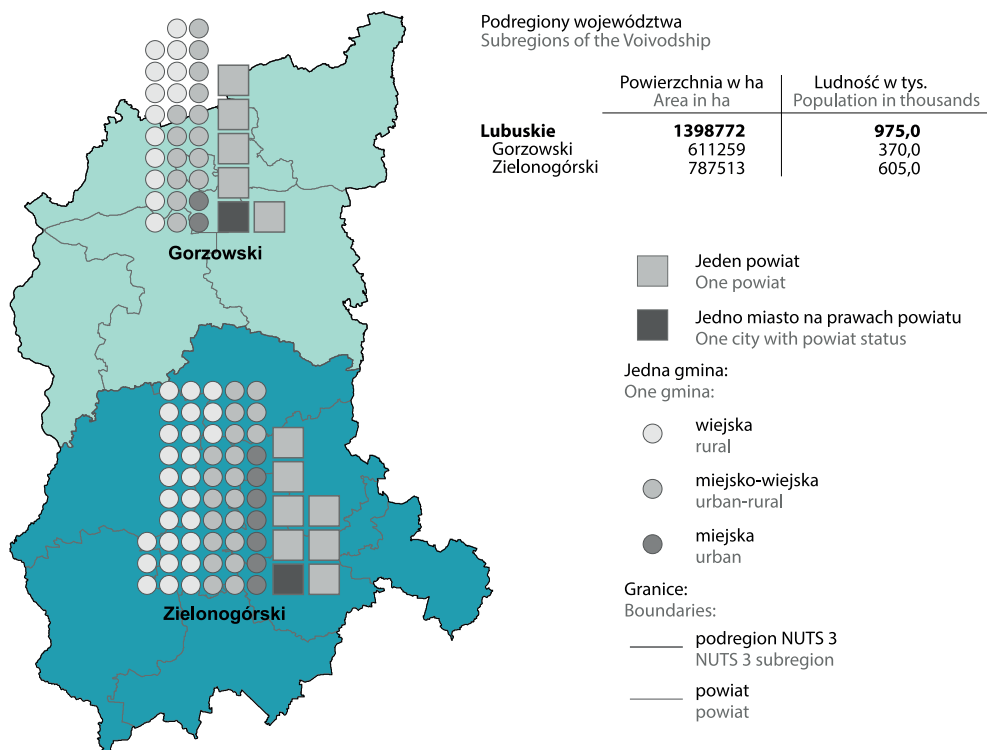
1.1. Powierzchnia i podział terytorialny

1.1. Area and territorial division

Województwo lubuskie, położone w środkowo-zachodniej części Polski, zajmuje obszar 13988 km², stanowiący 4,5% powierzchni kraju. Pod względem powierzchni lubuskie zajmuje 13. miejsce w kraju, przed województwem śląskim, świętokrzyskim i opolskim.

Zgodnie z Klasyfikacją Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), lubuskie wraz z województwami wielkopolskim i zachodniopomorskim tworzy makroregion północno-zachodni.

Mapa 1. Podział województwa według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2023 r. (Stan w dniu 31 grudnia)
Map 1. Division of Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2023 (As of 31 December)

Na obszarze województwa utworzone zostały podregiony:

- **gorzowski** obejmujący powiaty: gorzowski, międzyrzecki, słubicki, strzelecko-drezdenecki, sulęciński oraz miasto na prawach powiatu Gorzów Wlkp., o łącznej powierzchni 6113 km², tj. 43,7% powierzchni województwa ogółem.
- **zielonogórski**, w skład którego wchodzi powiaty: krośnieński, nowosolski, świebodziński, zielonogórski, żagański, żarski, wschowski oraz miasto na prawach powiatu Zielona Góra, łącznie 7875 km² powierzchni, tj. 56,3% powierzchni województwa.

W 2023 r. struktura administracyjna województwa lubuskiego obejmowała 12 powiatów, 2 miasta na prawach powiatu oraz 82 gminy: 9 miejskich, 34 miejsko-wiejskich i 39 wiejskich. W porównaniu z 2015 r. o 1 zwiększyła się liczba gmin miejsko-wiejskich przy spadku o 1 liczby gmin wiejskich. Zmiany te były wynikiem przekształcenia gminy wiejskiej Otyń w powiecie nowosolskim w gminę miejsko-wiejską.

Największym obszarowo powiatem był powiat żarski (10,0% powierzchni województwa), następnie krośnieński i międzyrzecki (po 9,9%). Natomiast najmniejszymi powiatami pod względem zajmowanej powierzchni były powiaty: wschowski (4,5%) i nowosolski (5,5%) oraz miasta na prawach powiatu: Zielona Góra (2,0% powierzchni województwa) oraz Gorzów Wlkp. (0,6%).

1.2. Liczba ludności

1.2. Population

Według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r. w województwie lubuskim mieszkało 975,0 tys. osób. Populacja województwa, podobnie jak przed rokiem, stanowiła 2,6% ogólnej liczby ludności kraju. Pod względem liczby mieszkańców województwo uplasowało się 15. miejscu w kraju, a mniejszą liczbę ludności zanotowano tylko w województwie opolskim. W ostatniej dekadzie w województwie lubuskim obserwowano spadek liczby ludności. W końcu 2023 r. liczba mieszkańców województwa była o 5,0 tys. osób (tj. o 0,5%) mniejsza w porównaniu z rokiem poprzednim (w Polsce zanotowano spadek o 0,3%). W odniesieniu do 2015 r. liczba ludności w województwie zmniejszyła się o 43,1 tys. osób, tj. o 4,2% (w Polsce o 2,1%).

W porównaniu z 2022 r. stan ludności w województwie lubuskim zmniejszył się w większości powiatów, w tym w największym stopniu w powiecie żagańskim (o 1,1%). Wzrost liczby mieszkańców odnotowano jedynie w powiecie gorzowskim (o 0,6%) oraz w powiecie zielonogórskim (o 0,1%).

Ludność (Population) - ogół osób (ogółem lub według określonych cech) zamieszkałych na stałe w danej jednostce administracyjnej i rzeczywiście tam przebywających oraz osób przebywających czasowo ponad 3 miesiące w tej jednostce, których stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju.

W stosunku do 2015 r. liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się w 12 powiatach, w tym m.in. w powiecie żagańskim (o 9,1%), żarskim (o 7,1%), w mieście na prawach powiatu Gorzów Wlkp. (o 6,9%), strzelecko-drezdeneckim (o 6,8%), międzyrzeckim (o 6,3%), sulęcińskim (o 5,9%), krośnieńskim i nowosolskim (po 5,8%). Wzrost liczby ludności odnotowano w powiecie gorzowskim (o 4,2%) oraz w mieście na prawach powiatu Zielona Góra (o 0,2%).

W 2023 r. ponad 26,1% ludności województwa lubuskiego stanowili łącznie mieszkańcy miast na prawach powiatu: Zielonej Góry (138,9 tys. osób) i Gorzowa Wlkp. (115,2 tys. osób). Spośród powiatów najliczniejszy był powiat żarski, który liczył 91,2 tys. osób, tj. 9,4% ludności województwa. Znaczące ze względu na liczbę ludności były także powiaty: nowosolski (82,3 tys. osób), zielonogórski (75,1 tys.), żagański (73,6 tys.) oraz gorzowski (73,9 tys. osób). Najmniejszą liczbę ludności odnotowano w powiecie sulęcińskim (33,5 tys.) oraz wschowskim (37,3 tys.).

W omawianym okresie 64,1% ludności województwa mieszkało na obszarach miejskich. Wśród miast o największej liczbie mieszkańców (oprócz miast na prawach powiatu) znajdowały się miasta w południowej części województwa: Nowa Sól (36,0 tys. osób), Żary (34,8 tys.), Żagań (23,5 tys.) i Świebodzin (20,8 tys.). Znaczną liczbą mieszkańców charakteryzowały się także: Kostrzyn nad Odrą (17,6 tys. osób), Międzyrzecz (16,8 tys.), Słubice (16,3 tys.), Gubin (15,6 tys.) i Sulechów (15,5 tys.).

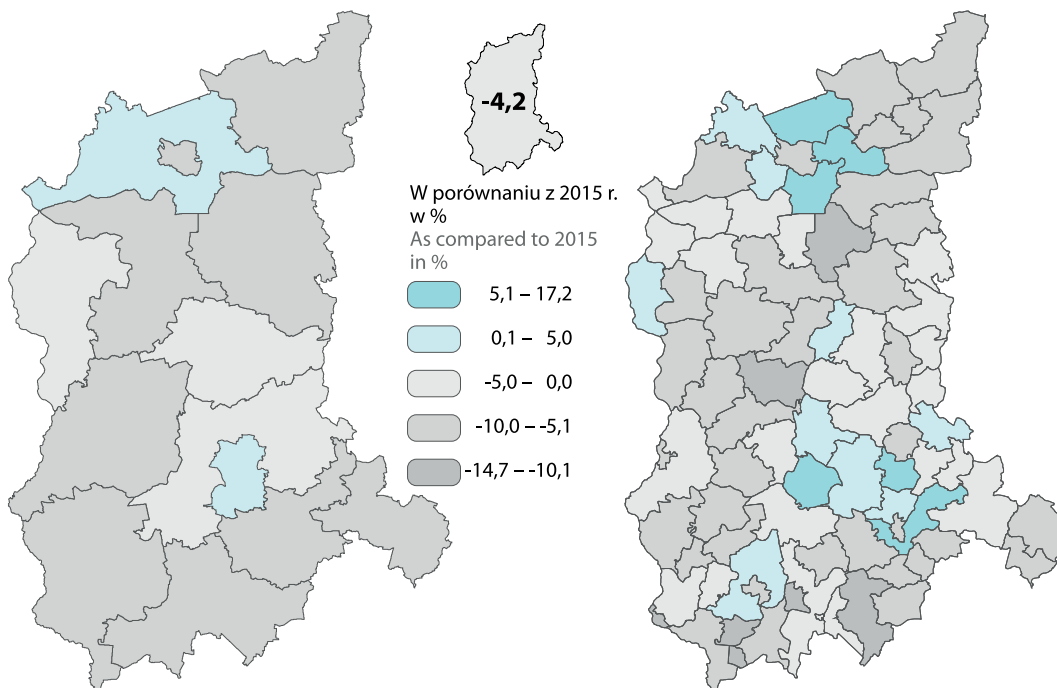
Tablica 1. Ludność^a
Table 1. Population^a

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
OGÓŁEM w tys. (stan w dniu 31 grudnia) TOTAL in thousands (as of 31 December)	1018,1	993,3	980,0	975,0
Na 1 km ² powierzchni ogólnej Per 1 km ² of total area	73	71	70	70

a Dane o liczbie ludności od 2020 r. zostały zbilansowane przy przyjęciu za bazę wyjściową wyników NSP 2021.

a The data on the number of population since 2020 have been compiled on the basis of the Population and Housing Census 2021.

Mapa 2. Zmiana liczby ludności według powiatów i gmin w 2023 r.
Map 2. Population change by powiats and gminas in 2023

1.3. Gęstość zaludnienia

1.3. Population density

Gęstość zaludnienia (Population density) - liczba ludności przypadająca na 1 km² powierzchni danego obszaru.

Średnia gęstość zaludnienia w końcu 2023 r. w województwie lubuskim wyniosła 70 osób na 1 km² (przy średniej w Polsce – 120), lokując województwo na 14. miejscu w kraju. Najwyższy poziom wskaźnika wystąpił w województwie śląskim (350 osób), a najniższy w województwie warmińsko-mazurskim i podlaskim (po 56 osób).

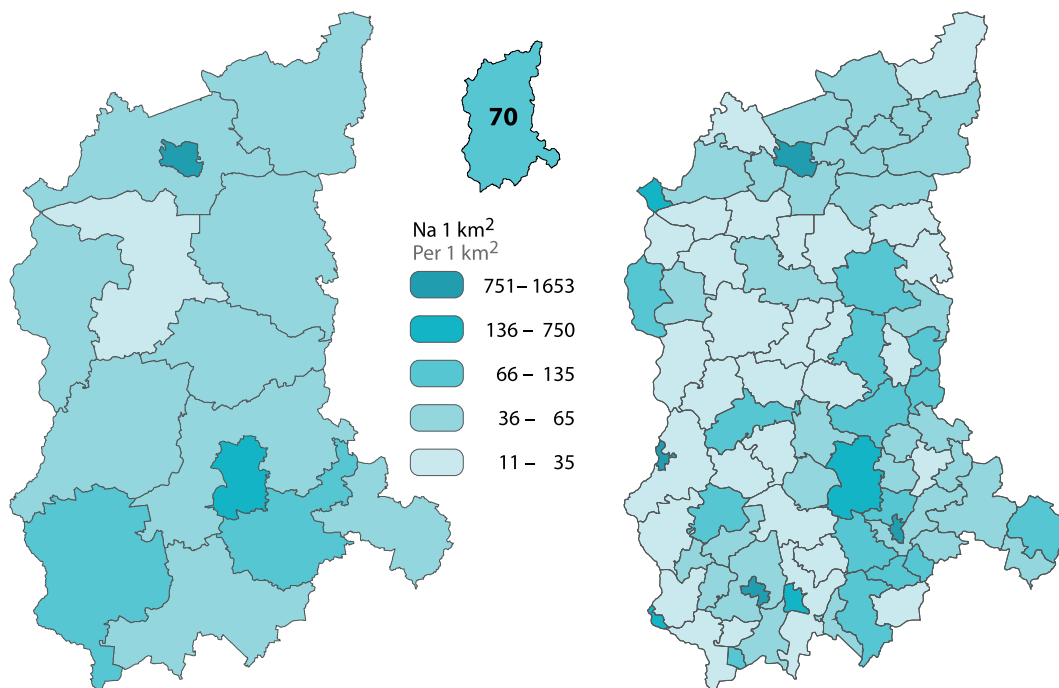
Gęstość zaludnienia w województwie lubuskim nie zmieniła się w porównaniu z poprzednim rokiem. W 2015 r. na 1 km² przypadały 73 osoby, tj. o 3 osoby więcej niż w 2023 r.

W miastach województwa lubuskiego w 2023 r. na 1 km² przypadało średnio 712 osób, a na obszarach wiejskich 27 osób. W porównaniu z 2015 r. wartość wskaźnika w miastach zmniejszyła się o 50, a na wsi utrzymała się na tym samym poziomie.

Omawiany wskaźnik wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne na terenie województwa. W miastach na prawach powiatu: Gorzów Wkp. i Zielona Góra wyniósł odpowiednio 1344 i 499 osób na 1 km². Wśród powiatów najbardziej zaludniony był powiat nowosolski, gdzie na 1 km² przypadało 107 osób. Wysoka gęstość zaludnienia charakteryzowała także powiaty: żarski (66 osób) i żagański (65). Najmniejszą liczbę ludności na 1 km² notuje się w powiecie sulęcińskim - 28 osób. W przekroju gmin województwa największą gęstość zaludnienia odnotowano w gminie miejskiej Nowa Sól, gdzie na 1 km² przypadały 1653 osoby. Wysokie wartości wskaźnika zaludnienia obserwowano również m.in. w gminach miejskich: Żary (1048 osób), Gubin (755) oraz Żagań (581 osób). Najniższą wartość wskaźnika odnotowano w gminach wiejskich: Bytnica (11 osób na 1 km²), Brody i Maszewo (po 13 osób).

W porównaniu z 2015 r. gęstość zaludnienia zmniejszyła się w większości powiatów województwa. Największe zmiany, zaobserwowano w mieście na prawach powiatu Gorzów Wlkp., w którym liczba osób na 1 km² zmniejszyła się o 100. Wzrost gęstości zaludnienia w porównaniu z 2015 r. odnotowano jedynie w powiecie gorzowskim (o 3 osoby na 1 km²) i mieście na prawach powiatu Zielona Góra (o 1 osobę). Spośród gmin województwa lubuskiego, w 67 zaobserwowano spadek liczby ludności na 1 km², w tym największy w gminach miejskich: Nowa Sól (o 159 do 1653 osoby na 1 km²), Żary (o 95 do 1048), Żagań (o 69 do 581) oraz Gubin (o 59 do 755 osób na km²). W 15 gminach gęstość zaludnienia wzrosła w porównaniu z 2015 r. Były to zazwyczaj gminy skupione wokół największych ośrodków miejskich. Wzrost wskaźnika charakteryzował m.in. gminy wiejskie: Deszczno (o 9 osób do 65 osób na km²), Santok (o 8 do 57), Zabór (o 8 do 51), Kłodawę (o 4 do 40), także Świdnicę (o 3 do 43) i Nową Sól (o 3 osoby do 42 na 1 km²).

Mapa 3. Gęstość zaludnienia według powiatów i gmin w 2023 r. (Stan w dniu 31 grudnia)
Map 3. Population density by powiat and gminas in 2023 (As of 31 December)

Rozdział 2. Struktura ludności

Chapter 2. Population structure

W omawianych latach obserwowane były istotne zmiany w strukturze ludności według wieku, wynikające m.in. z przesuwania się osób z wyżu demograficznego lat 50. ub. wieku do starszej populacji. W rezultacie w ogóle ludności województwa zwiększył się udział osób starszych, w wieku 65 lat i więcej, przy spadku udziału osób dorosłych (w wieku 15-64 lata) oraz udziału dzieci i młodzieży (w wieku 0-14 lat).

2.1. Ludność według płci

2.1. Population by sex

W 2023 r. województwo lubuskie zamieszkiwało 501,9 tys. kobiet i 473,2 tys. mężczyzn. Kobiety stanowiły ponad połowę populacji, przy czym ich udział w ogólnej liczbie ludności (51,5%) był nieco mniejszy niż średnio w kraju (51,7%). W porównaniu z 2015 r. udział kobiet w województwie wzrósł o 0,2 p. proc.

Współczynnik feminizacji w województwie wyniósł 106 i był nieco niższy niż średnio w kraju (107). W miastach na 100 mężczyzn przypadało 110 kobiet, a na wsi – 99. W 2023 r. w porównaniu z poprzednim rokiem współczynnik feminizacji nie zmienił się, a w stosunku do 2015 r. zwiększył się o 1 (w kraju wskaźnik utrzymał się na poziomie z 2015 r.).

Współczynnik feminizacji (Feminisation ratio) określa wzajemne relacje między liczbą kobiet i mężczyzn, tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn.

Wielkość współczynnika feminizacji była zróżnicowana w zależności od wieku ludności. Wśród osób w wieku 0-51 lat notowano liczebną przewagę mężczyzn – współczynnik feminizacji wyniósł 96. Z kolei w grupie osób w wieku powyżej 51 lat wskaźnik wyniósł 127, a w starszych rocznikach (70 lat i więcej) sięgał 161, wskazując wyraźną przewagę liczebną kobiet nad mężczyznami.

Wśród ludności miejskiej granica wieku liczebnej przewagi mężczyzn nad kobietami była niższa od średniej w województwie i wyniosła 47 lat. Z kolei wśród ludności zamieszkałej na wsi granica ta była przesunięta do wieku 66 lat.

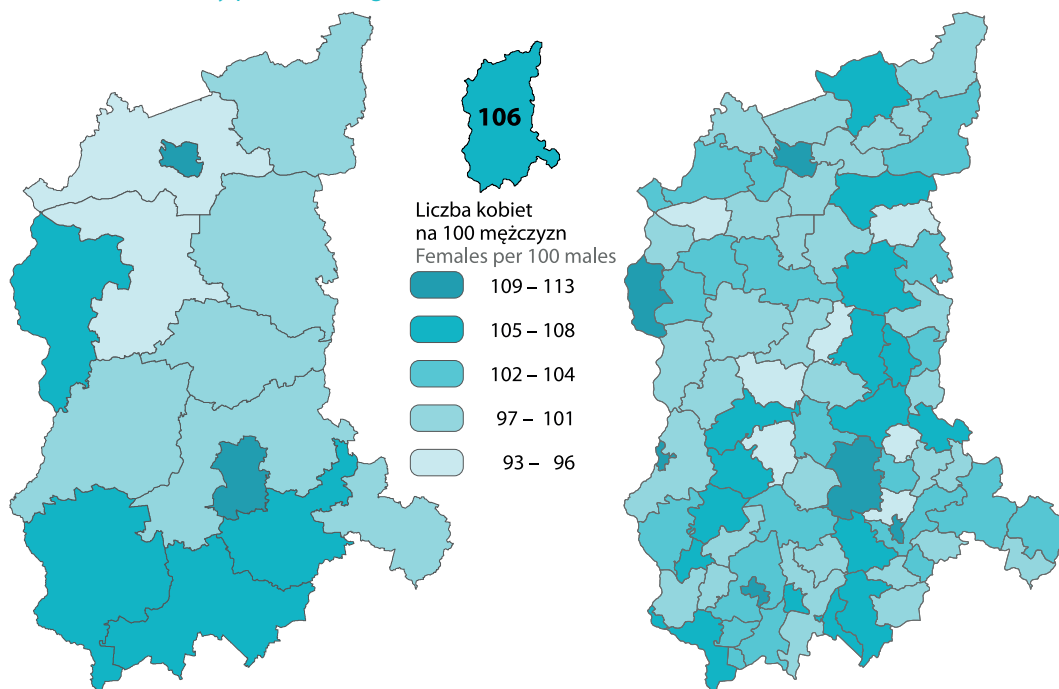
Tablica 2. Ludność^a według płci (Stan w dniu 31 grudnia)
Table 2. Population^a by sex (As of 31 December)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
OGÓŁEM w tys. TOTAL in thousands	1018,1	993,3	980,0	975,0
Mężczyźni w tys. Males in thousands	522,4	510,4	504,3	501,9
Kobiety w tys. Females in thousands	495,7	483,0	475,7	473,2
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	105	106	106	106

^a Dane o liczbie i strukturze ludności od 2020 r. zostały zbilansowane przy przyjęciu za bazę wyjściową wyników NSP 2021.
^a The data on the number and structure of population since 2020 have been compiled on the basis of the Population and Housing Census 2021.

W układzie przestrzennym, największe wartości współczynnika feminizacji charakteryzowały miasta na prawach powiatu Gorzów Wkp. (113 kobiet na 100 mężczyzn) i Zieloną Górę (112), najmniejsze zaś powiat sulęciński (100), w którym liczba kobiet była równa liczbie mężczyzn. Spośród gmin największe wartości wskaźnika notowano w gminie miejskiej Żary (113), a najmniejsze w gminie wiejskiej Trzebiechów (93). Przewaga liczebna kobiet występuje z reguły w dużych miastach.

Mapa 4. Współczynnik feminizacji według powiatów i gmin w 2023 r. (Stan w dniu 31 grudnia)
 Map 4. Feminisation ratio by powiats and gminas in 2023 (As of 31 December)

2.2. Ludność według miejsca zamieszkania

2.2. Population by place of residence

Liczba ludności zamieszkałej w miastach systematycznie maleje m.in. w związku z jej przemieszczaniem się na tereny podmiejskie większych miast. W 2023 r. w miastach województwa lubuskiego mieszkało 624,6 tys. osób i liczba ta zmniejszyła się w porównaniu z poprzednim rokiem o 0,8%, a w odniesieniu do 2015 r. – o 5,6%.

Wskaźnik urbanizacji (Urbanisation ratio) określa udział ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności na danym obszarze.

W 2023 r. udział ludności miejskiej w populacji województwa wyniósł 64,1%, wobec 59,5% średnio w kraju. Był to jeden z wyższych wskaźników urbanizacji wśród województw (5. lokata). Najbardziej zurbanizowane było województwo śląskie (75,8%), zaś najmniej województwo podkarpackie (41,0%).

W porównaniu z 2022 r. stopień urbanizacji w województwie lubuskim zmniejszył się o 0,2 p. proc., a w relacji do 2015 r. zmniejszył się o 0,9 p. proc.

Wskaźnik urbanizacji jest wyraźnie zróżnicowany przestrzennie. W 2023 r. w podregionie zielonogórskim wskaźnik był wyższy niż w podregionie gorzowskim i wyniósł odpowiednio 64,7% i 62,9%. Największą wartość wskaźnika, wyższą niż średnia w województwie, odnotowano w powiecie nowosolskim (64,7%). Względnie wysoki wskaźnik charakteryzował także powiat słubicki (63,7%). Najslabiej zurbanizowane były powiaty: gorzowski (32,5%), zielonogórski i sulęciński (po 42,2%).

Tablica 3. Ludność^a według miejsca zamieszkania (Stan w dniu 31 grudnia)
Table 3. Population^a by place of residence (As of 31 December)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
w tys. in thousand s				
OGÓŁEM TOTAL	1018,1	993,3	980,0	975,0
Miasto Urban area	661,3	642,5	629,7	624,6
Wieś Rural area	356,7	350,8	350,3	350,4
w % ogółem in % of total				
OGÓŁEM TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0
Miasto Urban area	65,0	64,7	64,3	64,1
Wieś Rural area	35,0	35,3	35,7	35,9

a Dane o liczbie i strukturze ludności od 2020 r. zostały zbilansowane przy przyjęciu za bazę wyjściową wyników NSP 2021.

a The data on the number and structure of population since 2020 have been compiled on the basis of the Population and Housing Census 2021.

W porównaniu z 2015 r. w większości powiatów odnotowano spadek stopnia urbanizacji, w tym największy w powiecie zielonogórskim (o 3,2 p. proc.) i gorzowskim (o 2,6 p. proc.). Wzrost wskaźnika charakteryzował powiat sulęciński (o 0,5 p. proc.), strzelecko-drezdenecki (o 0,3 p. proc.) i nowosolski (o 0,2 p. proc.).

W 2023 r. liczba ludności wsi wyniosła 350,4 tys., tj. 35,9% ogółu ludności w województwie wobec 40,5% w kraju. W porównaniu z 2022 r. liczba ludności wiejskiej nieznacznie wzrosła, a w odniesieniu do 2015 r. zmniejszyła się o 1,8%.

2.3. Ludność według biologicznych grup wieku

2.3. Population by biological age groups

W wyniku trwającej depresji urodzeniowej spowodowanej spadkiem płodności kobiet, utrzymuje się spadek liczby dzieci i młodzieży (w wieku 0-14 lat). W 2023 r. liczba ludności z tej grupy wieku wyniosła 142,8 tys. i w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się o 11,2 tys., tj. o 7,3%. W relacji do poprzedniego roku spadek w tej grupie wieku wyniósł 4,8 tys., tj. 3,3%.

Udział dzieci i młodzieży w wieku 0-14 lat w strukturze ludności wyniósł 14,6% (po 0,5 p. proc. mniej niż w 2022 r. i w 2015 r.). Odsetek ludności z tej grupy wieku w kraju wyniósł 15,1%.

Równocześnie w województwie stale rośnie grupa osób w starszym wieku (65 lat i więcej). W porównaniu z 2022 r. liczba osób z tej grupy wieku wzrosła o 3,2%, a w relacji do 2015 r. zwiększyła się o 32,2%. Wyraźnie zwiększył się także udział tej grupy w liczbie ludności województwa – w porównaniu z 2015 r. o 5,6 p. proc. do 20,4%. W rezultacie odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji w województwie lubuskim jest większy niż odsetek ludzi młodych (do 15 roku życia). W kraju odsetek osób starszych kształtował się na poziomie 20,1%.

Tablica 4. Ludność^a według grup wieku (Stan w dniu 31 grudnia)
Table 4. Population^a by age groups (As of 31 December)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
w tys. in thousands				
OGÓŁEM TOTAL	1018,1	993,3	980,0	975,0
W wieku: 0 – 14 lat Aged: 0 – 14 years	154,0	154,1	147,6	142,8
15 – 64 lata 15 – 64 years	713,7	657,0	639,8	633,5
65 lat i więcej 65 years and more	150,4	182,2	192,6	198,8
w % ogółem in % of total				
OGÓŁEM TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0
W wieku: 0 – 14 lat Aged: 0 – 14 years	15,1	15,5	15,1	14,6
15 – 64 lata 15 – 64 years	70,1	66,2	65,3	65,0
65 lat i więcej 65 years and more	14,8	18,3	19,6	20,4

a Dane o liczbie i strukturze ludności od 2020 r. zostały zbilansowane przy przyjęciu za bazę wyjściową wyników NSP 2021.

a The data on the number and structure of population since 2020 have been compiled on the basis of the Population and Housing Census 2021.

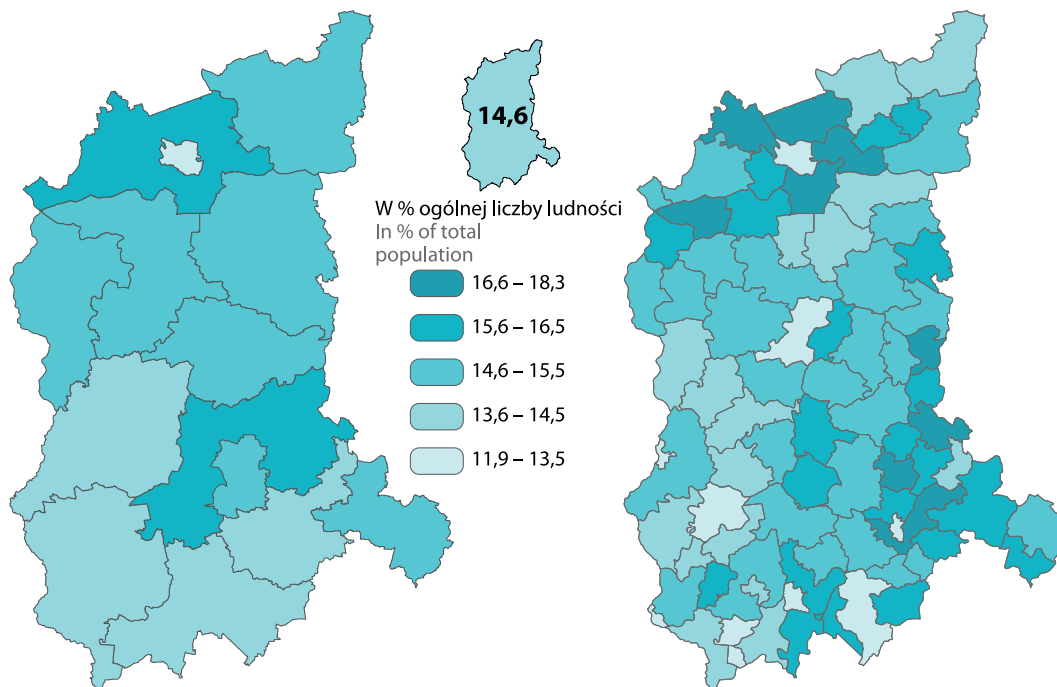
Zmiany w strukturze ludności według wieku wynikają m. in. z przesuwania do populacji w starszym wieku coraz liczniejszych roczników osób urodzonych w latach 50. ub. wieku. Z tego powodu od kilku lat zmniejsza się liczba osób w tzw. wieku dorosłym (15–64 lata). W 2023 r. grupa ta liczyła 633,5 tys. osób, tj. 65,0% ogółu ludności.

Pośród powiatów w województwie lubuskim najmłodsza struktura wieku ludności (tj. struktura o największym udziale dzieci w ogólnej liczbie ludności) charakteryzowała powiaty: gorzowski (16,5%), zielonogórski (15,7%), sulęciński i powiat wschowski (po 15,5%). Najmniejszy zaś udział ludności w wieku 0-14 lat odnotowano w Gorzowie Wlkp. (13,0%) i w powiecie żagańskim (13,7%).

Z kolei największy odsetek osób w wieku 65 lat i więcej notuje się w miastach na prawach powiatu: Gorzów Wlkp. (23,3%) i Zielona Góra (21,7%) oraz w powiecie żagańskim i nowosolskim (po 21,2%). Natomiast najmniejszy udział ludności z tej grupy wieku występuje w powiecie gorzowskim (16,4%) i ślubickim (17,7%).

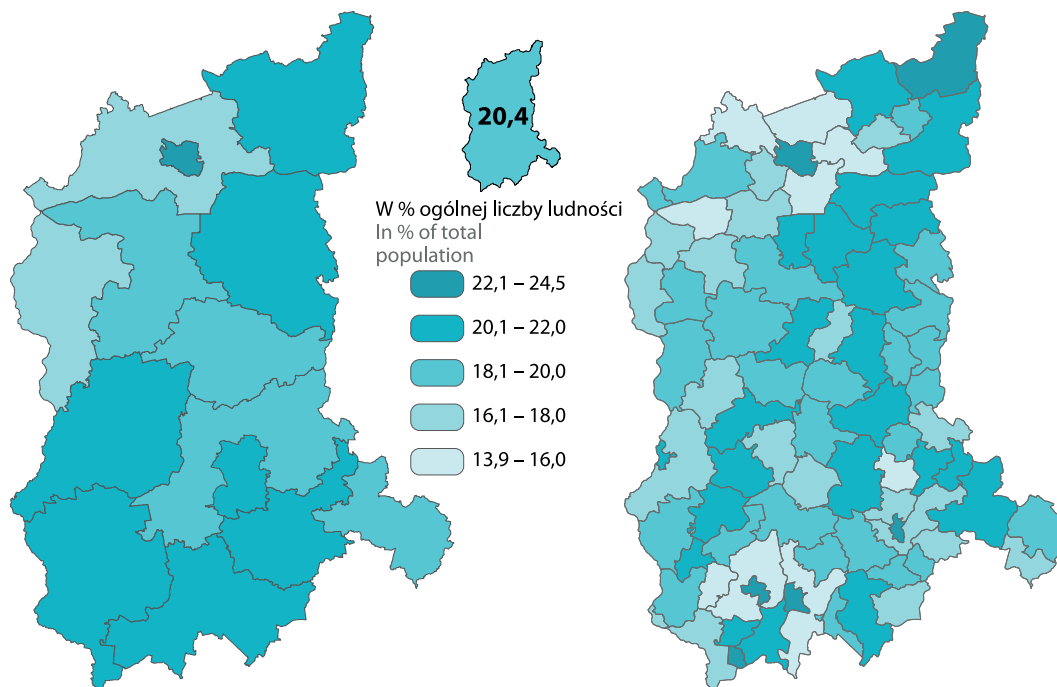
W porównaniu z 2015 r. w 12 z 14 powiatów nastąpił spadek odsetka ludzi młodych w strukturze ludności, w tym największy w Gorzowie Wlkp. (o 1,4 p. proc.). Wzrost odsetka ludności w wieku 0-14 lat zanotowano w powiecie zielonogórskim (o 0,5 p. proc.) i w Zielonej Górze (o 0,1 p. proc.).

Mapa 5. Ludność w wieku 0-14 lat według powiatów i gmin w 2023 r.
 Map 5. Population aged 0-14 by powiats and gminas in 2023

Jednocześnie we wszystkich powiatach w strukturze ludności odnotowano wyraźne zwiększenie udziału osób starszych, w wieku 65 lat i więcej, przy tym największy wzrost odnotowano w Gorzowie Wlkp. (o 6,7 p. proc.) oraz w powiecie żagańskim i międzyrzeckim (po 6,2 p. proc.), a także krośnieńskim (o 6,0 p. proc.).

Mapa 6. Ludność w wieku 65 lat i więcej według powiatów i gmin w 2023 r.
 Map 6. Population aged 65 and more by powiats and gminas in 2023

Spośród gmin województwa lubuskiego najmłodsza ludność zamieszkiwała gminę wiejską Santok, gdzie udział dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności był największy i wyniósł 18,3%. Jednocześnie udział osób w starszym wieku w tej gminie był jednym z najniższych w województwie – 14,5%. Wśród gmin o największym odsetku ludzi młodych znalazły się ponadto gminy wiejskie: Deszczno (18,0%), Kłodawa (17,1%), Zabór (17,0%) i Nowa Sól (16,7%), a także gminy miejsko-wiejskie: Kargowa i Zbąszynek (po 16,7%). W gminach: Deszczno, Kłodawa i Zabór udział osób starszych w liczbie ludności także był najmniejszy i mieścił się w przedziale od 14% do 15%.

Najstarsza ludność koncentruje się głównie w dużych ośrodkach miejskich takich jak: Nowa Sól, Gozdnica, Gorzów Wlkp., Żagań i Żary, w których prawie 1/4 mieszkańców to osoby w wieku 65 lat i więcej. Wysoki udział osób starszych (ok. 22%) odnotowano również w mieście Zielona Góra, a także w gminach miejsko-wiejskich: Dobiegniew, Krosno Odrzańskie, Skwierzyna i Szprotawa.

W porównaniu z 2015 r. największy spadek udziału osób młodych (w wieku 0-14 lat) w liczbie ludności wystąpił w gminie wiejskiej Siedlisko (o 2,6 p. proc.). Względnie wysoki spadek notowano także w mieście Łęknica (o 2,4 p. proc.), gminie wiejskiej Kolsko (o 2,2 p. proc.) oraz w gminach miejsko-wiejskich: Cybinka (o 2,2 p. proc.), Bytom Odrzański (o 1,9 p. proc.), Sława i Szprotawa (po 1,7 p. proc.). Zmniejszenie odsetka osób młodych notowano także w gminach wiejskich: Bledzew, Górzycy i Brody (o ponad 1 p. proc.). Za to największy wzrost odsetka osób w wieku 65 lat i więcej zanotowano w gminie miejskiej Żagań (o 7,9 p. proc.) i Gozdnica (o 7,5 p. proc.), w gminie miejsko-wiejskiej Skwierzyna (o 7,6 p. proc.) i Krosno Odrzańskie, a także w mieście Nowa Sól i Żary, w gminie wiejskiej Kolsko i Przytoczna (po ok. 7 p. proc.).

2.4. Ludność według ekonomicznych grup wieku

2.4. Population by working age groups

W prezentowanym okresie liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (w wieku 0–17 lat) zmniejszyła się. W 2023 r. wyniosła 175,3 tys. i była mniejsza w porównaniu z poprzednim rokiem o 3,1 tys. oraz w odniesieniu do 2015 r. – o 9,2 tys. osób. Udział tej grupy w ogólnej liczbie ludności wyniósł 18,0% (wobec 18,2% w 2022 r. i 18,1% w 2015 r.) i był nieznacznie mniejszy niż średnio w kraju.

W województwie widoczny jest proces przesuwania do grupy wieku poprodukcyjnego licznych roczników osób urodzonych w latach 50. ub. wieku oraz coraz mniej liczne grupy 18-latków zasilających grupę osób w wieku produkcyjnym. W rezultacie sukcesywnie spada liczba i udział ludności w wieku produkcyjnym. W 2023 r. liczba osób z tej grupy wieku wyniosła 568 tys. i była mniejsza w porównaniu z 2022 r. o 6,1 tys. oraz w relacji do 2015 r. – o 74,8 tys. osób.

Tablica 5. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (Stan w dniu 31 grudnia)
Table 5. Working and non-working age population (As of 31 December)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
w tys. in thousands				
OGÓŁEM TOTAL	1081,0	993,3	980,0	975,0
Wiek przedprodukcyjny (0 – 17 lat) Pre-working age (0 – 17 years)	184,5	182,0	178,4	175,3
Wiek produkcyjny (18 – 59/64 lata) Working age (18 – 59/64 years)	642,6	590,1	573,9	567,8
wiek mobilny (18 – 44 lata) mobility age (18 – 44 years)	405,0	366,0	348,2	340,2
wiek niemobilny (45 – 59/64 lata) non-mobility age (45 – 59/64 years)	237,7	224,1	225,7	227,6
Wiek poprodukcyjny (60/65 lat i więcej) Post-working age (60/65 years and more)	190,9	221,3	227,7	231,8

Tablica 5. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (Stan w dniu 31 grudnia) (dok.)
Table 5. Working and non-working age population (As of 31 December) (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
w % ogółem in % of total				
OGÓŁEM TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0
Wiek przedprodukcyjny (0 – 17 lat) Pre-working age (0 – 17 years)	18,1	18,3	18,2	18,0
Wiek produkcyjny (18 – 59/64 lata) Working age (18 – 59/64 years)	63,1	59,4	58,6	58,2
wiek mobilny (18 – 44 lata) mobility age (18 – 44 years)	39,8	36,8	35,5	34,9
wiek niemobilny (45 – 59/64 lata) non-mobility age (45 – 59/64 years)	23,3	22,6	23,0	23,3
Wiek poprodukcyjny (60/65 lat i więcej) Post-working age (60/65 years and more)	18,8	22,3	23,2	23,8
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE	58,4	68,3	70,8	72,7

Udział ludności w wieku produkcyjnym w populacji mieszkańców województwa wyniósł 58,2%, tj. o 0,4 p. proc. mniej niż roku poprzednim oraz o 4,9 p. proc. mniej w porównaniu z 2015 r. W kraju w 2023 r. odsetek osób w wieku produkcyjnym był nieznacznie większy i wyniósł 58,4%.

W 2023 r. ponownie obserwuje się starzenie się potencjalnych zasobów pracy. W porównaniu z 2022 r. zwiększyła się liczba, jak i udział ludności w wieku produkcyjnym niemobilnym (powyżej 44 roku życia), która w 2023 r. stanowiła 23,3% ogółu ludności w województwie (wobec 23,0% w 2022 r.). Zmniejsza się natomiast liczba i odsetek osób w wieku produkcyjnym mobilnym. W porównaniu z 2015 r. udział osób w tym wieku w populacji ogółem obniżył się z 39,8% do 34,9%.

Wskutek zmian strukturalnych w badanych latach w województwie zwiększył się współczynnik obciążenia (demograficznego), wyrażający obciążenie ludności w wieku produkcyjnym (tj. potencjalnych zasobów pracy) osobami w wieku nieprodukcyjnym.

W 2023 r. na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 72 osoby w wieku nieprodukcyjnym (w kraju – 71), podczas gdy w 2022 r. było to 71 osób, a w 2015 r. 58 osób.

W układzie przestrzennym największy udział ludności w wieku produkcyjnym zanotowano w powiecie gorzowskim i słubickim (po 60,2%). W tych powiatach udział osób w wieku poprodukcyjnym był najmniejszy i kształtował się na poziomie ok. 20-21%. W rezultacie oba powiaty cechowała najniższa w województwie wartość współczynnika obciążenia – na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 66 osób w wieku nieprodukcyjnym.

Relatywnie korzystna struktura wieku ekonomicznego cechowała również powiat krośnieński, sulęciński i zielonogórski, w których odnotowano większy niż średnio w województwie odsetek osób w wieku produkcyjnym i mniejszy udział osób w wieku poprodukcyjnym. Współczynnik obciążenia w powiecie krośnieńskim i sulęcińskim wyniósł 69, a w powiecie zielonogórskim – 70. Najmniej korzystna relacja analizowanych grup wieku ludności charakteryzowała miasta na prawach powiatu: Gorzów Wlkp. i Zieloną Górę, gdzie odsetek potencjalnych zasobów pracy był najniższy w województwie i wyniósł ok. 57%. Ponadto w Gorzowie Wlkp. był najwyższy wśród powiatów udział osób w wieku poprodukcyjnym (26,6%). Wysoki wskaźnik notowano także w Zielonej Górze i powiecie żagańskim (po 24,9%).

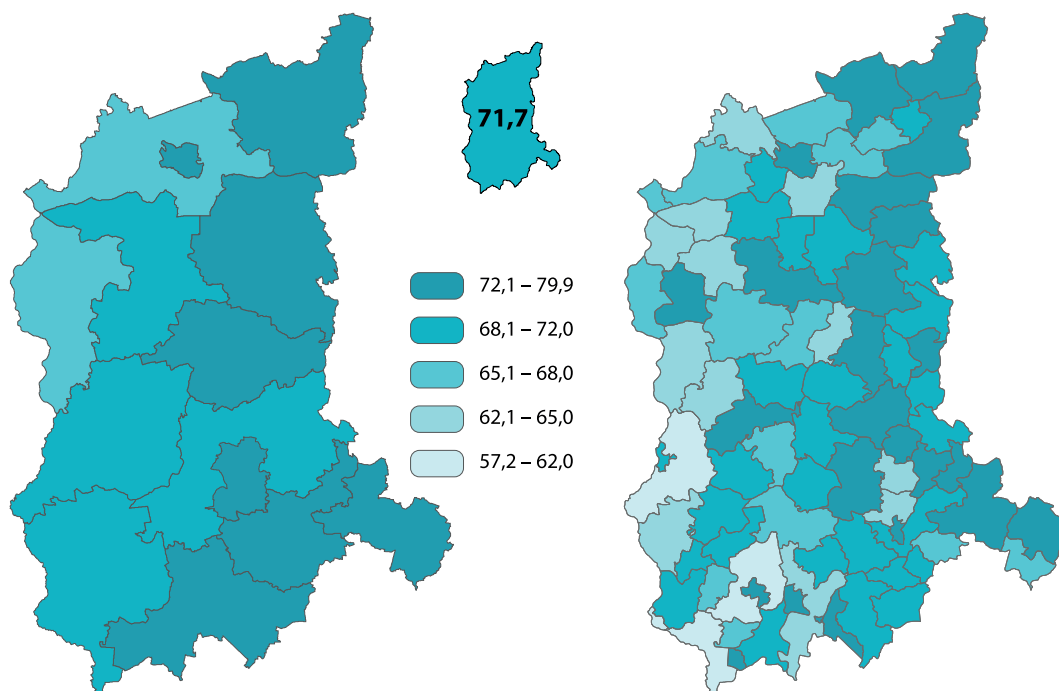
Spośród gmin województwa lubuskiego największy udział osób w wieku produkcyjnym w strukturze ludności zanotowano w gminie miejskiej Łęknica (63,6%). Względnie wysoki udział wystąpił także w gminach wiejskich: Gubin, Przewóz, Żary, Słońsk i Górzycza oraz w gminie miejsko-wiejskiej Cybinka (po ok. 62%).

Współczynnik obciążenia demograficznego (Dependency ratio) określa relacje między poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku ludności, tj. liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Z kolei najmniejszy odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym notowano w gminie wiejskiej Deszczno (16,8%), kolejno w gminie wiejskiej Santok i Kłodawa (po ok. 18%). W rezultacie w tych gminach względnie niski był także współczynnik obciążenia.

W porównaniu z 2015 r. największy spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym zanotowano w gminie miejsko-wiejskiej Skwierzyna (o 7,8 p. proc.), w gminie wiejskiej Przytoczna (o 7,5 p. proc.), w gminie miejskiej Gozdnicza, gminie miejsko-wiejskiej Zbąszynek i Sulechów (po ok. 7 p. proc.), także w gminie miejskiej Żagań, gminie wiejskiej Świdnica i gminie miejsko-wiejskiej Małomice (po 6,4 p. proc.).

Mapa 7. Współczynnik obciążenia demograficznego według powiatów i gmin w 2023 r.
Map 7. Dependency ratio by powiats and gminas in 2023

Rozdział 3. Starzenie się populacji

Chapter 3. Ageing processes of population

3.1. Miary starzenia się społeczeństwa

3.1. Measures of ageing of population

W 2023 r. obserwowano dalsze pogorszenie podstawowych wskaźników odzwierciedlających zmiany w strukturze ludności według wieku oraz wynikającą z tych zmian rosnącą skalę starzenia się populacji. Zanotowano dalszy wzrost udziału osób starszych w liczbie ludności ogółem przy widocznym spadku udziału osób młodych. W nieco ponad dekadę przeciętny wiek mieszkańca województwa wzrósł powyżej średniej dla kraju, co wskazuje na przyspieszenie procesu starzenia w regionie.

Mediana wieku ludności

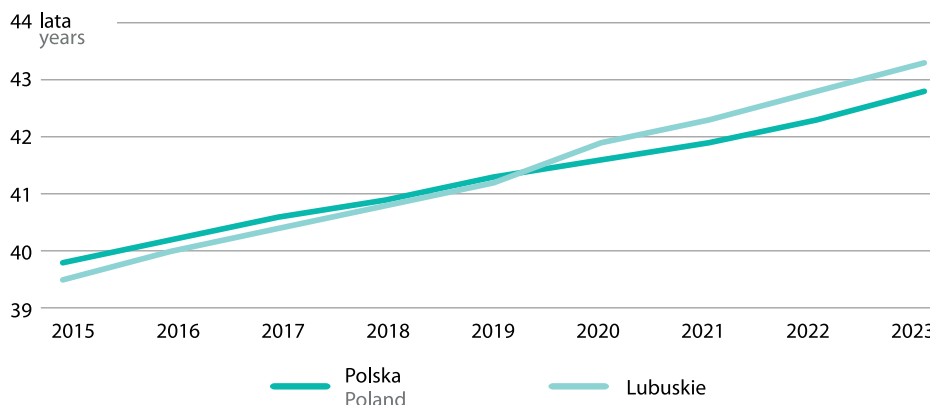
Median age of population

Mediana wieku (Median age) wskazuje przeciętny wiek osób w danej zbiorowości. Wartość mediany wyznacza granicę wieku, którą połowa osób w danej zbiorowości już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

W 2023 r. mediana wieku ludności w województwie lubuskim wyniosła 43,3 roku wobec 42,8 roku średnio w kraju. Wskaźnik ten był o 0,5 roku wyższy w porównaniu z 2022 r. oraz o 3,8 roku wyższy w odniesieniu do 2015 r. W kraju wiek środkowy ludności zwiększył się w porównaniu z 2022 r. o 0,5 roku, a w odniesieniu do 2015 r. o 3 roku.

W układzie przestrzennym rozpiętość tego wskaźnika wyniosła ponad 3,6 roku, przy najniższej wartości zanotowanej w województwie pomorskim i małopolskim (po 41,2 roku), a najwyższej w województwie świętokrzyskim (44,8 roku).

Wykres 1. Mediana wieku ludności
Chart 1. Median age of population

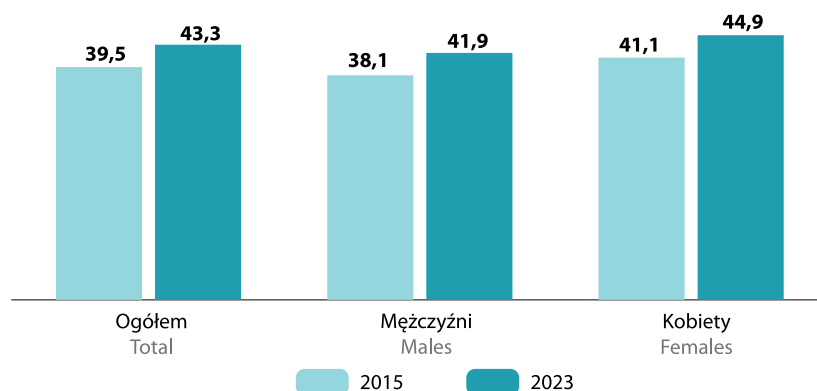

Omawiany wskaźnik wskazuje na większy stopień zaawansowania procesu starzenia się mieszkańców miast niż wsi. Wiek środkowy ludności w miastach wyniósł 44,2 roku i był wyższy od mediany wieku mieszkańców wsi – 41,8 roku.

Kobiety w województwie lubuskim są o 3 roku starsze od mężczyzn. W 2023 r. wiek środkowy kobiet wyniósł 44,9 roku, a mężczyzn 41,9 roku (w kraju odpowiednio 44,4 roku i 41,2 roku).

Najmniejsze zróżnicowanie mediany wieku kobiet i mężczyzn notuje się w województwach, w których ludność jest najmłodsza, tj. w województwie pomorskim, w którym wiek środkowy kobiet (42,4 roku) był o 2,4 roku wyższy od wieku mężczyzn i małopolskim, w którym wiek środkowy kobiet (42,5 roku) był o 2,6 roku wyższy niż mężczyzn. Z kolei największe zróżnicowanie mediany wieku kobiet i mężczyzn zanotowano w województwie łódzkim, w którym kobiety (przeciętnie w wieku 46,8 roku) były średnio o 4,4 roku starsze od mężczyzn.

Wykres 2. Mediana wieku ludności według płci
Chart 2. Median age by sex

Zarówno w porównaniu z 2015 r., jak i 2022 r. mediana wieku kobiet wzrosła w takim samym stopniu, jak mediana wieku mężczyzn (odpowiednio po 3,8 roku i po 0,6 roku).

Mediana wieku kobiet w miastach w 2023 r. była o 3,3 roku wyższa niż na wsi – wyniosła odpowiednio 46 roku i 42,7 roku. Analogicznie w przypadku mężczyzn: w miastach wiek środkowy mężczyzn wyniósł 42,4 roku, a na wsi o 1,4 roku mniej, tj. 41 lat.

W powiatach i miastach na prawach powiatu województwa lubuskiego mediana wieku ludności kształtowała się na poziomie od 41,6 roku w powiecie gorzowskim do 44,9 roku w mieście na prawach powiatu Gorzów Wlkp. Wśród powiatów i miast na prawach powiatu o młodszej niż średnio w województwie populacji wyróżniały się powiaty: gorzowski (41,6 roku), słubicki (42,1 roku), sulęciński (42,2 roku), zielonogórski (42,3 roku), wschowski (42,4 roku) oraz świebodziński (42,8 roku). Wysoką medianę wieku ludności oprócz Gorzowa Wlkp. zanotowano w powiecie żagańskim (44,3 roku).

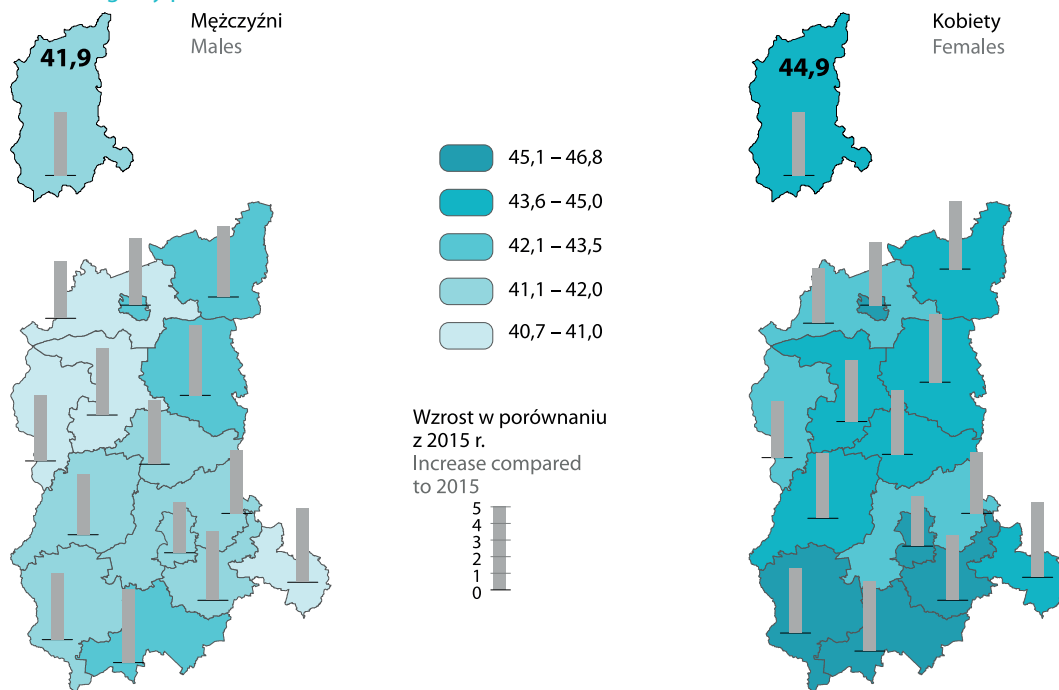
We wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatu mediana wieku ludności wzrosła w porównaniu z 2015 r., w największym stopniu w powiecie wschowskim (o 4,4 roku). Znaczny wzrost tego wskaźnika zanotowano także w powiatach: żagańskim (o 4,3 roku), strzelecko-drezdeneckim i międzyrzeckim (po 4,2 roku), żarskim i w Gorzowie Wlkp. (po 4,1 roku) oraz nowosolskim (o 4 roku). W najmniejszym stopniu wzrosła mediana wieku mieszkańców Zielonej Góry (o 3,2 roku).

W województwie lubuskim w powiatach i miastach na prawach powiatu mediana wieku mężczyzn wyniosła od 40,7 roku w powiecie gorzowskim do 43,0 roku w Gorzowie Wlkp. W przypadku kobiet, najmniejsza wartość wskaźnika charakteryzowała powiat gorzowski (42,5 roku), a największa Gorzów Wlkp. (46,8). We wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatu wiek środkowy kobiet był wyższy niż mężczyzn.

Największe zróżnicowanie wskaźników zanotowano w Gorzowie Wlkp., w którym kobiety były średnio o ponad 3,8 roku starsze od mężczyzn. W grupie powiatów i miast na prawach powiatu, w których kobiety były starsze od mężczyzn o 3 roku i więcej znajdowały się także powiaty: krośnieński, nowosolski, świebodziński, żagański, żarski, wschowski i Zielona Góra. Z kolei najmniejsza różnica średniego wieku kobiet i mężczyzn wyróżnia powiat gorzowski (1,8 roku).

Mapa 8. Mediana wieku według powiatów w 2023 r.

Map 8. Median age by powiats in 2023

Współczynnik starości demograficznej

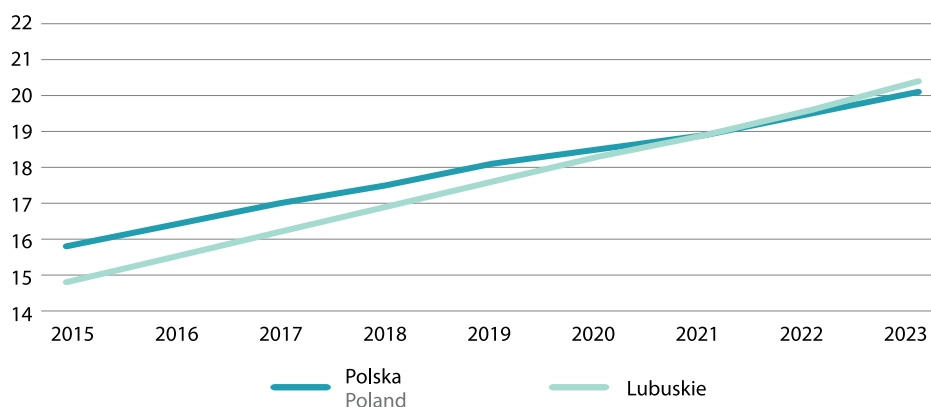
Old-age ratio

Współczynnik starości demograficznej lub wskaźnik starości (Old-age ratio) - relacja liczby ludności w starszym wieku (65 lat i więcej) do ogólnej liczby ludności.

Współczynnik starości jest jedną z miar określających zaawansowanie procesu starzenia się ludności. W 2023 r. osoby w starszym wieku (w wieku 65 lat i więcej) stanowiły 20,4% ogólnej populacji województwa, tj. o 0,3 p. proc. więcej niż w całym kraju. Spośród województw najmniejszy współczynnik starości zanotowano w województwie małopolskim (18,3%), a największy w województwie świętokrzyskim (22,5%).

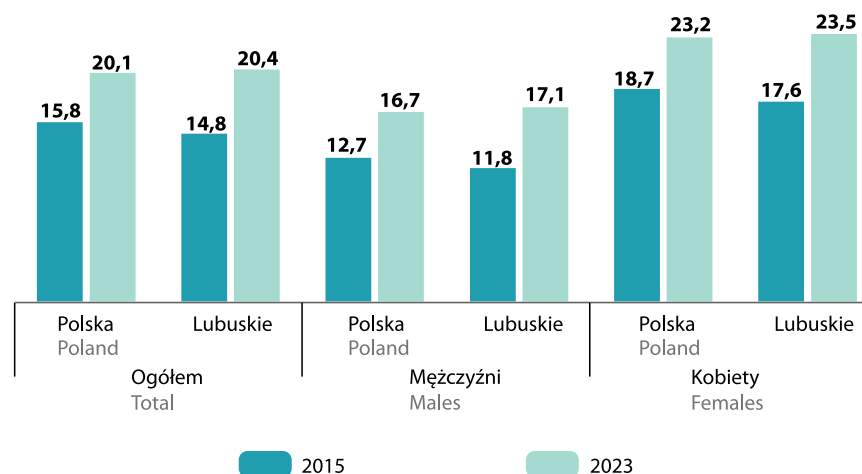
W województwie lubuskim, podobnie jak w innych województwach, udział liczby ludności w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności rośnie. W odniesieniu do 2022 r. współczynnik zwiększył się o 0,8 p. proc., a w relacji do 2015 r. – o 5,6 p. proc. W kraju wzrost omawianego współczynnika wyniósł odpowiednio 0,6 p. proc. i 4,3 p. proc. Wyższy niż w województwie lubuskim wzrost odsetka ludności w wieku 65 lat i więcej w relacji do 2015 r. zanotowano jedynie w województwie zachodniopomorskim (o 6 p. proc.). Natomiast najmniejszy wzrost tego współczynnika charakteryzował województwa: mazowieckie i małopolskie (po 3 p. proc. mniej).

Wykres 3. Współczynnik starości demograficznej (w %)
Chart 3. Old-age ratio (in %)

W populacji mężczyzn współczynnik starości demograficznej wyniósł 17,1% (w kraju 16,7%) i był o 5,3 p. proc. wyższy niż w 2015 r. Natomiast współczynnik starości kobiet wyniósł 23,5% (w kraju 23,2%), tj. o 5,9 p. proc. więcej niż w 2015 r. Zarówno w przypadku mężczyzn, jak i kobiet wzrost współczynnika w województwie był wyższy niż średnio w kraju (w kraju odpowiednio o 4 p. proc. i o 4,5 p. proc.).

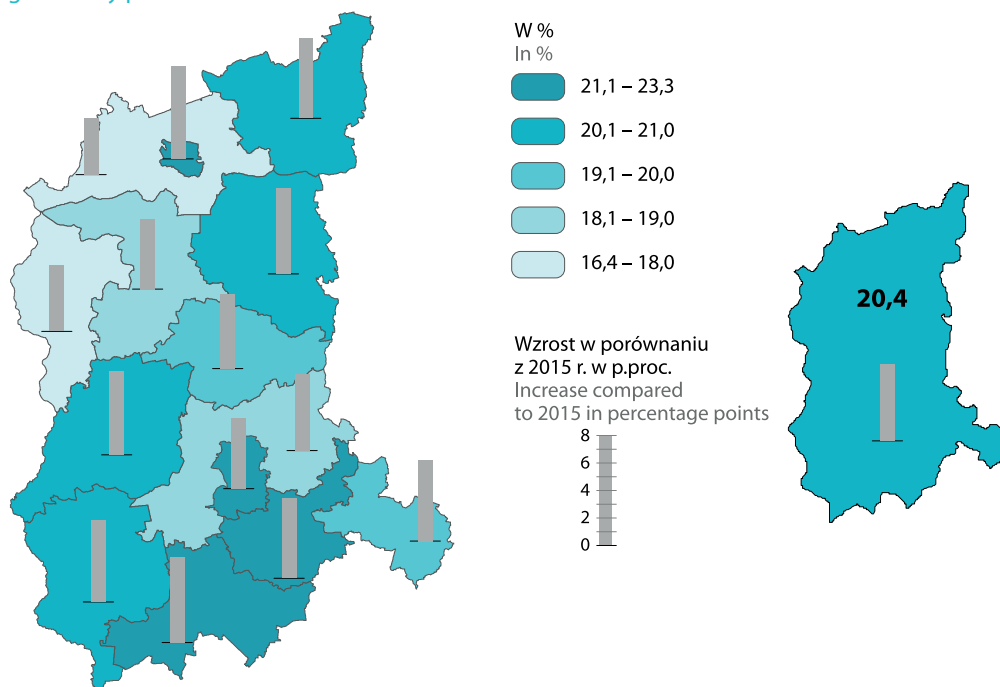
Wykres 4. Współczynnik starości demograficznej według płci (w %)
Chart 4. Old-age ratio by sex (in %)

Spośród powiatów i miast na prawach powiatu województwa lubuskiego proces starzenia jest najbardziej zaawansowany w Gorzowie Wlkp. i Zielonej Górze. Udział ludności w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności tych miast wyniósł odpowiednio 23,3% i 21,7%. Wyższa niż średnia w województwie wartość współczynnika charakteryzowała także powiaty: nowosolski i żagański (po 21,2%), także międzyrzecki (20,7%) i strzelecko-drezdenecki (20,5%). Natomiast najmniejszą wartość współczynnika starości demograficznej notowano w powiecie gorzowskim (16,4%).

Największy wzrost współczynnika starości demograficznej w stosunku do 2015 r. wystąpił w Gorzowie Wlkp. (o 6,7 p. proc.). Znaczny wzrost zanotowano także w powiatach: międzyrzeckim i żagańskim (po 6,2 p. proc.) oraz krośnieńskim (o 6,1 p. proc.). Najmniejszy wzrost omawianego współczynnika zanotowano w powiecie gorzowskim (o 4,1 p. proc.).

Mapa 9. Współczynnik starości demograficznej według powiatów w 2023 r.
Map 9. Old-age ratio by powiats in 2023

Indeks starości Ageing index

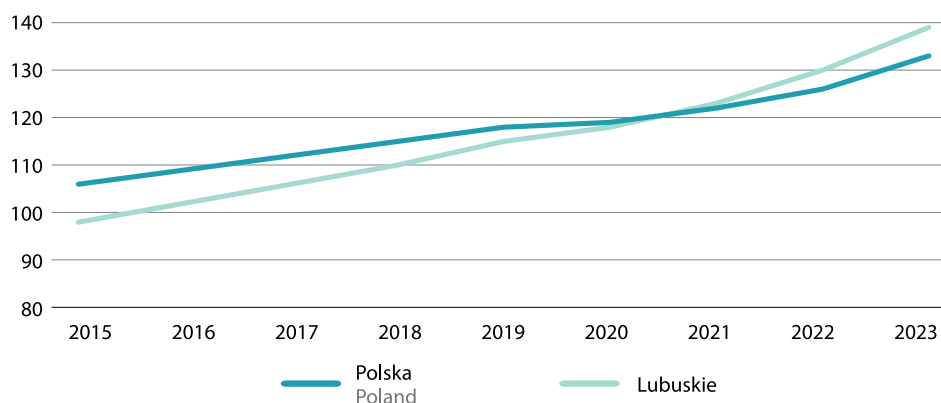
Indeks starości (Ageing index) - relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków, tj. liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0-14 lat.

W omawianych latach obserwuje się systematyczny wzrost udziału osób starszych oraz wyraźny spadek udziału osób młodych (po 2020 r.) w populacji województwa lubuskiego. W rezultacie relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków znacznie pogorszyła się. W 2023 r. na 100 osób w wieku 0-14 lat przypadało 139 osób w wieku 65 lat i więcej, wobec 130 w 2022 r. i 98 w 2015 r. W kraju indeks starości wyniósł 133 (wobec 126 w poprzednim roku i 106 w 2015 r.).

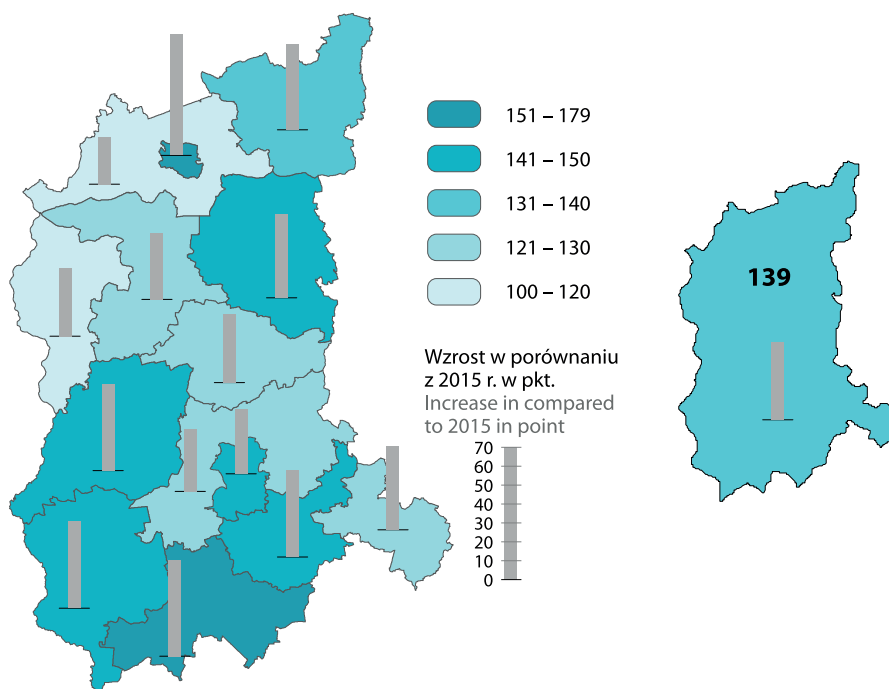
W układzie przestrzennym rozpiętość indeksu starości wyniosła 51 pkt., przy najniższej wartości w województwie pomorskim (114), a najwyższej w województwie świętokrzyskim (165). Wśród województw o względnie niskiej wartości wskaźnika (poniżej 120) mieszczą się województwa: małopolskie (115), wielkopolskie (117) i mazowieckie (119). Z kolei wysokie wartości indeksu starości (powyżej 150) zanotowano w województwach: świętokrzyskim (165), łódzkim (159), zachodniopomorskim i opolskim (po 153).

Spośród powiatów i miast na prawach powiatu w województwie lubuskim najniższy indeks starości odnotowano w powiecie gorzowskim (100), w którym relacja dziadków i wnuków była zrównoważona. Znacznie mniej korzystna relacja pokoleniowa występuje w miastach na prawach powiatu, w Gorzowie Wlkp. i Zielonej Górze, w których na 100 wnuków przypada odpowiednio 179 i 148 dziadków. Wysokie wartości indeksu charakteryzowały także powiat żagański (154) i nowosolski (146).

Wykres 5. Indeks starości
Chart 5. Ageing index

Mapa 10. Indeks starości według powiatów w 2023 r.
Map 10. Ageing index by poviats in 2023

We wszystkich powiatach indeks starości znacząco pogorszył się w porównaniu z 2015 r., najbardziej w Gorzowie Wlkp. (wzrost o 64 pkt.), a także w powiatach: żagańskim (o 51 pkt.), krośnieńskim, nowosolskim i żarskim (po 46 pkt. więcej). Najmniejszy wzrost wskaźnika zanotowano w powiecie gorzowskim (o 25 pkt.).

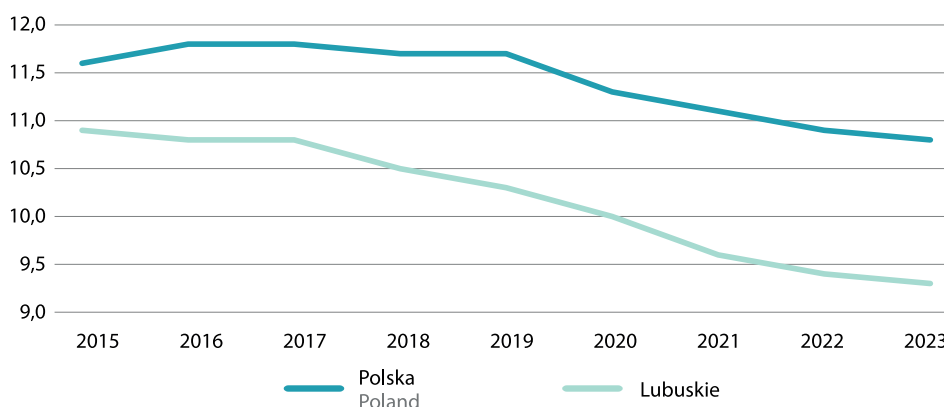
Miara podwójnego starzenia

Double ageing ratio

Miara podwójnego starzenia (Double ageing ratio) – udział osób w wieku 85 lat i więcej w populacji osób w wieku 65 lat i więcej.

W województwie lubuskim udział osób sędziwych (w wieku 85 lat i więcej) w populacji osób starszych (65 lat i więcej) w prezentowanych latach był niższy niż średnio w kraju. Wskaźnik wykazywał tendencję malejącą na przestrzeni ostatnich trzech lat. W 2023 r. wyniósł 9,3% (wobec 10,8% w kraju). W porównaniu z rokiem poprzednim odsetek ten zmniejszył się o 0,1 p. proc., a w relacji do 2015 r. o 1,6 p. proc. W kraju wskaźnik ten zmniejszył się w odniesieniu do notowanego w 2022 r. o 1,2 p. proc., a w porównaniu z 2015 r. o 0,8 p. proc.

Wykres 6. Miara podwójnego starzenia (w %)
Chart 6. Double ageing ratio (in %)

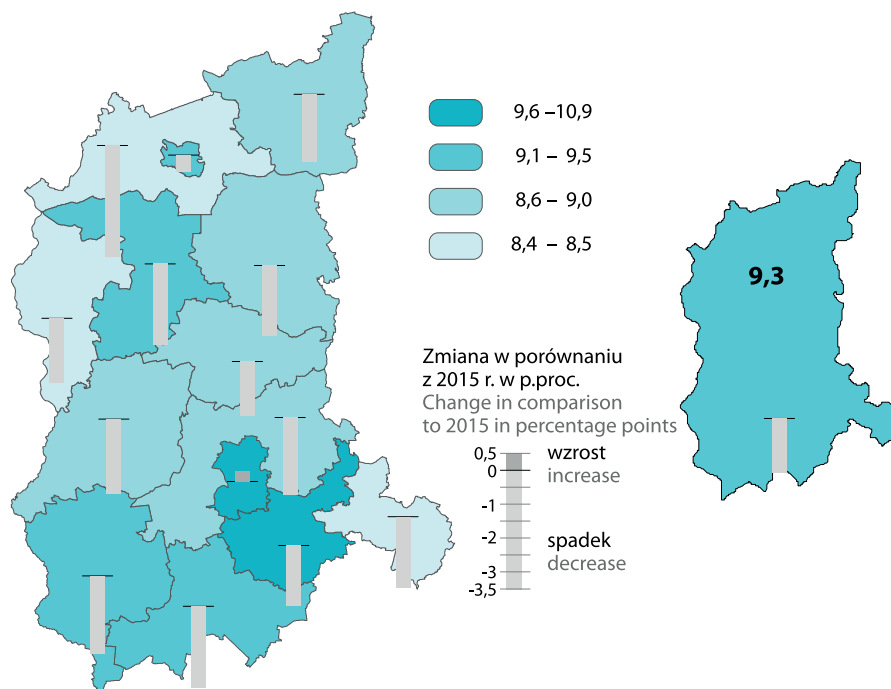

Udział osób sędziwych w liczbie osób starszych w województwie lubuskim był najniższy wśród województw. Stosunkowo niską wartość miary podwójnego starzenia zanotowano w województwie wielkopolskim, zachodniopomorskim, warmińsko-mazurskim, kujawsko-pomorskim, śląskim i pomorskim (po ok. 10,0%). Natomiast największy odsetek osób sędziwych był w województwie podlaskim (12,6%).

We wszystkich powiatach (z wyjątkiem Zielonej Góry) w województwie miara podwójnego starzenia była niższa od średniej w kraju. Największy udział osób w wieku 85 lat i więcej w ludności w wieku 65 lat i więcej zanotowano w Zielonej Górze (10,9%), kolejno w powiatach: nowosolskim (9,6%), sulęcińskim i żagańskim (po 9,3%) oraz żarskim (9,2%). Natomiast najmniejszą wartość tego wskaźnika odnotowano w powiecie gorzowskim (8,4%).

Spadek odsetka osób sędziwych w porównaniu z 2015 r. zanotowano w większości powiatów w województwie (z wyjątkiem Zielonej Góry), w tym największy w powiecie gorzowskim (o 3,3 p. proc.). Znaczny spadek prezentowanego wskaźnika zanotowano w powiatach: sulęcińskim i żagańskim (po 2,4 p. proc.), a także w zielonogórskim i żarskim (po 2,3 p. proc.).

Mapa 11. Miara podwójnego starzenia według powiatów w 2023 r. (w %)
Map 11. Double ageing ratio by powiats in 2023 (in %)

Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego Parent support ratio

Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego (Parent support ratio) – relacja osób w wieku 85 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 50-64 roku.

Obserwowany wzrost udziału osób starszych (w tym w wieku 85 lat i więcej) w ogólnej liczbie ludności, przy spadku udziału osób w wieku 50-64 roku wpływa na pogorszenie możliwości wsparcia dla osób sędziwych, wynikającego z relacji pomiędzy liczebnością poszczególnych grup wieku.

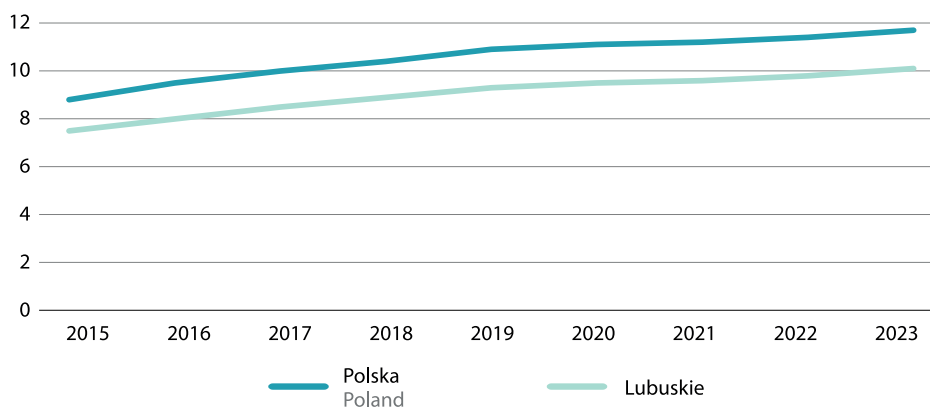
W 2023 r. na 100 osób w wieku 50-64 roku przypadało 10,1 osób w wieku 85 lat i więcej. Było to więcej niż w poprzednich latach: o 0,3 osoby w porównaniu z 2022 r. oraz o 2,6 osoby w stosunku do 2015 r. W kraju wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego wyniósł 11,7, tj. odpowiednio o 0,3 i 2,9 więcej.

Relacja pokolenia osób sędziwych do osób w wieku 50-64 roku w województwie lubuskim jest bardziej korzystna niż w większości województw. Mniejszą wartość wskaźnika wsparcia międzypokoleniowego zanotowano jedynie w województwie warmińsko-mazurskim (10,0). W siedmiu województwach wskaźnik ten był wyższy od średniej w kraju, w tym w województwie mazowieckim wyniósł 13,3.

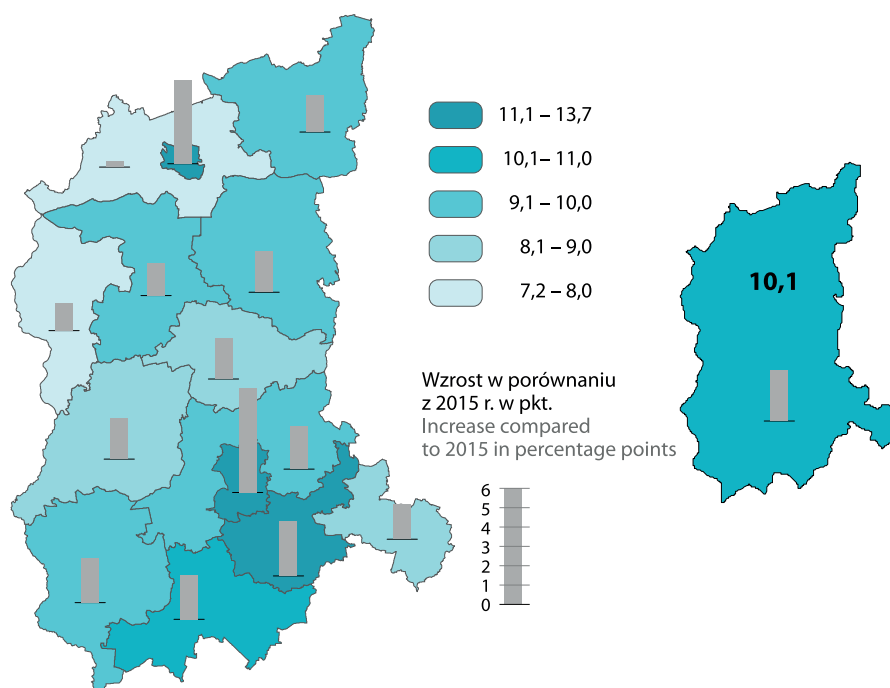
Pośród powiatów i miast na prawach powiatu w województwie lubuskim, tylko w Zielonej Górze wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego był wyższy niż średnio w kraju (wyniósł 13,7). Znaczna liczba osób sędziwych przypadających na 100 osób w wieku 50-64 roku charakteryzuje Gorzów Wlkp. (11,6) oraz powiat nowosolski (11,1). Najniższą wartość wskaźnika wsparcia międzypokoleniowego zanotowano w powiecie gorzowskim (7,2).

We wszystkich powiatach prezentowana relacja pokoleniowa pogorszyła się w porównaniu z 2015 r., najbardziej w miastach na prawach powiatu – w Zielonej Górze o 5,4 pkt. i w Gorzowie Wlkp. o 4,3 pkt., oraz w powiecie nowosolskim – o 2,8 pkt. Najmniejszy wzrost wskaźnika wsparcia międzypokoleniowego zanotowano w powiecie gorzowskim (o 0,3 pkt.).

Wykres 7. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego
Chart 7. Parent support ratio

Mapa 12. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego według powiatów w 2023 r.
Map 12. Parent support ratio by powiats in 2023

Rozdział 4. Ruch naturalny ludności

Chapter 4. Vital statistics

Obserwowane przemiany demograficzne wskazują, że obecna sytuacja ludnościowa województwa lubuskiego nie gwarantuje stabilnego rozwoju demograficznego. Zmniejszająca się liczba urodzeń i wzrastająca liczba zgonów skutkują stopniowym spadkiem liczby mieszkańców. Zdecydowanie mniejsza w przyszłości liczba kobiet w wieku rozrodczym będzie miała negatywny wpływ na przyszłą liczbę urodzeń.

Zanotowano dalsze przesunięcie się momentu, w którym kobiety decydują się na urodzenie dziecka. Mediana wieku dla kobiet, które w 2023 r. urodziły pierwsze dziecko wyniosła 28 lat, tj. o 1,3 roku więcej niż w 2015 r. Od 2011 r. współczynnik dzietności w województwie utrzymuje się blisko progu skrajnie niskiej płodności. W 2023 r. wskaźnik wyniósł 1,15 i był tylko nieznacznie niższy niż w całym kraju (1,16).

W województwie lubuskim obserwuje się niekorzystne zmiany w zakresie przyrostu naturalnego, który szybko maleje. Rok 2023 był szóstym z kolei, w którym pogłębił się ubytek naturalny – liczba urodzeń była mniejsza od liczby zgonów o 4,2 tys., a współczynnik przyrostu naturalnego ukształtował się na poziomie minus 4,3‰. Ubytek naturalny ludności odnotowano we wszystkich powiatach, przy czym najwyższy charakteryzował powiat zagański i międzyrzecki (po minus 6,1‰).

4.1. Urodzenia żywe

4.1. Live births

Po wyraźnym wzroście w latach 2016–2017 (do 10,3 tys.), w kolejnych latach liczba urodzeń żywych z roku na rok była coraz mniejsza. W 2022 r. liczba urodzeń spadła do 7,1 tys., a w 2023 r. – do 6,5 tys. i była mniejsza o 2,9 tys. (o 31,0%) w porównaniu z 2015 r. Współczynnik urodzeń żywych w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł 6,6 i był niższy o 0,6 pkt. w porównaniu z rokiem poprzednim oraz o 2,6 pkt. w porównaniu z 2015 r. Wskaźnik ten był niższy niż przeciętnie w kraju (7,2).

Odnotowany spadek liczby urodzeń (poniżej poziomu urodzeń z 2003 r. określanego mianem niżu demograficznego), potwierdza, że kształtujące się w poprzednich latach procesy ludnościowe spowodowały, że województwo weszło w okres kryzysu demograficznego, który może mieć charakter dłuższej tendencji. Podobne zmiany obserwowane są w całym kraju.

Tablica 6. Ruch naturalny ludności (Stan w dniu 31 grudnia)
Table 6. Vital statistics (As of 31 December)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
w tys. in thousands				
Urodzenia żywe Live births	9,4	8,6	7,1	6,5
Zgony Deaths	10,2	12,6	11,7	10,7
Przyrost naturalny Natural increase	-0,7	-4,0	-4,6	-4,2
na 1000 ludności ^a per 1000 population ^a				
Urodzenia żywe Live births	9,2	8,7	7,2	6,6
Zgony Deaths	10,0	12,7	11,9	11,0
Przyrost naturalny Natural increase	-0,7	-4,0	-4,6	-4,3

a Dane o liczbie ludności od 2020 r. zostały zbilansowane przy przyjęciu za bazę wyjściową wyników NSP'2021.

a The data on the number of population since 2020 have been compiled on the basis of the Population and Housing Census 2021.

Urodzenia żywe na 1000 ludności

Live births per 1000 population

W 2023 r. współczynnik urodzeń żywych w województwie lubuskim – w przeliczeniu na 1000 ludności – wyniósł 6,6‰ (w kraju 7,2‰). W porównaniu z 2022 r. wskaźnik ten obniżył się o 0,6 pkt., natomiast w odniesieniu do 2015 r. był niższy o 2,6 pkt.

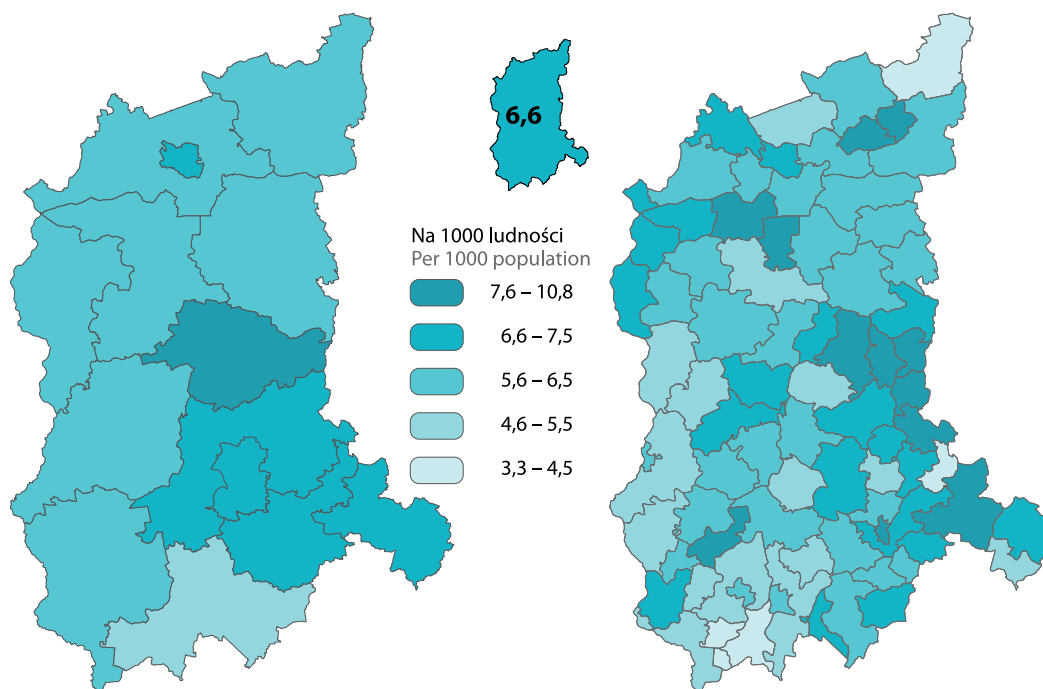
W 2023 r. w miastach liczba urodzeń żywych licząc na 1000 ludności wyniosła 6,7, a na wsi 6,5. Podobnie zjawisko kształtowało się w 2022 r. – liczba urodzeń w miastach była wyższa niż na wsi i wyniosła odpowiednio 7,4 i 7,0. Z kolei w 2015 r. więcej urodzeń żywych zanotowano na wsi (9,4 na 1000 ludności) niż w miastach (9,2).

W układzie przestrzennym w 2023 r. najwyższa liczba urodzeń charakteryzowała województwa: małopolskie, mazowieckie, pomorskie i wielkopolskie, w których na 1000 ludności przypadało ok. 8 urodzeń żywych. Jest to uwarunkowane relatywnie młodszą strukturą wieku mieszkańców tych województw. Najmniej urodzeń (po ok. 6 na 1000 ludności) zanotowano w województwach: świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim i śląskim.

Spośród powiatów w województwie lubuskim najwyższą liczbę urodzeń żywych na 1000 ludności, zanotowano w powiecie świebodzińskim (7,7‰), a najniższą w powiecie żagańskim (5,5‰). W porównaniu z 2015 r. we wszystkich powiatach odnotowano spadek współczynnika urodzeń żywych, w tym największy w powiecie strzelecko-drezdeneckim (o 3,5 pkt.), krośnieńskim (o 3,2 pkt.), międzyrzeckim i wschowskim (po 3,1 pkt.).

Mapa 13. Urodzenia żywe według powiatów i gmin w 2023 r.

Map 13. Live births by powiats and gminas in 2023

Spośród gmin województwa lubuskiego, najwyższy współczynnik urodzeń żywych w 2023 r. zanotowano w gminie miejsko-wiejskiej Kargowa (10,8‰). Wysokie wartości współczynnika wystąpiły także w gminach wiejskich: Stare Kurowo, Krzeszyce i Szczaniec, a także w gminach miejsko-wiejskich: Zbąszynek, Jasień, Sława i Babimost (po ok. 9‰). Natomiast najniższą wartość tego wskaźnika zanotowano w gminie miejskiej Gozdnicza (3,3‰), kolejno w gminie miejsko-wiejskiej Iłowa i Dobiegniew oraz w gminie wiejskiej Wymiarki i Kolsko (po ok. 4,0‰).

W porównaniu z 2015 r. w większości gmin odnotowano pogorszenie wartości współczynnika urodzeń żywych. Największy spadek tego wskaźnika wystąpił w gminie wiejskiej Wymiarki (o 9,0 pkt.). Wysoki spadek notowano także w gminach miejsko-wiejskich: Iłowa (o 5,9 pkt.), Nowe Miasteczko, Dobiegniew i Szlichtyngowa oraz w gminach wiejskich: Bytnica, Przytoczna, Skąpe, Lipinki Łużyckie, Kolsko i Górzycza (po ok. 5 pkt.). Współczynnik urodzeń żywych wzrósł w pięciu gminach, w tym najbardziej w gminie wiejskiej Zwierzyn (o 1,2 pkt.).

Struktura urodzeń według wieku matki

Structure of births by mother age

W 2023 r. większość urodzeń żywych (łącznie 62,5%) zarejestrowano wśród matek w wieku: 25-29 lat (31,7%) oraz 30-34 lata (30,9%). Ponad 20,7% urodzeń żywych pochodziło od rodzących po 35 roku życia, a 16,8% od matek w wieku do 25 lat.

W porównaniu z 2015 r. obserwuje się przesunięcie urodzeń w kierunku starszych roczników wieku matek. Odsetek urodzeń wśród kobiet w wieku 20-24 lata zmniejszył się o 4,3 p. proc. oraz wśród matek w wieku 25-29 lat – o 0,7 p. proc., natomiast wzrósł odsetek urodzeń w grupie rodzących w wieku 30-34 lata – o 0,4 p. proc., 35-39 lat – o 4,8 p. proc. oraz w wieku 40-44 lata – o 1,6 p. proc.

Biorąc pod uwagę kolejność urodzenia dziecka, spadek liczby urodzeń w porównaniu z 2015 r. dotyczył przede wszystkim dzieci urodzonych jako pierwsze i drugie, których udział zmniejszył się na korzyść urodzeń trzecich i kolejnych. W 2023 r. urodzenia pierwsze i drugie stanowiły, odpowiednio, ok. 43% i 34% ogółu urodzeń żywych, podczas gdy w 2015 r. urodzenia pierwsze stanowiły ponad 44% wszystkich urodzeń żywych, a urodzenia drugie ok. 38%. Równocześnie zwiększył się odsetek dzieci urodzonych jako trzecie i czwarte, i wyniósł, odpowiednio, ok. 16% i 5%.

Odsetek urodzeń małżeńskich w województwie wyniósł 52,8% i zmniejszył się w odniesieniu do 2015 r. o 8,1 p. proc. Dla porównania w kraju w związkach małżeńskich urodziło się 71,3% wszystkich dzieci.

4.2. Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności

4.2. Female fertility and reproduction rates of population

Bieżąca liczba urodzeń jest zależna od liczby kobiet w wieku prokreacyjnym (15–49 lat) oraz od struktury tej populacji. Drugim elementem mającym istotny wpływ na liczbę urodzeń są postawy i zachowania prokreacyjne ludności. W województwie lubuskim liczebność kobiet w wieku rozrodczym wyraźnie zmalała: w 2023 r. było ponad 221,4 tys. kobiet w tym wieku, tj. o 8,6% mniej niż w 2015 r. (242,3 tys.).

Obserwuje się spadek płodności wśród matek nastoletnich i przesunięcie płodności kobiet w kierunku starszych roczników wieku. Obecnie najwyższa płodność charakteryzuje kobiety w wieku 25-29 lat, jednak notuje się także nieznaczny wzrost płodności w grupie wieku 35-39 lat i 40-44 lata. W 2023 r. na 1000 kobiet w wieku 25-29 lat przypadały 82 urodzenia żywe, podobnie jak w 2015 r., natomiast wśród kobiet w wieku 20-24 lata – 41 urodzeń, tj. o 13 mniej w porównaniu z 2015 r.

Tablica 7. Płodność kobiet^a i współczynniki reprodukcji ludności
Table 7. Female fertility^a and reproduction rates of population

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Płodność - urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku lat: Fertility – live births per 1000 women aged:				
15-49	38,7	37,8	31,6	29,2
15-19	16,5	11,3	8,3	7,1
20-24	54,3	57,2	46,1	41,1
25-29	81,8	94,4	84,0	82,1
30-34	66,3	71,9	69,5	64,9
35-39	28,0	33,0	27,7	28,2
40-44	5,3	7,2	6,1	5,5
45-49	0,2	0,3	0,1	0,2
Współczynniki: Rates:				
dziatności ogólnej total fertility	1,253	1,376	1,213	1,151
reprodukcji brutto gross reproduction	0,601	0,674	0,599	0,556
dynamiki demograficznej demographic dynamics	0,928	0,684	0,608	0,605

a Dane o liczbie i strukturze kobiet od 2020 r. zostały zbilansowane przy przyjęciu za bazę wyjściową wyników NSP'2021.
a The data on the number and structure of women since 2020 have been compiled on the basis of the Population and Housing Census 2021.

Zmiany wzorca płodności powodują wzrost mediany wieku matek. Dla kobiet, które urodziły w 2023 r. mediana wieku wyniosła 30,2 roku i była o 0,9 roku wyższa niż w 2015 r. W przypadku kobiet rodzących po raz pierwszy mediana wieku wzrosła do 28 lat, tj. o 1,3 roku. Wiek środkowy dla matek w kraju, które urodziły pierwsze dziecko był wyższy niż w województwie i wyniósł 29 lat.

Współczynnik dzietności Fertility rate

Współczynnik dzietności (Fertility rate) określa liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu częstotliwości współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.

Urodzenia są istotnym czynnikiem wpływającym na liczbę i strukturę ludności. Aby zapewnić stabilny rozwój demograficzny regionu, w danym roku na każde 100 kobiet w wieku 15–49 lat powinno przypadać średnio co najmniej 210–215 urodzonych dzieci. W 2023 r. w województwie lubuskim na 100 kobiet w wieku rozrodczym przypadało 115 urodzeń (w 2022 r. – 121, a w 2015 r. – 125). W kraju liczba ta była niewiele wyższa i wyniosła 116. Taki stan rzeczy wynika przede wszystkim z odkładania na później przez ludzi młodych decyzji o założeniu rodziny, czy też świadomej rezygnacji z posiadania potomstwa. Od 2011 r. współczynnik dzietności w regionie utrzymuje się blisko progu skrajnie niskiej płodności.

W 2023 r. we wszystkich województwach wielkość współczynnika dzietności kształtowała poniżej 2,15, przy czym najwyższe współczynniki zanotowano w województwach: wielkopolskim (1,235), mazowieckim i pomorskim (po 1,222), a najniższe w warmińsko-mazurskim (1,058), dolnośląskim (1,060), zachodniopomorskim (1,087), świętokrzyskim (1,089) i śląskim (1,097).

Współczynnik reprodukcji brutto

Gross reproduction rate

Współczynnik reprodukcji (Gross reproduction rate) brutto określa liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta będąc w wieku rozrodczym (15–49 lat) rodzić będzie z częstotliwością jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik (niezmienne współczynniki płodności).

Pomiędzy 2015 r. i 2020 r. współczynnik reprodukcji brutto charakteryzujący aktualną płodność wzrósł z 0,601 do 0,674, po czym zaczął spadać. W 2023 r. wskaźnik ten obniżył się do poziomu 0,556 i był niższy od jego średniej wartości w kraju (0,565).

W 2023 r. we wszystkich województwach średnia liczba żywo urodzonych dzieci płci żeńskiej przypadających na 1 kobietę w wieku rozrodczym kształtowała się poniżej wartości 1, przy czym najwyższe wartości współczynnika odnotowano w województwie pomorskim (0,600), wielkopolskim (0,598) i mazowieckim (0,595), najniższe zaś w warmińsko-mazurskim (0,517), dolnośląskim (0,521) i zachodniopomorskim (0,531).

4.3. Zgony

4.3. Deaths

W 2023 r. liczba zgonów w województwie wyniosła 10,7 tys. i zmniejszyła się o 0,9 tys. (7,9%) w porównaniu z rokiem poprzednim, natomiast w odniesieniu do 2015 r. wzrosła o 0,5 tys. (5,8%). Współczynnik zgonów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ukształtował się na poziomie 11,0 i był niższy o 0,9 pkt. w porównaniu z rokiem poprzednim, ale wyższy o 1,0 pkt. w porównaniu z 2015 r. Poziom zgonów w województwie był zbliżony do średniej w kraju (10,9).

W regionie znacząco obniżyła się umieralność niemowląt. W 2023 r. zarejestrowano 13 zgonów niemowląt (dzieci w wieku poniżej 1 roku życia), tj. o 26 zgonów mniej niż w 2015 r. Współczynnik zgonów niemowląt – liczony na 1000 urodzeń żywych – wyniósł 2,0‰ i był niższy o 2,1 pkt. w porównaniu z 2015 r. Wskaźnik ten był niższy od średniej umieralności niemowląt w kraju o 1,9 pkt.

W województwie lubuskim w 2023 r. wartość współczynnika zgonów niemowląt była najniższa w kraju. Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w województwie kujawsko-pomorskim (5,5‰).

Zgony na 1000 ludności

Deaths per 1000 population

W 2023 r. współczynnik zgonów ogółem w województwie lubuskim wyniósł 11,0‰. Poziom umieralności był niższy od notowanego przed rokiem o prawie 1 zgon w przeliczeniu na 1000 ludności (11,9‰), natomiast wyższy o 1 zgon w odniesieniu do 2015 r. (10,0‰). W kraju średnia wartość współczynnika zgonów była podobna jak w województwie (10,9‰).

W układzie przestrzennym regionów wskaźnik ten mieścił się w przedziale od 9,5‰ w województwie podkarpackim do 12,8‰ w województwie łódzkim. Wysoka umieralność charakteryzowała także województwo świętokrzyskie i śląskie (po ok. 12‰).

Umieralność (liczona na 1000 mieszkańców) w województwie lubuskim była wyższa w miastach (11,3‰) niż na wsi (10,4‰).

Natężenie zgonów w powiatach było zróżnicowane, w 2023 r. najwyższy poziom – 12,4 zgonów na 1000 mieszkańców – odnotowano w powiecie międzyrzeckim. Wysoka umieralność była także w Gorzowie Wlkp., w powiecie sulęcińskim, krośnieńskim i żagańskim (po ok. 12‰). Natomiast najmniej zgonów zarejestrowano w powiecie zielonogórskim (9,2‰) i gorzowskim (9,6‰). W porównaniu z 2015 r. największy wzrost współczynnika zgonów notowano powiecie międzyrzeckim (o 2,3 pkt.) i w Gorzowie Wlkp. (o 2,2 pkt.), a nieznaczny spadek w powiecie zielonogórskim (o 0,2 pkt.) i wschowskim (o 0,3 pkt.).

Wśród gmin województwa lubuskiego najwyższy poziom zgonów odnotowano w gminie wiejskiej Przytoczna (17,9‰). Wysoka umieralność charakteryzowała także gminę wiejską Brody (16,2‰) i miejską Gozdnica (14,5‰), także gminę miejsko-wiejską Iłowa oraz gminy wiejskie: Bytnica, Bledzew, Słońsk i Wymiarki (po ok. 14‰). Najniższą umieralność zanotowano w gminie wiejskiej Santok i Świdnica (po ok. 7‰).

W porównaniu z 2015 r. największy wzrost współczynnika zgonów odnotowano w gminie wiejskiej Przytoczna (o 9,2 pkt.). Kolejno wysoki wzrost notowano w gminach wiejskich: Brody (o 6,7 pkt.), Szczaniec (o 6,2 pkt.), Bledzew (o 5,3 pkt.) oraz Otyń (o 4,2 pkt.). Największy spadek współczynnika zgonów wystąpił w gminie wiejskiej Kolsko (o 3,6 pkt.).

Zgony według przyczyn i płci

Deaths by causes and sex

Głównymi przyczynami zgonów w województwie pozostają choroby układu krążenia i choroby nowotworowe. W 2022 r. stanowiły one 64,0% wszystkich zgonów. Wskaźnik śmiertelności z powodu chorób układu krążenia w przeliczeniu na 100 tys. ludności wyniósł 495,7 (w kraju – 426,2), natomiast dla chorób nowotworowych – 262,9 (w kraju – 280,1). Śmiertelność w wyniku chorób układu krążenia była wyższa wśród mężczyzn. W 2022 r. z tej przyczyny zmarło 533 mężczyzn i 460 kobiet, licząc na 100 tys. ludności danej płci. Również w przypadku zgonów spowodowanych nowotworami wskaźnik śmiertelności dla mężczyzn był wyższy – 282,5, w porównaniu z 244,3 dla kobiet.

Z powodu chorób układu oddechowego w województwie zmarły 62 osoby w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców, natomiast z powodu chorób układu trawiennego – 58 osób. Przyczyny zewnętrzne, czyli wypadki, urazy i zatrucia spowodowały 49 zgonów na 100 tys. ludności.

W 2022 r. zgony z powodu COVID-19 stanowiły 6,4% ogólnej liczby zgonów. Wskaźnik śmiertelności z powodu tej choroby układu oddechowego w przeliczeniu na 100 tys. ludności wyniósł 76 (w kraju – 77).

W okresie 2015-2020 r. szybko rosła śmiertelność mieszkańców województwa z powodu nowotworów, a następnie spadła i ponownie wzrosła w 2022 r. Na każde 100 tys. ludności zarejestrowano o 15,7 zgonów więcej niż w 2021 r. oraz o 5,5 zgonów więcej niż 2015 r.

W 2022 r. śmiertelność z powodu chorób układu krążenia była najwyższa w województwie dolnośląskim (557 zgonów w przeliczeniu na 100 tys. ludności). Kolejne miejsce ze względu na wysoką śmiertelność z tej przyczyny zajęło województwo podlaskie (529) i lubelskie (528). Najniższy poziom zgonów z powodu chorób układu krążenia odnotowano w województwie wielkopolskim (311) i mazowieckim (326). Z powodu nowotworów najwięcej zgonów zanotowano w województwie śląskim (315 zgonów na 100 tys. ludności) i świętokrzyskim (313), a najmniej w województwie podkarpackim (224).

Tablica 8. Zgony według wybranych przyczyn

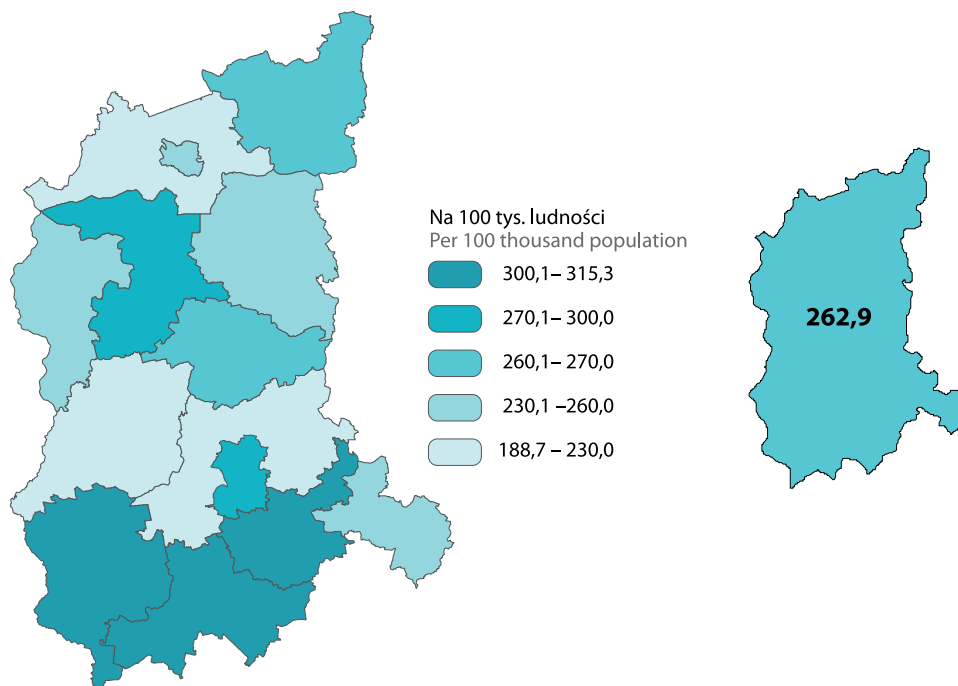
Table 8. Deaths by selected causes

Wyszczególnienie	2015	2021	2022	Specification
OGÓŁEM	10156	13831	11655	TOTAL
na 100 tys. ludności ^a per 100 thousand population ^a				
OGÓŁEM	996,2	1397,9	1186,1	TOTAL
w tym:				of which:
Nowotwory	257,4	247,2	262,9	Neoplasms
Choroby układu krążenia	435,8	626,8	495,7	Diseases of the circulatory system
Choroby układu oddechowego	37,6	52,3	62,0	Diseases of the respiratory system
Choroby układu trawiennego	26,7	53,6	58,0	Diseases of the digestive system
Urazy i zatrucia według zewnętrznej przyczyny	49,4	57,2	49,5	Injuries and poisonings by external cause

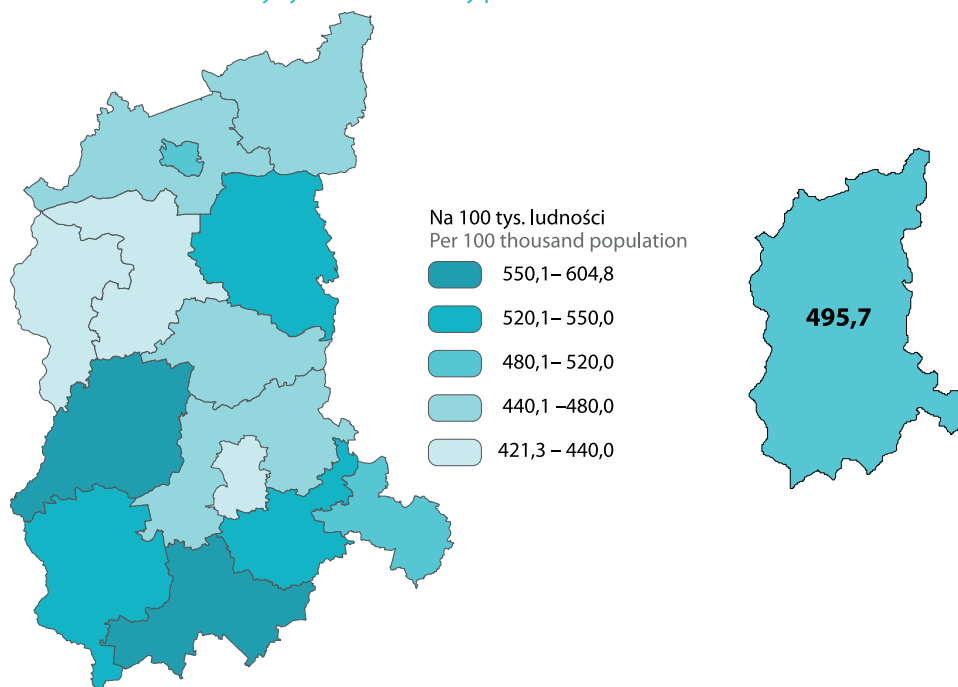
a Dane za 2020 i 2021 r. zostały opracowane na podstawie wyników NSP 2021.
a Data for 2020 and 2021 were prepared on the basis of the Census 2021 results.

Mapa 14. Zgony z powodu nowotworów według powiatów w 2022 r.

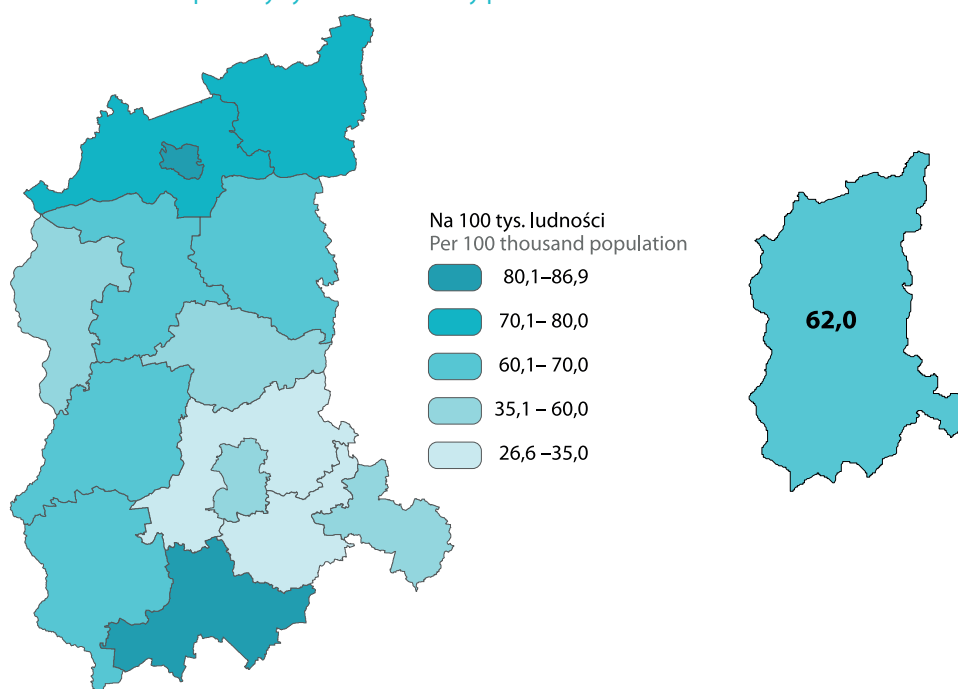
Map 14. Deaths due to neoplasms by powiats in 2022

Mapa 15. Zgony z powodu chorób układu krążenia według powiatów w 2022 r.
Map 15. Deaths due to circulatory system diseases by powiats in 2022

Mapa 16. Zgony z powodu chorób układu oddechowego według powiatów w 2022 r.
Map 16. Deaths due to respiratory system diseases by powiats in 2022

W 2022 r. z powodu nowotworów najwięcej osób zmarło w powiecie nowosolskim (315 zgonów na 100 tys. ludności), kolejno w powiecie żarskim i żagańskim (po 304 zgony). Natomiast najmniej zgonów z powodu nowotworów odnotowano w powiecie gorzowskim (189 zgonów na 100 tys. ludności). Największy wzrost śmiertelności w odniesieniu do 2015 r. zanotowano w Gorzowie Wlkp. (więcej o 41 zgonów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców), w powiecie nowosolskim (o 37 zgonów więcej), żagańskim (o 36) i żarskim (o 32).

W przypadku chorób układu krążenia, najwyższa śmiertelność z powodu tej przyczyny była w powiecie krośnieńskim (605 zgonów w przeliczeniu na 100 tys. ludności), także w żagańskim (569), żarskim (544) i nowosolskim (542). W porównaniu z 2015 r. większość powiatów zanotowała wzrost natężenia zgonów z powodu tej przyczyny, a największy wystąpił w Gorzowie Wlkp. (więcej o 239 zgonów w przeliczeniu na 100 tys. ludności) i w powiecie gorzowskim (o 107 zgonów więcej).

Z powodu chorób układu oddechowego w 2022 r. najwięcej osób zmarło w Gorzowie Wlkp. (87 osób na 100 tys. ludności), najmniej natomiast w powiecie nowosolskim (27). Równocześnie w Gorzowie Wlkp. odnotowano największy w województwie wzrost śmiertelności z powodu chorób układu oddechowego w porównaniu z 2015 r. Liczba zgonów w mieście zwiększyła się o 56 zgonów licząc na każde 100 tys. mieszkańców. Wysoki wzrost zgonów z tej przyczyny w odniesieniu do 2015 r. zanotowano także w powiecie żarskim (więcej o 48 zgonów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców) i gorzowskim (o 39 zgonów więcej).

Zgony według przyczyn i grup wieku

Deaths by causes and age groups

Mediana wieku dla osób zmarłych w 2023 r. w województwie lubuskim wyniosła 74,7 roku, przy tym dla mężczyzn było to 71,3 roku, a dla kobiet 80,5 roku. Wartość mediany wieku dla osób zmarłych w miastach była wyższa (75,2) niż na wsi (73,8). W porównaniu z 2015 r. wiek środkowy osób zmarłych utrzymał się na tym samym poziomie, przy czym wśród mężczyzn – wzrósł o 3,1 roku, a wśród kobiet spadł o 0,3 roku. W miastach odnotowano wzrost wskaźnika o 0,6 roku, natomiast na wsi wskaźnik obniżył się o 1,3 roku.

Mediana wieku osoby zmarłej w województwie lubuskim była najniższa w kraju. Największa wartość tego wskaźnika charakteryzowała województwo podlaskie (78,8 roku) oraz kolejno małopolskie (78,6 roku), podkarpackie i lubelskie (po ok. 78 lat). Przeciętnie w kraju wskaźnik wyniósł 76,6 roku.

Zgony osób w wieku poniżej 65 lat uważa się za przedwczesną umieralność (65 lat przyjmuje się jako granicę wieku starszego). W 2023 r. w województwie lubuskim zmarło 2,3 tys. osób w wieku 0-64 lata. Wskaźnik przedwczesnej umieralności (liczba zgonów osób w wieku do 65 lat na 10 tys. ludności w tym wieku) wyniósł 29,5, w porównaniu z 27,7 przeciętnie w kraju.

W układzie przestrzennym wskaźnik przedwczesnej umieralności najwyższy był w województwie łódzkim (33,2), zaś najniższy w województwie małopolskim (22,2).

Analizując przyczyny zgonu ludności według grup wieku w regionie zauważa się, że w młodszych grupach wieku zgony były powodowane częściej zewnętrznymi przyczynami: w 2022 r. w grupie ludności w wieku 15-19 lat zanotowano 17 zgonów w przeliczeniu na 100 tys. ludności, wśród osób w wieku 20-24 lata – 21, a w grupie wieku 25-29 lat – 46 zgonów.

Natężenie zgonów z powodu nowotworów rośnie z wiekiem, dla porównania wśród ludności w grupie wieku 50-54 lata (129 zgonów licząc na 100 tys. ludności) było 3-krotnie wyższe niż wśród osób w wieku 40-44 lata (43 zgony). Dla przykładu, z powodu nowotworu płuc, na każde 100 tys. osób, zmarło 71 osób w wieku 55-59 lat oraz 238 osób w wieku 70-74 lata.

4.4. Przyrost naturalny

4.4. Natural increase

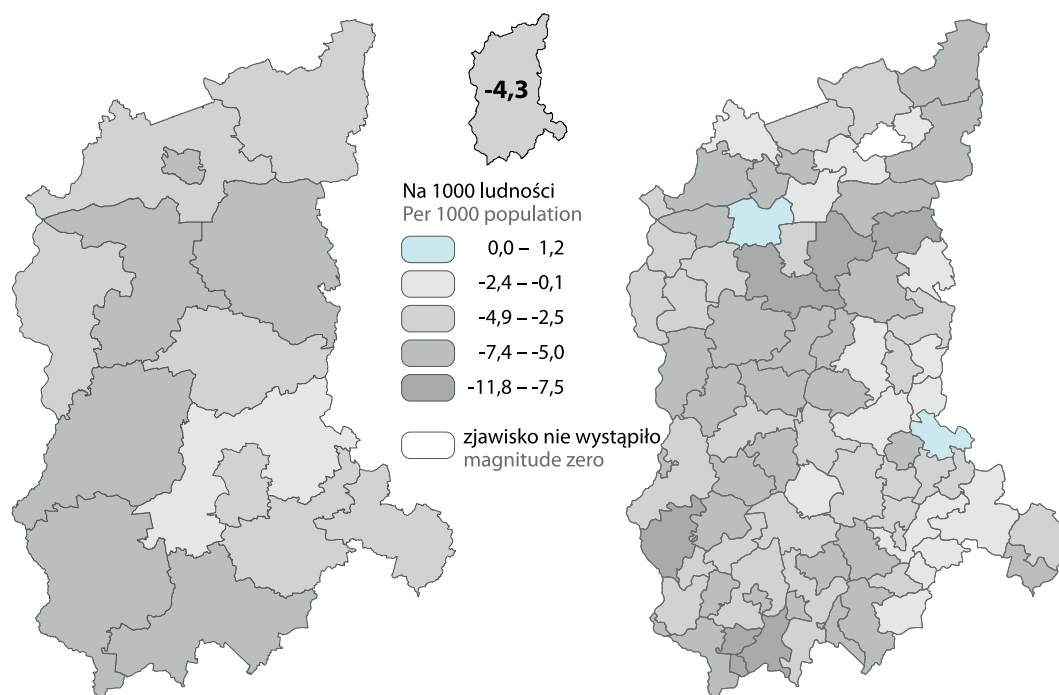
W województwie obserwuje się niekorzystne zmiany w zakresie przyrostu naturalnego, który od 2018 r. pozostaje ujemny. W 2023 r. liczba urodzeń żywych była mniejsza od liczby zgonów o 4,2 tys., przed rokiem o 4,6 tys. osób (wobec minus 0,7 tys. osób w 2015 r.). Współczynnik przyrostu naturalnego ukształtował się na poziomie minus 4,3‰, wobec minus 4,6‰ w 2022 r. i minus 0,7‰ w 2015 r. W kraju wskaźnik ten w 2023 r. osiągnął poziom minus 3,6‰.

Ujemny przyrost naturalny w regionie odnotowano zarówno w miastach, jak i na wsi, przy czym w miastach ubytek był większy – współczynnik wyniósł minus 4,6‰, natomiast na wsi minus 3,9‰.

W 2023 r. wszystkie województwa zanotowały ujemny przyrost naturalny, przy czym jego natężenie było wyraźnie zróżnicowane. Wartość współczynnika mieściła się w przedziale od minus 1,3‰ w województwie małopolskim do minus 6,1‰ w województwie świętokrzyskim.

Mapa 17. Przyrost naturalny według powiatów i gmin w 2023 r.

Map 17. Natural increase by powiats and gminas in 2023

W regionie lubuskim ubytek naturalny ludności odnotowano we wszystkich powiatach, przy czym najwyższy charakteryzował powiat zagański i międzyszycki (po minus 6,1‰).

Ubytek naturalny notowano także w większości gmin (79). Najniższy współczynnik przyrostu naturalnego odnotowano w gminie wiejskiej Przytoczna (minus 11,8‰). Znaczny ubytek naturalny był także w gminie wiejskiej Brody i miejskiej Gozdnicza (po ok. minus 11‰), a także w gminie wiejskiej Wymiarki i miejsko-wiejskiej Iłowa (po ok. minus 10‰). Dwie gminy zanotowały dodatnie wartości tego współczynnika: gmina miejsko-wiejska Kargowa (1,2‰) i gmina wiejska Krzeszyce (0,2‰). Natomiast w gminie wiejskiej Zwierzyn liczba urodzeń żywych i liczba zgonów wyrównała się.

W porównaniu z 2015 r. w większości gmin zanotowano spadek współczynnika przyrostu naturalnego. Największy spadek obserwowany był w gminach wiejskich: Przytoczna (o 14 pkt.), Wymiarki (o 11,7 pkt.) i Bledzew (o 8,4 pkt.), a także Brody, Szczaniec i Skąpe (po ok. 7 pkt.). Jedynie w czterech gminach nastąpiła poprawa wskaźnika, m. in. w gminach wiejskich: Tuplice, Zwierzyn i Trzebiel, oraz w gminie miejsko-wiejskiej Jasień.

4.5. Przeciętne dalsze trwanie życia

4.5. Life expectancy

Obserwowana od początku lat 90-tych ub. wieku poprawa sytuacji w zakresie umieralności korzystnie wpływa na długość życia mieszkańców województwa lubuskiego, przy czym nadal utrzymuje się widoczna różnica między trwaniem życia mężczyzn i kobiet. W 2023 r. oczekiwana długość życia ludności uległa wydłużeniu, zarówno wśród mężczyzn jak i wśród kobiet. W porównaniu z 2022 r. przeciętne trwanie życia zwiększyło się o 1,5 roku dla mężczyzn i wyniosło (w momencie urodzenia) 74,1 roku, a dla kobiet wzrosło o 1,2 roku do 81,5 roku.

Tablica 9. Przeciętne dalsze trwanie życia
Table 9. Life expectancy

Wyszczególnienie Specification		Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat Life expectancy at age specified				
		0	15	30	45	60
mężczyźni males						
OGÓŁEM TOTAL	2015	72,76	58,22	44,03	30,22	18,40
	2020	71,84	57,23	42,83	29,15	17,33
	2022	72,58	58,00	43,74	30,14	18,29
	2023	74,07	59,39	45,01	31,23	18,97
Miasta Urban areas		74,42	59,69	45,34	31,61	19,39
Wieś Rural areas		73,32	58,76	44,30	30,47	18,12
kobiety females						
OGÓŁEM TOTAL	2015	80,90	66,29	51,52	37,01	23,67
	2020	80,01	65,28	50,53	36,06	22,63
	2022	80,34	65,83	51,09	36,68	23,34
	2023	81,53	66,80	52,06	37,58	24,02
Miasta Urban areas		81,72	67,01	52,29	37,84	24,28
Wieś Rural areas		81,03	66,32	51,54	37,00	23,43

W porównaniu z 2015 r. oczekiwana długość życia dla mężczyzn i kobiet w województwie zwiększyła się, odpowiednio, o 1,3 roku i 0,6 roku. Zmniejszyła się przy tym różnica pomiędzy trwaniem życia mężczyzn i kobiet, z 8,1 roku do 7,5 roku.

Parametry trwania życia zarówno dla mężczyzn, jak i kobiet są korzystniejsze w miastach. Średnia długość życia mężczyzn w miastach wyniosła 74,4 roku, tj. o 1,1 roku więcej niż mężczyzn na wsi, natomiast kobiet zamieszkających w miastach – 81,7 roku, tj. o 0,7 roku więcej niż mieszkanek wsi.

Rozdział 5. Małżeństwa, separacje i rozwody

Chapter 5. Marriages, separations and divorces

W 2023 r. liczba małżeństw w województwie lubuskim zmniejszyła się zarówno w odniesieniu do poprzedniego roku, jak i w porównaniu z 2015 r. Liczba orzeczonych separacji nieznacznie wzrosła w stosunku do poprzedniego roku, spadła natomiast w porównaniu z 2015 r. Zmniejszyła się liczba rozwodów, zarówno w porównaniu z poprzednim rokiem, jak i z 2015 r.

5.1. Małżeństwa zawarte

5.1. Marriages contracted

Małżeństwo (Marriage) związek między dwiema osobami płci odmiennej, zawarty zgodnie z obowiązującym prawem, pociągający za sobą pewne wzajemne prawa i obowiązki, ustalone w przepisach i zwyczajach.

W 2023 r. w województwie lubuskim zawarto 3577 związków małżeńskich, co stanowiło 2,5% związków małżeńskich zawartych w kraju. W odniesieniu do poprzedniego roku liczba zawartych małżeństw zmniejszyła się o 9,8% (w kraju zanotowano spadek o 6,4%). W porównaniu z 2015 r. spadek liczby zawartych małżeństw wyniósł 29,0% (w kraju 22,7%).

Z ogółu małżeństw zawartych w 2023 r. w województwie lubuskim, 67,5% stanowiły małżeństwa zawarte w miastach. Odsetek ten był o 2,6 p. proc. wyższy niż w 2015 r.

Województwo lubuskie charakteryzuje przewaga małżeństw cywilnych (69,7% ogółu zawartych małżeństw) nad wyznaniowymi (30,3%). Większy odsetek małżeństw cywilnych niż wyznaniowych występuje zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich (w miastach 72,4% zawartych małżeństw stanowiły małżeństwa cywilne, natomiast na wsi 64,1%). W porównaniu z 2015 r. odsetek małżeństw cywilnych zwiększył się o 19,9 p. proc. Był to drugi, najwyższy wzrost wśród województw (po zachodniopomorskim). W kraju małżeństwa cywilne stanowiły średnio 53,1% zawartych małżeństw, tj. o 15,3 p. proc. więcej niż w 2015 r.

Tablica 10. Małżeństwa zawarte
Table 10. Marriages contracted

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
OGÓŁEM TOTAL	5040	3511	3967	3577
Cywilne Civil	2509	2091	2552	2493
Wyznaniowe Religious	2531	1420	1415	1084
w % in %				
Zawarte: Contracted:				
w miastach in urban areas	64,9	66,0	67,5	67,5
na wsiach in rural areas	35,1	34,0	32,5	32,5

Współczynnik małżeństw

Marriage rate

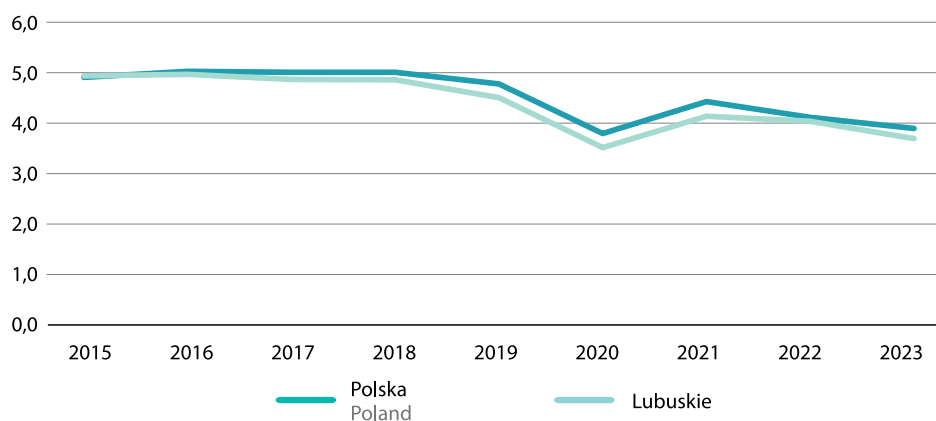
W 2023 r. współczynnik małżeństw w województwie lubuskim obniżył się w stosunku do notowanego w poprzednim roku. W przeliczeniu na 1000 ludności liczba małżeństw wyniosła 3,7, wobec 4,0 w 2022 r. W porównaniu z 2015 r. wartość współczynnika małżeństw była niższa o 1,2 pkt. W analizowanym okresie wskaźnik w województwie utrzymywał się na poziomie zbliżonym do jego wartości średniej w kraju (3,7 wobec 3,9).

W układzie przestrzennym najniższą wartość współczynnika małżeństw zanotowano w województwie świętokrzyskim (3,3), najwyższą natomiast w województwie małopolskim (4,3). W odniesieniu do 2022 r. współczynnik małżeństw w kraju zmniejszył się o 0,2 pkt., natomiast w relacji do 2015 r. zmniejszył się o 1 pkt., przy czym spadek liczby małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności zanotowano we wszystkich województwach.

W porównaniu z 2015 r. częściej zawierane były małżeństwa w miastach, gdzie współczynnik małżeństw wyniósł 3,8, niż na obszarach wiejskich – 3,3 (w 2015 r. odpowiednio 4,9 i 5,0). W kraju wartość współczynnika małżeństw w 2023 r. wyniosła dla obszarów miejskich 4,0, a dla wiejskich 3,7, natomiast w 2015 r. wyniosła odpowiednio 4,8 i 5,1.

Współczynnik małżeństw (Marriage rate) stosunek liczby małżeństw zawartych w danym okresie (zazwyczaj roku) do liczby ludności w połowie okresu lub średniej liczby ludności w tym okresie – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 ludności).

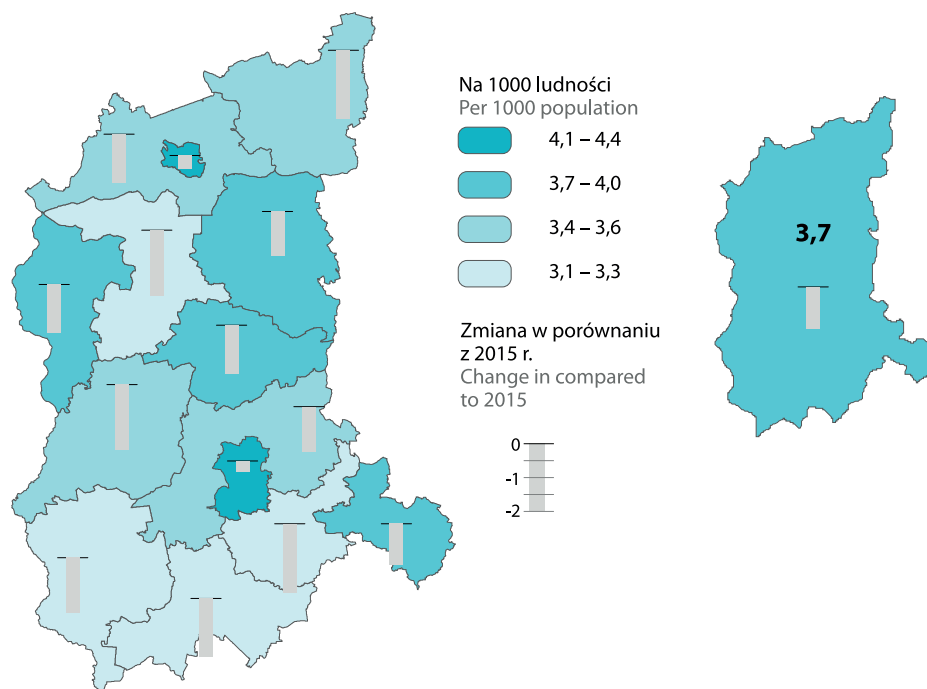
Wykres 8. Współczynnik małżeństw
Chart 8. Marriage rate

Omawiany wskaźnik wykazywał nieznaczne różnicowanie przestrzenne na terenie województwa. Najwyższą wartość współczynnika małżeństw zanotowano w Gorzowie Wlkp. (4,4) oraz w Zielonej Górze (4,1). Najmniejszą natomiast częstość zawierania małżeństw zaobserwowano w powiecie nowosolskim (3,1). Kolejno niskie wartości wskaźnika wystąpiły w powiecie sulęcińskim, żarskim, żagańskim i strzelecko-drezdeneckim (po ok. 3,0).

W porównaniu z 2015 r. we wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatu współczynnik małżeństw obniżył się, najbardziej w powiatach: strzelecko-drezdeneckim (z 5,4 w 2015 r. do 3,4 w 2023 r.), nowosolskim (z 5,1 do 3,1), krośnieńskim (z 5,5 do 3,6) oraz sulęcińskim (z 5,1 do 3,2). Najmniejszy spadek częstości zawierania małżeństw charakteryzował Zieloną Górę (z 4,4 do 4,1), a także Gorzów Wlkp. (z 4,8 do 4,4).

Mapa 18. Współczynnik małżeństw według powiatów w 2023 r.
 Map 18. Marriage rate by powiats in 2023

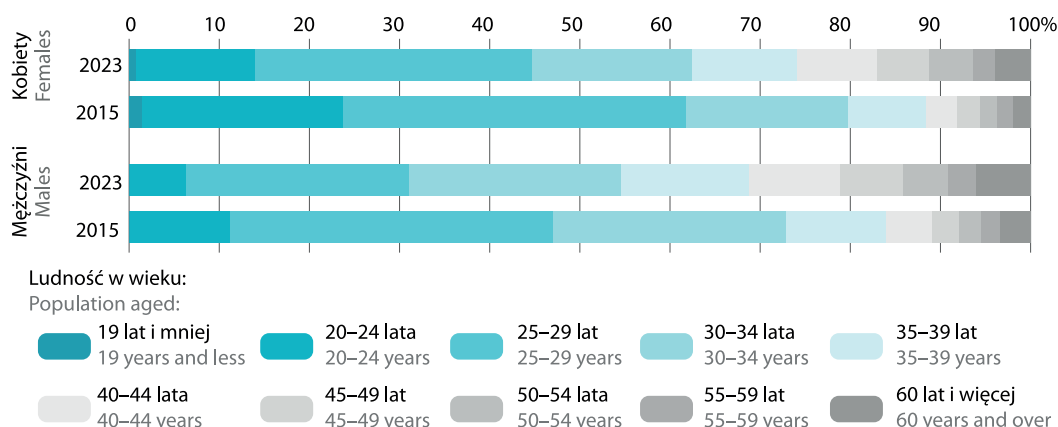

Małżeństwa zawarte według płci i wieku Marriages contracted by sex and age

W strukturze nowożeńców według grup wieku zmniejszył się udział osób w wieku do 34 lat, przy wzroście udziału osób w wieku 35 lat i więcej. W 2023 r., podobnie jak w 2015 r., największą grupę nowożeńców stanowiły osoby w wieku 25-29 lat. Odsetek kobiet z tej grupy wiekowej wyniósł 30,7%, a mężczyzn – 24,9%, jednak zmniejszył się w porównaniu z 2015 r. odpowiednio o 7,3 p. proc. i 11,0 p. proc. Znaczny spadek udziału w strukturze nowożeńców zanotowano także w przypadku kobiet i mężczyzn w wieku 20-24 lata – odpowiednio o 9,2 p. proc. do 13,2% oraz o 4,9 p. proc. do 6,2%. Jednocześnie w porównaniu z 2015 r. wystąpił wzrost odsetka nowożeńców obojga płci w wieku 35-39 lat: kobiet o 3,0 p. proc. do 11,6%, a mężczyzn o 3,1 p. proc. do 14,2%. Na uwagę zasługuje znaczący wzrost odsetka nowożeńców w wieku 40-44 lata, zarówno wśród kobiet (o 5,4 p. proc. do 8,9%), jak i wśród mężczyzn (o 4,9 p. proc. do 10,0%).

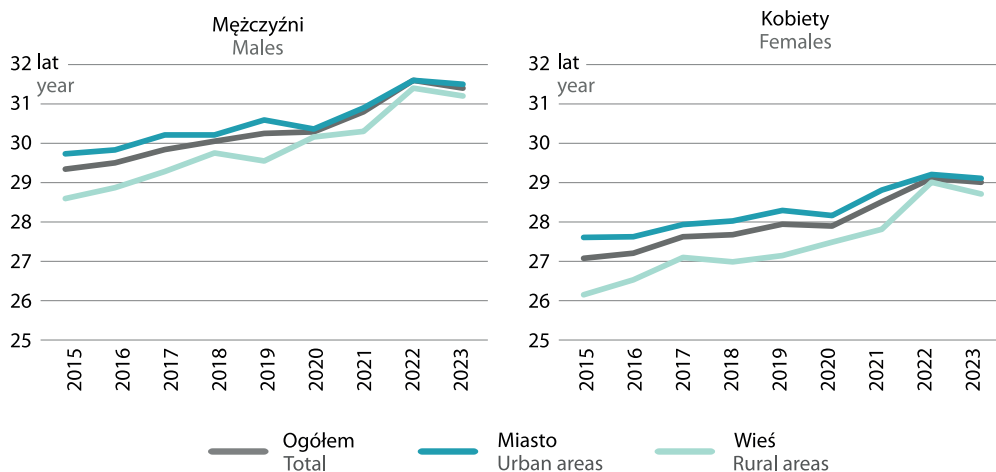
W większości zawartych małżeństw (66,7%) mężczyzna był starszy od kobiety, najczęściej o 1-2 lata (22,8%) lub o 3-5 lat (21,3%). Dalsze 15,8% stanowiły małżeństwa, w których mężczyzna był starszy od kobiety o 6-10 lat, a 6,9% – o 11 lat i więcej. Odwrotna sytuacja, tj. gdy kobieta była starsza od mężczyzny, miała miejsce w przypadku 22,3% małżeństw, przy czym 11,0% ogółu zawartych małżeństw stanowiły te, w których różnica wieku wyniosła 1-2 lata, 6,2% – 3-5 lat, 3,5% – 6-10 lat, a 1,5% – 11 lat i więcej. W pozostałych 11,0% wszystkich małżeństw kobieta była w takim samym wieku jak mężczyzna. W porównaniu z 2015 r. wystąpił wzrost odsetka małżeństw, w których mężczyzna był starszy od kobiety o 6 lat i więcej oraz małżeństw, w których kobieta była starsza od mężczyzny o 3 lata i więcej.

Wykres 9. Struktura nowożeńców według grup wieku i płci
Chart 9. Structure of bridegrooms and brides by age groups and sex

W 2023 r. mediana wieku mężczyzn zawierających związek małżeński wyniosła 33,9 roku, a kobiet 31,2 roku. W miastach wiek środkowy mężczyzn wchodzących w związek małżeński wyniósł 34,0 lata, a na obszarach wiejskich 33,5 roku; dla kobiet było to odpowiednio 31,5 i 30,6 roku. W odniesieniu do 2015 r. mediana wieku nowożeńców wzrosła zarówno dla mężczyzn (o 3,4 roku), jak i dla kobiet (o 3,1 roku). U obojga płci mediana wieku wzrosła w mniejszym stopniu w miastach niż na wsi. W miastach dla mężczyzn mediana wieku wzrosła o 3,0 lata, a na obszarach wiejskich o 4,0 lata. Natomiast wśród kobiet mieszkających w miastach wzrost mediany wieku wyniósł 2,7 roku, a na obszarach wiejskich 3,6 roku.

Wykres 10. Mediana wieku nowożeńców zawierających związek małżeński po raz pierwszy
Chart 10. Median age of bridegrooms and brides at first marriage

Mediana wieku mężczyzn wchodzących w związek małżeński po raz pierwszy wyniosła 31,4 roku, a kobiet 29,0 lat. Wskaźnik ten, obok województwa zachodniopomorskiego (dla mężczyzn 31,8 roku i dla kobiet 29,4 roku), przyjmuje jedną z wyższych wartości w kraju. Najniższą medianę wieku wchodzących w związek małżeński po raz pierwszy odnotowano w województwie podkarpackim – dla mężczyzn 29,0 lat, a dla kobiet 26,9 roku. W kraju mediana wieku mężczyzn wchodzących w związek małżeński po raz pierwszy wyniosła 30,0 lat, natomiast kobiet 27,9 roku.

W miastach wiek środkowy mężczyzn wchodzących w związek małżeński pierwszy raz wyniósł 31,5 roku, a na obszarach wiejskich 31,2 roku. Dla kobiet wartości te wyniosły odpowiednio 29,1 i 28,7 roku.

Mażeństwa zawarte według poziomu wykształcenia

Marriages contracted by education level

W 2023 r. spośród mężczyzn zawierających małżeństwo największą grupę (41,4%) stanowili mężczyźni z wykształceniem średnim. Dalsze 26,2% stanowili mężczyźni z wykształceniem wyższym, a 24,1% – z zasadniczym zawodowym. Z kolei spośród kobiet zawierających małżeństwo 41,5% stanowiły kobiety z wykształceniem średnim, a 37,7% – z wykształceniem wyższym. Znacznie mniejszy niż w przypadku mężczyzn był odsetek kobiet z wykształceniem zasadniczym zawodowym (14,5%).

Udział małżeństw pomiędzy małżonkami o tym samym poziomie wykształcenia w ogólnej liczbie małżeństw (wskaźnik homogamii) w województwie wyniósł 49,3% i zmniejszył się w odniesieniu do 2015 r. o 2,0 p. proc. W kraju współczynnik ten był wyższy i wyniósł 55,1%. Małżeństwa osób z wykształceniem średnim stanowiły w województwie 21,3% wszystkich zawartych małżeństw, z wyższym 18,8%, z zasadniczym zawodowym 7,3%, a z podstawowym i gimnazjalnym 1,9%.

Tablica 11.
Table 11.

Małżeństwa według wykształcenia małżonków w 2023 r.

Marriages by education level in 2023

Poziom wykształcenia mężczyzny Education level of males	Ogółem Total	Poziom wykształcenia kobiety Education level of females			
		wyższe tertiary	policealne i średnie post-secondary and secondary	zasadnicze zawodowe basic vocational	gimnazjalne i podstawowe lower secondary and primary
OGÓŁEM TOTAL	3577	1348	1485	519	216
Wyższe Tertiary	936	674	232	25	5
Policealne i średnie Post-secondary and secondary	1480	518	763	160	39
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	863	127	381	262	93
Gimnazjalne i podstawowe Lower secondary and primary	289	29	109	72	79

UWAGA: W podziale według poziomu wykształcenia nie uwzględniono małżeństw o wykształceniu nieustalonym. Dane w tabeli nie sumują się.

NOTE: The division by education level does not include marriages with undetermined education. Table data do not sum up.

Mażeństwa zawarte według stanu cywilnego

Marriages contracted by marital status

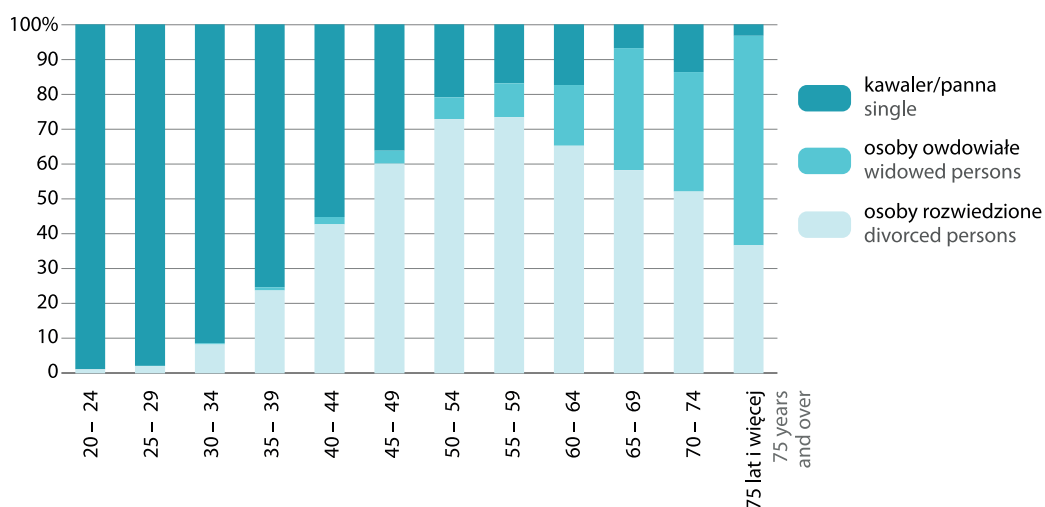
W 2023 r. w województwie lubuskim małżeństwa zawierane po raz pierwszy (kawaler z panną) stanowiły 66,3% ogółu zawartych małżeństw, natomiast małżeństwa zawierane po raz kolejny – 15,3%. W porównaniu z 2015 r. odsetek małżeństw zawartych po raz pierwszy obniżył się o 9 p. proc., przy wzroście odsetka związków zawieranych po raz kolejny o 5 p. proc. Zwiększył się także odsetek małżeństw osób rozwiedzionych z osobami wstępującymi w związek małżeński po raz pierwszy: panna z rozwiedzionym – o 2,2 p. proc, kawaler z rozwiedzioną – o 1,8 p. proc.

W skali kraju małżeństwa pomiędzy pannami i kawalerami stanowiły 74,5% związków, natomiast małżeństwa zawarte po raz kolejny – 11,5% związków.

Tablica 12. Małżeństwa zawarte według poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców w 2023 r.
Table 12. Marriages contracted by previous marital status of bridegrooms and brides in 2023

Wyszczególnienie Specification		Ogółem Total	Poprzedni stan cywilny kobiety Previous marital status of a female		
			panny single	wdowy widow	rozwidzione divorced
OGÓŁEM TOTAL		3577	2692	108	777
Poprzedni stan cywilny mężczyzny Previous marital status of a male	kawaler single	2710	2372	25	313
	wdowiec widower	85	17	26	42
	rozwidziony divorced	782	303	57	422

Wykres 11. Małżeństwa zawarte według stanu cywilnego oraz grup wieku w 2023 r.
Chart 11. Marriages contracted by marital status and age groups in 2023

5.2. Separacje

5.2. Separations

Separacja prawna (Legal separation) uchylenie wspólnoty małżeńskiej bez prawa wstępowania w nowy związek małżeński przez którąkolwiek ze stron. Orzeczenia o separacji dokonuje odpowiedni sąd w formie przewidzianej prawem. W odróżnieniu od rozwodu - separacja nie ma charakteru ostatecznego rozwiązania małżeństwa; na zgodne żądanie małżonków sąd orzeka zniesienie separacji.

W 2023 r. w województwie lubuskim sądy orzekły prawomocnie 21 separacji, tj. 3,5% orzeczonych separacji w kraju. W porównaniu z 2022 r. liczba separacji orzeczonych w województwie wzrosła o 5,0%. W odniesieniu do 2015 r. odnotowano spadek o 34,4% (w Polsce o 64,2%). W 2023 r. w województwie lubuskim zanotowano 13 przypadków zniesienia separacji małżeństw (tj. o 6 więcej niż w 2022 r. i o 9 więcej niż w 2015 r.).

Zdecydowana większość par, wobec których sąd orzeka separację mieszka w miastach. W województwie lubuskim w 2023 r. było to 81,0% wszystkich separacji orzeczonych (69,1% w Polsce). W porównaniu z 2015 r. odsetek ten spadł o 6 p. proc.

Zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich z powództwem o orzeczenie separacji częściej występowały żony. W województwie w 2023 r. było to łącznie 85,7% ogółu separacji, przy przeciętnej dla kraju 61,8%. Z powództwa męża orzeczono 9,5% separacji, a za zgodnym wnioskiem stron 4,8%.

W porównaniu z 2015 r. odsetek separacji z powództwa żony wzrósł o 26,3 p. proc., zmniejszył się natomiast odsetek separacji z powództwa męża – o 21,8 p. proc. oraz za zgodnym wnioskiem stron – o 4,6 p. proc.

Tablica 13. Separacje
Table 13. Separations

Wyszczególnienie	2015	2020	2022	2023	Specification
OGÓŁEM	32	11	20	21	TOTAL
Z powództwa męża	10	1	2	2	Petition of husband
Z powództwa żony	19	8	17	18	Petition of wife
Zgodny wniosek stron	3	2	1	1	Unanimous petition of both of persons
w % in %					
W miastach	75,0	63,6	70,0	81,0	In urban areas
Na wsiach	25,0	36,4	30,0	19,0	In rural areas

Współczynnik separacji Separations rate

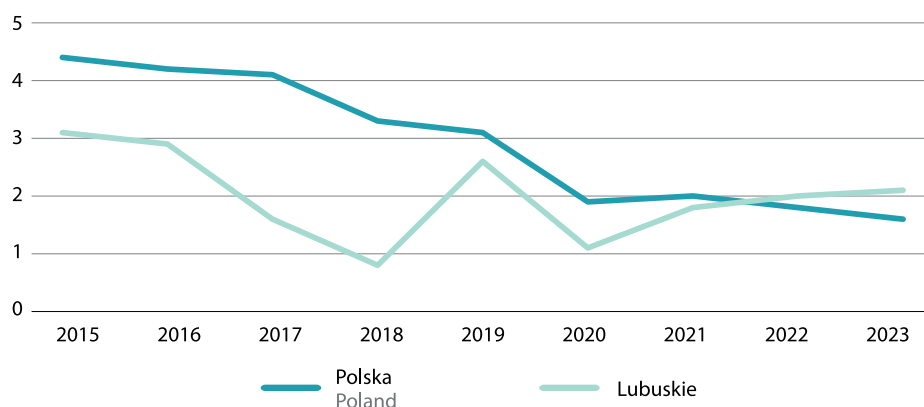
W przeliczeniu na 100 tys. ludności w województwie lubuskim orzeczono 2,1 separacji (przed rokiem 2,0, przy przeciętnej dla kraju 1,6). Wskaźnik ten był najwyższy w skali kraju. Kolejne wysokie wartości współczynnika separacji notowano w województwie podlaskim i łódzkim (po 2,0) oraz śląskim (1,8). Najniższy współczynnik separacji wystąpił w województwie pomorskim i zachodniopomorskim (po 1,1).

W porównaniu z 2015 r. liczba orzeczonych separacji na 100 tys. ludności zmniejszyła się zarówno w województwie lubuskim, jak i w kraju (odpowiednio o 1,0 pkt. i o 2,8 pkt.).

W miastach na 100 tys. ludności orzeczono 2,7 separacji, natomiast na terenach wiejskich 1,1 (przed rokiem w miastach i na terenach wiejskich współczynnik wyniósł odpowiednio: 2,2 i 1,7). W odniesieniu do 2015 r. współczynnik separacji zmniejszył się o 0,9 pkt. w miastach i o 1,1 pkt. na wsi.

W województwie lubuskim w 2023 r. najwięcej separacji na 100 tys. ludności orzeczono w Zielonej Górze (5,0). Wysoka wartość wskaźnika wystąpiła także w powiecie zielonogórskim (4,0). Natomiast najniższa była w powiecie żagańskim (1,4). Kolejne niskie wartości współczynnika separacji notowano w powiecie międzyszyckim (1,8) i krośnieńskim (1,9). W omawianym okresie nie orzeczono separacji w powiatach: słubickim, strzelecko-drezdeneckim, świebodzińskim, żarskim i wschowskim.

Wykres 12. Liczba separacji na 100 tys. ludności
Chart 12. Separations per 100 thousand population

Liczba separacji liczona na 1000 nowo zawartych małżeństw wyniosła w województwie lubuskim 5,9 (wobec 4,2 w kraju). Było to najwięcej separacji na 1000 nowo zawartych małżeństw w kraju. Kolejno wysoki wskaźnik notowano w województwie podlaskim (5,6) i łódzkim (5,3). Najmniej separacji na 1000 nowo zawartych małżeństw orzeczono w województwie pomorskim (2,6) i zachodniopomorskim (2,9).

W porównaniu z 2015 r. omawiany wskaźnik zmniejszył się zarówno w województwie lubuskim, jak i w kraju, odpowiednio o 0,5 pkt. i o 4,8 pkt. W miastach województwa lubuskiego na 1000 zawartych małżeństw orzeczono 7 separacji (wobec 7,3 w 2015 r.), a na terenach wiejskich 3,4 (wobec 4,5).

Separacje według liczby dzieci Separations by number of children

W 2023 r. ponad połowa małżeństw (52,4% wobec 35,0% przed rokiem), w stosunku do których orzeczono separację miała na utrzymaniu małoletnie dzieci (tj. w wieku poniżej 18 lat), wśród nich 36,4% małżonków miało jedno, 45,4% dwoje, a 18,2% troje dzieci.

W porównaniu z 2015 r. odsetek małżeństw z dziećmi, w stosunku do których sąd orzekł separację, zwiększył się o 2,4 p. proc., w tym odsetek małżeństw posiadających jedno dziecko zmniejszył się o 13,6 p. proc. i odsetek małżeństw posiadających 2 dzieci spadł o 4,6 p. proc.

W omawianym okresie wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi sąd powierzał najczęściej obojgu rodzicom (63,6% separacji małżeństw posiadających wspólne dziecko na wychowaniu). W pozostałych przypadkach władzę rodzicielską wykonywała matka. W 2023 r. nie powierzono opieki nad dziećmi ojcu oraz oddzielnie matce i ojcu. Natomiast w 2015 r. odsetek orzeczeń sądu o wykonywaniu władzy rodzicielskiej powierzony razem matce i ojcu wyniósł 56,3%, a opieka powierzona matce – 43,8%.

5.3. Rozwody 5.3. Divorces

Rozwód (Divorce) rozwiązanie związku małżeńskiego przez odpowiedni sąd w formie przewidzianej prawem.

W 2023 r. w województwie lubuskim sądy orzekły o rozpadzie 1364 związków małżeńskich, co stanowiło 2,4% ogółu rozwodów orzeczonych w kraju. W odniesieniu do poprzedniego roku liczba rozwodów zmniejszyła się o 9,2% i o 34,6% w relacji do 2015 r. W kraju liczba rozwodów zmniejszyła się w odniesieniu do poprzedniego roku, jak i w stosunku do 2015 r. odpowiednio o 5,4% i 15,5%. Blisko 3/4 rozwodów dotyczy mieszkańców miast (72,4% wobec 74,6% w poprzednim roku) i w odniesieniu do 2015 r. tendencja ta nie uległa zmianie. Odsetek rozwodów na wsi wyniósł 27,6% (wobec 25,4% w poprzednim roku i 25,2% w 2015 r.). Na przestrzeni siedmiu lat nieznacznie zwiększył się odsetek rozwodów z powództwa żon (67,1% wobec 66,6% w 2015 r.), a zmniejszył się z powództwa mężów (32,9% wobec 33,4% w 2015 r.).

Tablica 14. Rozwody
Table 14. Divorces

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
OGÓŁEM TOTAL	2087	1145	1502	1364
Z powództwa męża Petition of husband	697	391	493	449
Z powództwa żony Petition of wife	1390	754	1009	915
w % in %				
W miastach In urban areas	74,8	73,4	74,6	72,4
Na wsiach In rural areas	25,2	26,6	25,4	27,6

Współczynnik rozwodów Divorces rate

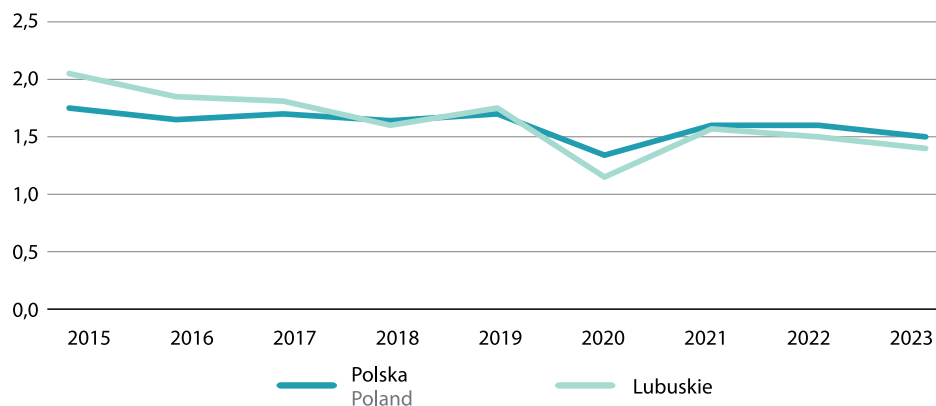
W 2023 r. współczynnik rozwodów w województwie lubuskim wyniósł 1,4 na 1000 ludności (w 2015 r. – 2,0). W kraju natomiast ukształtował się na poziomie 1,5 (w 2015 – 1,8). W porównaniu z poprzednim rokiem omawiany wskaźnik spadł nieznacznie, podobnie było w skali kraju (po 0,1 p. proc.).

W przekroju województw najwyższy współczynnik rozwodów notowano w województwie śląskim (1,6). W dalszej kolejności wysokie wskaźniki zanotowano w województwach: dolnośląskim, warmińsko-mazurskim, kujawsko-pomorskim, zachodniopomorskim, łódzkim i mazowieckim (po ok. 1,6). Najniższy współczynnik rozwodów wystąpił w województwie podkarpackim i świętokrzyskim (po 1,1).

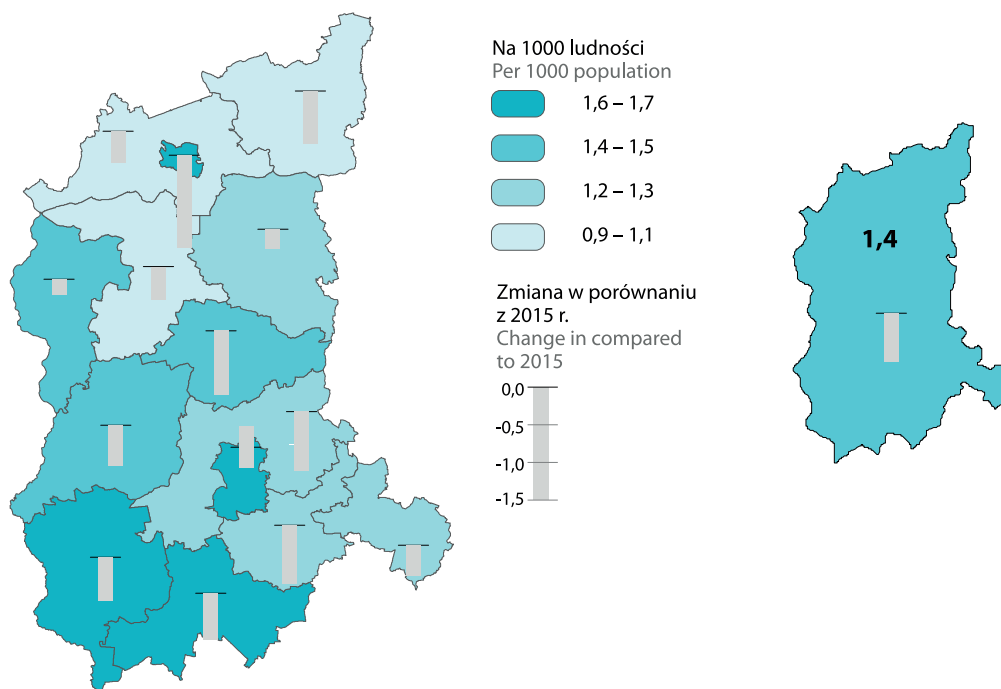
W miastach województwa lubuskiego wartość współczynnika była wyższa (1,6) niż na obszarach wiejskich (1,1). Zróżnicowanie wskaźników pomiędzy obszarem miejskim i wiejskim zmniejszyło się w porównaniu z 2015 r., kiedy wartość wskaźnika w miastach wynosiła 2,4, podczas gdy na terenach wiejskich 1,2.

Współczynnik rozwodów (Divorces rate) stosunek liczby rozwodów orzeczonych w danym okresie (zazwyczaj roku) do liczby ludności w połowie okresu lub średniej liczby ludności – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 ludności)

Wykres 13. Współczynnik rozwodów
Chart 13. Divorce rate

Mapa 19. Rozwody według powiatów w 2023 r.
Map 19. Divorces by powiats in 2023

Liczba rozwodów na 1000 zawartych małżeństw w 2023 r. wyniosła 381. Spośród powiatów i miast na prawach powiatu najwyższą wartość tego wskaźnika zanotowano w powiecie żarskim (503 rozwody na 1000 zawartych małżeństw). Wysokie wartości wskaźnika odnotowano także m.in. w powiecie żagańskim (480), krośnieńskim (418) i w Zielonej Górze (405). Liczba rozwodów na 1000 zawartych małżeństw wzrosła o 3 w porównaniu z poprzednim rokiem, natomiast w stosunku do 2015 r. zmniejszyła się o 33. Spadek wskaźnika w porównaniu z 2015 r. wystąpił w sześciu powiatach, w tym największy w Gorzowie Wlkp. (o 225). Znaczące spadki wskaźnika notowano także m.in. w Zielonej Górze (o 96), powiecie zielonogórskim (o 74) i świebodzińskim (o 72). Natomiast wzrost liczby rozwodów na 1000 małżeństw zawartych wystąpił m.in. w powiecie słubickim (o 67), krośnieńskim, sulęcińskim i żarskim (po ok. 50).

W 2023 r. najwyższą wartość współczynnika rozwodów zanotowano w Zielonej Górze i powiecie żarskim (po 1,7). Wyższą od średniej wojewódzkiej wartość wskaźnika notowano w Gorzowie Wlkp. i powiecie żagańskim (po 1,6), także w powiecie krośnieńskim (1,5). Najniższą wartość współczynnika rozwodów odnotowano w powiecie strzelecko-dreźnieńskim (0,9). Spadek współczynnika rozwodów w odniesieniu do 2015 r. zanotowano we wszystkich powiatach i miastach na prawach powiatu, przy czym największy notowano w Gorzowie Wlkp. (z 2,8 w 2015 r. do 1,6 w 2023 r.). Spadek notowano także w powiecie świebodzińskim (z 2,2 w 2015 r. do 1,4 w 2023 r.), nowosolskim (z 2,0 w 2015 r. do 1,2 w 2023 r.) i zielonogórskim (z 2,0 w 2015 r. do 1,2 w 2023 r.).

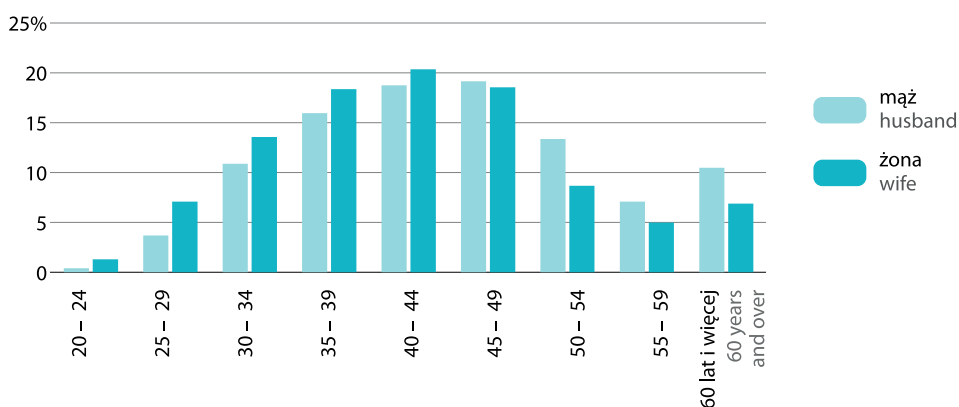
Rozwody według płci i wieku

Divorces by sex and age

W 2023 r. spośród odnotowanych rozwodów największy odsetek stanowiły rozwody osób, które w momencie zawarcia małżeństwa miały 20-24 lata; kobiety z tej grupy wieku stanowiły 39,7% ogółu rozwiedzionych kobiet, natomiast mężczyźni – 30,4%. W 2015 r. było to odpowiednio 47,9% i 40,2%. Wysoki odsetek stanowiły również osoby, które zawarły małżeństwo w wieku 25-29 lat (27,0% rozwodzących się kobiet i 34,2% mężczyzn). W miarę wzrostu wieku osób zawierających małżeństwa odsetek rozwodów maleje.

W 2023 r. najczęściej rozwiązyanych małżeństw zanotowano w grupie osób, które w momencie wniesienia powództwa miały 40-44 lata (kobiety z tej grupy wieku stanowiły 21,0% ogółu rozwiedzionych kobiet, natomiast mężczyźni – 19,9%). W strukturze osób rozwiedzionych wysoki był również udział osób, które wniosły pozew o rozwód w wieku 35-39 lat (17,9% rozwodzących się kobiet i 17,1% mężczyzn) oraz w wieku 45-49 lat (odpowiednio 17,4% i 17,9%). W porównaniu z 2015 r. wzrósł odsetek rozwodzących się kobiet, które w momencie wniesienia powództwa były w wieku 40-44 lata (z 14,8% w 2015 r. do 21,0% w 2023 r.) oraz w wieku 45-49 lat (z 9,4% w 2015 r. do 17,4% w 2023 r.). Zmniejszył się natomiast odsetek rozwodzących się zarówno kobiet, jak i mężczyzn w młodszej grupie wieku tj. 25-29 lat (wśród kobiet z 15,3% w 2015 r. do 7,8% w 2023 r. i wśród mężczyzn z 9,6% do 2,8%).

Wykres 14. Rozwody według wieku małżonków w momencie orzeczenia rozwodu w 2023 r.
Chart 14. Divorces by age of spouses at the time of divorce in 2023

Rozwody według poziomu wykształcenia

Divorces by education level

W 2023 r. spośród mężczyzn rozwodzących się największą grupę stanowili mężczyźni z wykształceniem średnim i zasadniczym zawodowym (odpowiednio 37,6% i 33,8% wszystkich rozwodów). Z kolei spośród rozwodzących się kobiet 40,6% stanowiły kobiety z wykształceniem średnim, a 31,5% - z wykształceniem

wyższym. Udział rozwodów pomiędzy małżonkami o tym samym poziomie wykształcenia w ogólnej liczbie rozwodów w województwie wyniósł 47,7% i zwiększył się w porównaniu z 2015 r. o 1,7 p. proc. Rozwody osób z wykształceniem średnim stanowiły w województwie 19,8% wszystkich rozwiązanych małżeństw, z wyższym 13,9%, z zasadniczym zawodowym 12,0%, a z podstawowym i gimnazjalnym – 1,8%.

Znaczny odsetek rozwodów stanowiły przypadki, w których żona miała wykształcenie średnie, a mąż zasadnicze zawodowe (13,3% ogółu rozwodów) oraz przypadki, gdy żona miała wykształcenie wyższe, a mąż średnie (11,2% rozwodów). W odniesieniu do 2015 r. nastąpiła zmiana w strukturze wykształcenia osób rozwiedzionych. Wyraźny jest wzrost odsetka kobiet z wykształceniem wyższym wśród rozwodzących się (z 24,4% w 2015 r. do 31,5% w 2023 r.), a także mężczyzn o wyższym wykształceniu (z 13,0% do 18,2%). Zmniejszył się natomiast odsetek rozwiedzionych z wykształceniem zasadniczym zawodowym (wśród kobiet z 23,5% do 19,6%, a w przypadku mężczyzn z 38,0 do 33,8%).

Rozwody według okresu trwania małżeństwa

Divorces by duration of marriage

W 2023 r. najwięcej rozwodów odnotowano wśród małżeństw trwających 5-9 lat (19,6% ogółu rozwodów). Znaczny odsetek rozwodów dotyczył małżeństw trwających 10-14 lat (18,9%). Przeszło co dziesiąty rozwód notowano wśród małżeństw trwających 15-19 lat i 20-24 lata (po 12,7%), także 2-4 lata (11,7%) oraz małżeństw trwających 30 lat i dłużej (11,0%). W porównaniu z 2015 r. największy wzrost odsetka rozwodów odnotowano wśród małżeństw trwających 10-14 lat (o 4,5 p. proc.). Zwiększył się także m.in. odsetek rozwodów wśród małżeństw trwających 20-24 lata (o 2,5 p. proc.). Największy spadek w omawianym okresie porównawczym wystąpił wśród małżeństw trwających 5-9 lat (o 4,4 p. proc.). W tym czasie zmniejszył się także m.in. odsetek rozwodów wśród małżeństw trwających 2-4 lata (o 2,8 p. proc.).

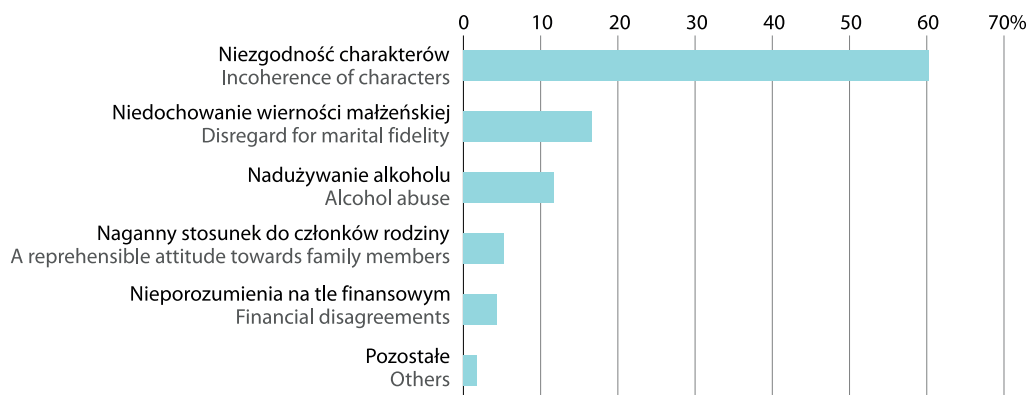
Rozwody według przyczyn rozkładu pożycia małżeńskiego oraz winy stron

Divorces by causes of marriages dissolution and guilt of spouses

Główną przyczyną rozkładu pożycia małżeńskiego w dalszym ciągu była niezgodność charakterów, która wystąpiła w przypadku 60,3% ogółu orzeczonych rozwodów (wobec 35,4% w 2015 r.). W porównaniu z 2015 r. zmniejszył się m. in. odsetek rozwodów z powodu niedochowania wierności małżeńskiej (16,6% wobec 22,6% w 2015 r.), nadużywania alkoholu (11,7% wobec 15,3%) i nieporozumień na tle finansowym (4,3% wobec 7,2%).

Wykres 15.
Chart 15.

Rozwody według wybranych przyczyn rozpadu pożycia małżeńskiego w 2023 r. Divorces by selected causes of the breakdown of marriage in 2023

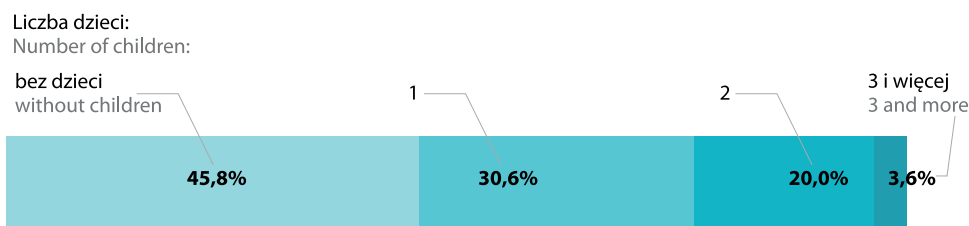
W 2023 r. większość małżeństw rozwodzących się (85,3% wobec 74,1% w 2015 r.) zostało rozwiązanych bez orzekania o winie. Zmniejszył się odsetek rozwodów orzeczonych z winy męża (do 10,2% wobec 17,8% w 2015 r.), z winy żony (do 2,3% wobec 3,9%), a także z winy obydwu stron (do 2,2% wobec 4,2%).

Rozwody według liczby dzieci

Divorces by number of children

W 2023 r. wśród rozwodzących się małżeństw więcej było rodziców posiadających małoletnie dzieci (54,2%) niż rozwodzących się małżeństw nieposiadających dzieci (45,8%). Blisko 1/3 rozwodów dotyczyła małżeństw z jednym dzieckiem (30,6%). Udział małżeństw wielodzietnych w ogóle rozwodzących się małżeństw maleje wraz z rosnącą liczbą dzieci. Małżeństwa z dwójką dzieci stanowiły 20,0% ogółu rozwiedzionych małżeństw, natomiast z trójką i więcej dzieci 3,6%. W porównaniu z 2015 r. zmniejszył się odsetek rozwodów wśród małżeństw posiadających dzieci (o 1,3 p. proc.), a wzrósł odsetek rozwodów wśród małżeństw nieposiadających dzieci. Biorąc pod uwagę liczbę małoletnich dzieci wzrósł odsetek rozwodów wśród małżeństw posiadających dwoje dzieci (z 18,4% w 2015 r. do 20,0%), zmniejszył się natomiast pośród małżeństw z jednym dzieckiem (z 33,2% do 30,6%).

Wykres 16. Rozwody w 2023 r. według liczby małoletnich dzieci
Chart 16. Divorces in 2023 by the number of underage children

W 2023 r. sądy w województwie lubuskim najczęściej powierzały sprawowanie opieki nad dziećmi obojgu rodzicom (63,5%). Odsetek przypadków, w których sąd powierzył wykonywanie władzy rodzicielskiej po rozwodzie matce wyniósł 30,9%, a w przypadku ojca – 3,5%. W porównaniu z 2015 r. zmniejszył się odsetek przypadków wykonywania władzy rodzicielskiej powierzonej tylko matce (o 28,2 p. proc.), a wzrósł odsetek przypadków wykonywania władzy rodzicielskiej powierzonej razem matce i ojcu (o 31 p. proc.).

Tablica 15. Powierzenie wykonywania władzy rodzicielskiej po rozwodzie w 2023 r.
Table 15. Entrusting the execution of parental authority after divorce in 2023

Liczba dzieci Number of children	Ogółem Total	Wykonywanie władzy rodzicielskiej powierzono Entrusting the execution of parental authority to				Dziecko powierzono Child was entrusted to		Inne przypadki powierzenia opieki Others
		matce mother	ojcu father	razem matce i ojcu both mother and father	oddzielnie matce i ojcu separately mother and father	rodzinie zastępczej foster family	placówce wychowawczej educational institution	
OGÓŁEM TOTAL	739	228	26	469	8	4	2	2
1 dziecko 1 child	417	124	15	275	–	1	2	–
2 dzieci 2 children	273	85	5	174	8	–	–	1
3 dzieci i więcej 3 children and more	49	19	6	20	–	3	–	1

Rozdział 6. Migracje

Chapter 6. Migration

Migracje wewnętrzne i zagraniczne są zjawiskiem demograficznym decydującym, obok ruchu naturalnego, o stanie i zmianach liczby ludności w województwie. W 2023 r. aktywność migracyjna ludności w województwie lubuskim spadła w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i w relacji do 2015 r. Migracje rozumiane jako suma napływu i odpływu ludności zmniejszyły się w stosunku do poprzedniego roku o 1,3%, a w relacji do 2015 r. spadły o 3,3%. W ruchu wewnętrznym aktywność migracyjna ludności odpowiednio spadła o 0,7% i wzrosła o 0,5%. W przypadku migracji zagranicznych, ruch wędrowny był o 1,8% mniejszy niż w poprzednim roku oraz o 6,7% mniejszy w porównaniu z 2015 r. W kolejnych latach analizowanego okresu utrzymuje się niekorzystna dla województwa przewaga odpływu ludności nad napływem i w rezultacie ujemne saldo migracji ludności.

Należy podkreślić, że statystyka migracji, na podstawie której omówiono zjawisko przemieszczania się ludności, ujmuje tylko zarejestrowane fakty zmiany miejsca zamieszkania, tj. zameldowania i wymeldowania z pobytu stałego wewnątrz kraju lub za granicę.

6.1. Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały

6.1. Internal and international migration for permanent residence

Tablica 16. Migracje wewnętrzne i zagraniczne
Table 16. Internal and international migration

Wyszczególnienie Specification	2015 ^a	2020	2022	2023
Napływ Inflow	11389	11169	11528	11449
Odpływ Outflow	12945	11886	12299	12075
Saldo migracji Net migration	-1 556	-717	-771	-626
na 1000 ludności ^b per 1000 population ^b	-1,5	-0,7	-0,8	-0,6

a Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. b Wskaźniki odnoszące się do liczby ludności od 2020 roku zostały przeliczone zgodnie z bilansem przygotowanym w oparciu o wyniki NSP 2021. a For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used. b Indicators relating to population as of 2020 have been recalculated according to the balance sheet prepared based on the results of the 2021 Census.

W 2023 r. napływ ludności do województwa lubuskiego w ruchu wewnętrznym i zagranicznym wyniósł 11,4 tys. osób, tj. o 0,7% mniej niż w 2022 r., natomiast o 0,5% więcej w porównaniu z 2015 r. Współczynnik napływu ludności (napływ na 1000 ludności) wyniósł 11,7, podobnie jak w 2022 r. i 11,2 w 2015 r.

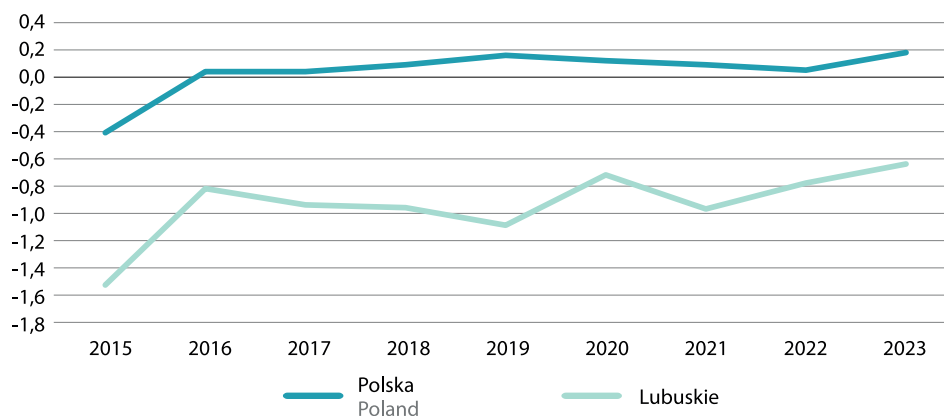
Odpływ migracyjny ludności z województwa lubuskiego wyniósł 12,1 tys. osób, tj. o 1,8% mniej niż przed rokiem i o 6,7% mniej w stosunku do notowanego w 2015 r. Współczynnik odpływu ludności zmniejszył się z 12,7 w 2015 r. do 12,4 w 2023 r.

W rezultacie, podobnie jak w poprzednich latach, wobec utrzymującej się przewagi odpływu ludności nad napływem, saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w 2023 r. było ujemne i wyniosło minus 0,6 tys. osób. Odnotowano spadek wielkości salda migracji zarówno w stosunku do 2022 r. (o 0,1 tys. osób), jak i w relacji do 2015 r. (o 0,9 tys. osób).

Saldo migracji na pobyt stały (Net migration for permanent residence) różnica między liczbą osób, które przybyły na stałe do danej jednostki administracyjnej/kraju w danym okresie a liczbą osób, które wyjechały na stałe z danej jednostki administracyjnej/kraju w danym okresie.

Współczynnik salda migracji w 2023 r. wyniósł minus 0,6 wobec minus 0,8 w 2022 r. i minus 1,5 w 2015 r. Tym samym województwo lubuskie pozostało w grupie 11 województw, w których zanotowano ubytek migracyjny ludności, przy czym ubytek ten był mniejszy niż w większości województw z ujemnym saldem migracji. Mniejszy ubytek ludności niż w województwie lubuskim zanotowano w województwie śląskim (minus 0,6) i zachodniopomorskim (minus 0,4). Największy ubytek migracyjny ludności wystąpił w województwach we wschodniej części kraju: świętokrzyskim (minus 2,3 osoby na 1000 ludności), lubelskim (minus 2,2) i warmińsko-mazurskim (minus 1,7). W grupie województw, które charakteryzuje nadwyżka napływu ludności nad odpływem pozostały województwa: mazowieckie, pomorskie, małopolskie, dolnośląskie i wielkopolskie. Współczynnik salda migracji w tych województwach wyniósł od 0,6 (w województwie wielkopolskim) do 2,3 (w mazowieckim).

Wykres 17. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych^a na 1000 osób
Chart 17. Internal and international migration^a net per 1000 population

a W 2015 r. dla migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r.
a In 2015, 2014 data was applied for international migration.

W 10 powiatach województwa lubuskiego saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały było ujemne. Największy ubytek ludności w 2023 r. zanotowano w Gorzowie Wlkp., w którym współczynnik salda migracji wyniósł minus 4,8. Odnotowany w mieście ubytek migracyjny ludności pogłębił się w porównaniu z 2015 r. Wśród powiatów o widocznym ubytku ludności w 2023 r. znalazły się ponadto: żagański – minus 3,8 i strzelecko-drezdenecki – minus 3,7. Zanotowany w powiecie żagańskim i strzelecko-drezdeneckim ubytek ludności był mniejszy niż przed rokiem i w 2015 r.

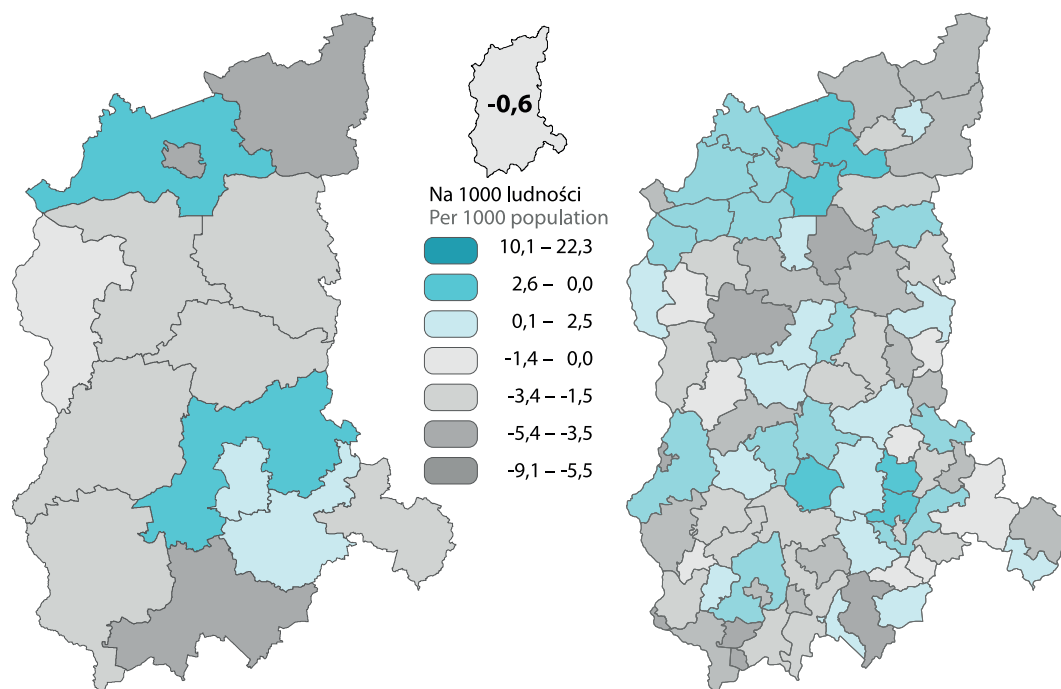
W 2023 r. dodatnie saldo migracji na pobyt stały notowano w powiecie gorzowskim (8,4), w powiecie zielonogórskim (3,3), w Zielonej Górze (1,3) i powiecie nowosolskim (0,1). W relacji do 2015 r. w większości powiatów województwa nastąpiła poprawa współczynnika salda migracji na pobyt stały.

Spośród gmin województwa lubuskiego w 48 zanotowano ubytek migracyjny ludności. W gminie o największym ubytku ludności – Bledzew (gm. wiejska) – współczynnik salda migracji wyniósł minus 9,1. Wysoki ubytek ludności notowano też w gminie miejskiej Gubin (minus 8,5). Kolejne gminy zanotowały współczynnik na poziomie ok. minus 7, m. in.: gmina miejsko-wiejska Torzym, gmina wiejska Wymiarki i gmina miejska Łęknica. Najwyższy dodatni współczynnik salda migracji zanotowano w gminach wiejskich Deszczno i Zabór (po ok. 22 osoby na 1000 ludności). Wysoką wartość współczynnika notowano także w gminach wiejskich: Santok (16,1), Kłodawa (15,2), Świdnica (11,5) oraz w gminie miejsko-wiejskiej Otyń (10,5).

W porównaniu z 2015 r. w 55 gminach współczynnik salda migracji poprawił się, w tym w 17 z wartości ujemnej (wskazującą ubytek ludności) na dodatnią (oznaczającą nadwyżkę migracyjną ludności). Zjawisko to wystąpiło m.in. w przypadku gmin miejsko-wiejskich: Witnica, Kożuchów, Lubniewice, Czerwieńsk, Kargowa, Sulechów oraz Szlichtyngowa, a także gmin wiejskich: Bogdaniec, Lubiszyn, Gubin, Górzycy i Słońsk.

Spośród 27 gmin, w których współczynnik salda migracji pogorszył się w porównaniu z 2015 r., w 3 wartości współczynnika zmieniła się z dodatniej na ujemną. Były to gminy wiejskie: Kolsko, Skąpe i Trzebiel.

Mapa 20. Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały według powiatów i gmin w 2023 r.
 Map 20. Internal and international migration for permanent residence by powiats and gminas in 2023

6.2. Migracje wewnętrzne

6.2. Internal migration

Migracje wewnętrzne (Internal migration) zmiany miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w obrębie kraju, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy, w tym: w przypadku gmin miejsko-wiejskich; zmiany miejsca zamieszkania w obrębie gminy; z terenów wiejskich na miejskie lub odwrotnie.

Tablica 17. **Migracje wewnętrzne**
Table 17. **Internal migration**

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Napływ Inflow	10959	10759	11034	10998
z tego samego województwa from the same voivodship	8207	8090	8386	8148
z innych województw from other voivodships	2752	2669	2648	2850
Odływ Outflow	11852	11601	11895	11751
do tego samego województwa to the same voivodship	8207	8090	8386	8148
do innych województw to other voivodships	3645	3511	3509	3603
Saldo migracji wewnętrznych Internal migration net	-893	-842	-861	-753
Na 1000 ludności ^a Per 1000 population ^a	-0,9	-0,8	-0,9	-0,8

a Wskaźniki odnoszące się do liczby ludności od 2020 roku zostały przeliczone zgodnie z bilansem przygotowanym w oparciu o wyniki NSP 2021.

a Indicators relating to population as of 2020 have been recalculated according to the balance sheet prepared based on the results of the 2021 Census.

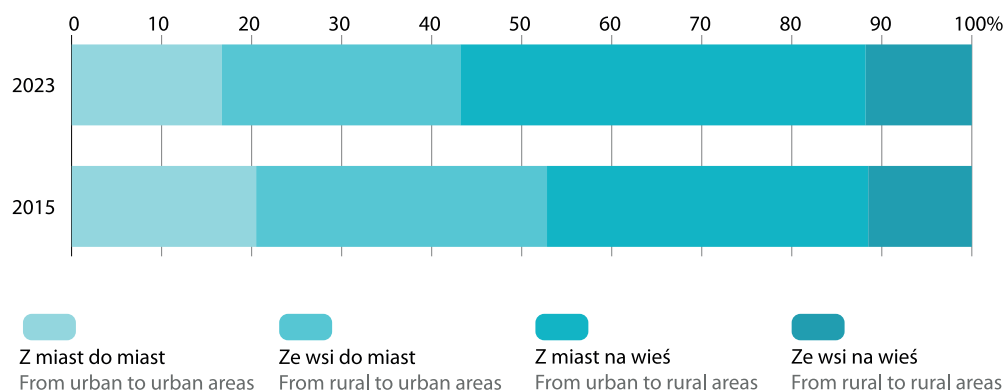
Napływ

Inflow

W 2023 r. napływ ludności do gmin województwa lubuskiego w ramach migracji wewnętrznych wyniósł 11,0 tys. osób, tj. 96,1% łącznego napływu ludności do województwa. W porównaniu z poprzednim rokiem wielkość strumienia napływu ludności w ramach migracji wewnętrznych zmniejszyła się o 0,3%, a w odniesieniu do 2015 r. wzrosła o 0,4%.

W ruchu wewnętrznym przeważały migracje wewnątrzwojewódzkie (74,1%), mające wpływ na zmianę liczby mieszkańców poszczególnych gmin i powiatów, jednak nie wpływające na liczbę ludności województwa ogółem. W kategorii migracji wewnątrzwojewódzkich częściej notowano przemieszczenia na wieś niż do miast (56,8% napływu w ruchu wewnątrzwojewódzkim), z tego 79,3% stanowił napływ z miast. Odsetek migrujących na wieś zwiększył się w porównaniu z 2015 r. o 9,5 p. proc., przy czym napływ ze wsi spadł o 3,7 p. proc., a z miast wzrósł o 3,7 p. proc. W grupie migrujących do miast (która stanowiła łącznie 43,2% ogółu migrujących wewnątrz województwa) większość stanowiły osoby przemieszczające się z obszarów wiejskich (61,3%).

Wykres 18. Struktura napływu w ruchu wewnątrzwojewódzkim
Chart 18. Structure of inflow in the intra-voivodship movement

Napływ w ramach migracji międzywojewódzkich w 2023 r. stanowił 25,9% napływu w ruchu wewnętrznym ogółem. Napływ ten zwiększył się w porównaniu z rokiem poprzednim o 7,6% oraz w relacji do 2015 r. – o 3,6%.

Główne strumienie napływu ludności do województwa lubuskiego wiodą z województw ościennych, tj. dolnośląskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego (łącznie 67,7% napływu w ruchu międzywojewódzkim). Wielkość strumienia napływu z tych województw zwiększyła się w stosunku do 2015 r. o 4,5%.

Odpyływ Outflow

Odpyływ ludności w ruchu wewnętrznym w województwie lubuskim wyniósł w 2023 r. 11,8 tys. osób. W porównaniu z poprzednim rokiem wielkość strumienia odpyływu w ruchu wewnętrznym zmniejszyła się o 1,2%, a w odniesieniu do 2015 r. – o 0,9%.

Odpyływ w ruchu wewnątrzwojewódzkim stanowił 69,3% strumienia odpyływu ludności w ruchu wewnętrznym. Pozostałe 30,7% stanowił odpyływ w ruchu międzywojewódzkim. W porównaniu z 2022 r. odpyływ ludności do innych województw zwiększył się o 2,7%, a w odniesieniu do 2015 r. spadł o 1,2%.

Główne strumienie odpyływu ludności z województwa lubuskiego wiodą do województw ościennych, tj. wielkopolskiego, dolnośląskiego i zachodniopomorskiego (łącznie 72,3% odpyływu w ruchu międzywojewódzkim). Wielkość strumienia odpyływu do tych województw zwiększyła się w stosunku do 2015 r. o 1,7%. Względnie wysoki odpyływ ludności notowano także do województwa mazowieckiego (9,3% odpyływu w ruchu międzywojewódzkim, wobec 8,5% w 2015 r.).

Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały Net internal migration for permanent residence

Saldo migracji wewnętrznych w województwie determinują migracje międzywojewódzkie. W 2023 r., podobnie jak we wszystkich latach prezentowanego okresu, napływ ludności do województwa lubuskiego był mniejszy niż odpyływ. W rezultacie saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały w województwie lubuskim było ujemne, na poziomie minus 0,8 tys. osób.

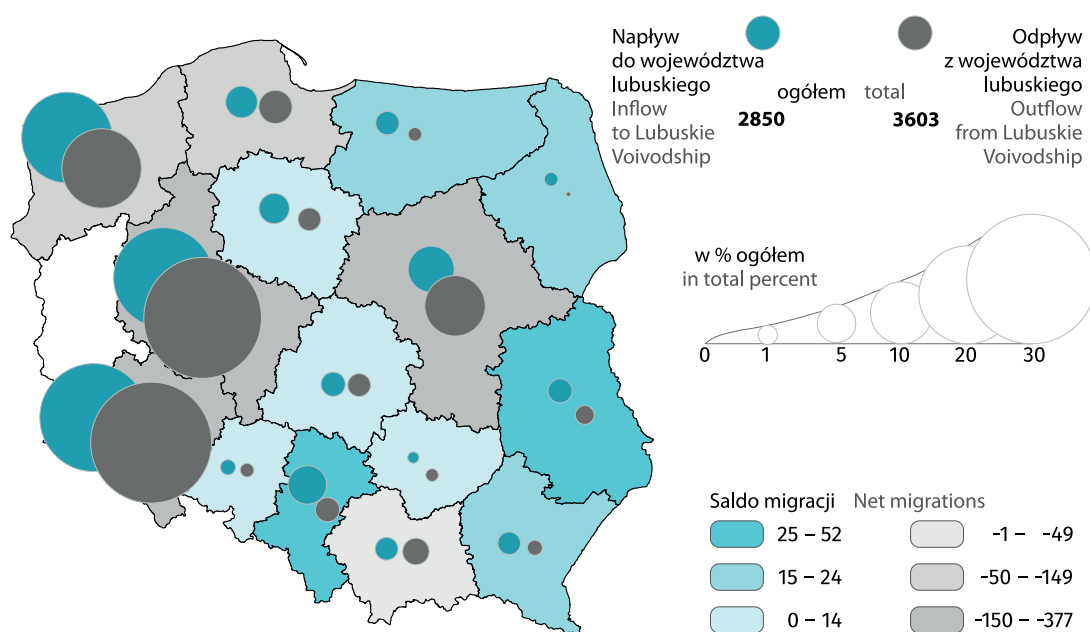
W 2023 r. saldo migracji wewnętrznych zmniejszyło się w porównaniu z 2022 r. – o 108 osób, a w relacji do 2015 r. – o 140 osób.

Na ujemne saldo migracji w ruchu wewnętrznym w największym stopniu wpłynęła nadwyżka odpływu ludności nad napływem w ruchu pomiędzy województwem lubuskim i wielkopolskim (saldo w wysokości minus 0,4 tys. osób) oraz lubuskim i dolnośląskim (minus 0,3 tys.). Więcej osób na stałe wyjeżdża niż przyjeżdża także w ruchu pomiędzy województwem lubuskim i województwami: mazowieckim, pomorskim, małopolskim i zachodniopomorskim. W przypadku pozostałych województw notowano przewagę napływu ludności do województwa lubuskiego nad odpływem. Najwyższe dodatnie saldo migracji wewnętrznych zanotowano w przypadku ruchu migracyjnego pomiędzy województwem lubuskim i śląskim (52 osoby), w dalszej kolejności lubelskim, warmińsko-mazurskim i podlaskim (saldo migracji wyniosło od 22 do 33 osób).

W porównaniu z 2015 r. poprawę salda migracji wewnętrznych zanotowano m. in. w ruchu między województwem lubuskim i kujawsko-pomorskim (z minus 20 osób w 2015 r. do 9 osób w 2023 r.), podlaskim (z minus 6 osób do 22), także śląskim (z 7 osób do 52) i wielkopolskim (z minus 472 osób do minus 377). Poprawę wielkości salda migracji wewnętrznych zanotowano także w przypadku ruchu pomiędzy województwem lubuskim a województwami: opolskim, dolnośląskim, świętokrzyskim, podkarpackim i warmińsko-mazurskim. Pogorszyło się natomiast saldo migracji międzywojewódzkich w relacji z województwem z zachodniopomorskim (z 23 osób do minus 46), pomorskim (z minus 47 osób do minus 52 osób), a także lubelskim i małopolskim.

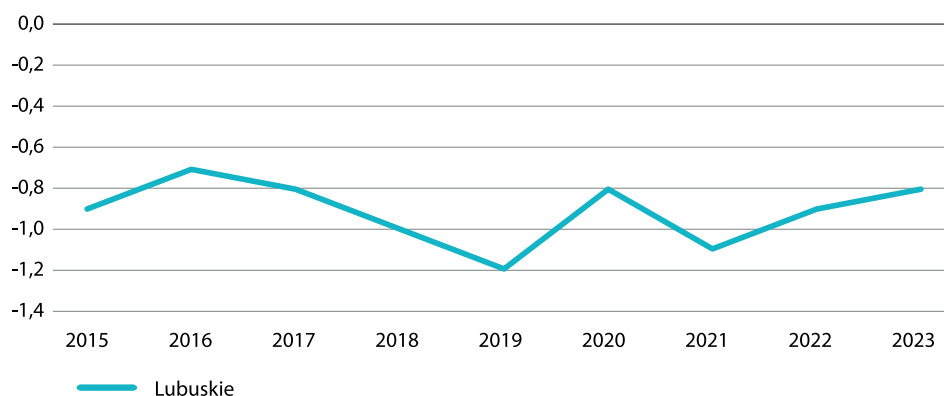
Mapa 21. Migracje międzywojewódzkie do i z województwa lubuskiego w 2023 r.

Map 21. Intervoivodship migration to and from Lubuskie Voivodship in 2023

Województwo lubuskie mieści się w grupie 11 województw, w których w 2023 r. zanotowano ujemne saldo migracji wewnętrznych. Największy bezwzględny ubytek ludności w ruchu wewnętrznym zanotowano w województwie: lubelskim, w którym saldo migracji wewnętrznych wyniosło minus 4,7 tys. osób. Znaczny ubytek migracyjny charakteryzował także województwa: świętokrzyskie (minus 2,8 tys.), podkarpackie (minus 2,7 tys.) i śląskie (minus 2,6 tys.). Najmniejsze ujemne saldo migracji wewnętrznych notowano w województwie lubuskim i zachodniopomorskim (po minus 0,8 tys.). Z kolei dodatnie saldo migracji wewnętrznych zanotowano w 5 województwach: wielkopolskim, dolnośląskim, małopolskim, pomorskim i mazowieckim, o wielkości od 1,5 tys. do 10,2 tys. osób.

Wykres 19. Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności
Chart 19. Net internal migration per 1000 population

W 2023 r. w przeliczeniu na 1000 ludności saldo migracji wewnętrznych wyniosło minus 0,8 wobec minus 0,9 w 2022 r. Poziom migracji wewnętrznych był też niższy niż w 2015 r. W 8 województwach wskaźnik ten przyjmował wartość niższą niż w województwie lubuskim, w tym w województwie świętokrzyskim na poziomie minus 2,4 na 1000 ludności, lubelskim – minus 2,3, podlaskim i warmińsko-mazurskim – po minus 1,6. W grupie 5 województw o dodatniej wartości wskaźnika mieściły się województwa: pomorskie i mazowieckie (po 1,9), dolnośląskie (1,3), małopolskie (1,1) i wielkopolskie (0,4).

6.3. Migracje zagraniczne

6.3. International migration

Migracje zagraniczne (International migration) wyjazdy za granicę i przyjazdy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

Tablica 18. Migracje zagraniczne
Table 18. International migration

Wyszczególnienie Specification	2014	2020	2022	2023
Imigracja Immigration	430	410	494	451
Emigracja Emigration	1093	285	404	324
Saldo migracji Net migration	-663	125	90	127
na 1000 ludności per 1000 population	-0,7	0,1	0,1	0,1

Imigracja

Immigration

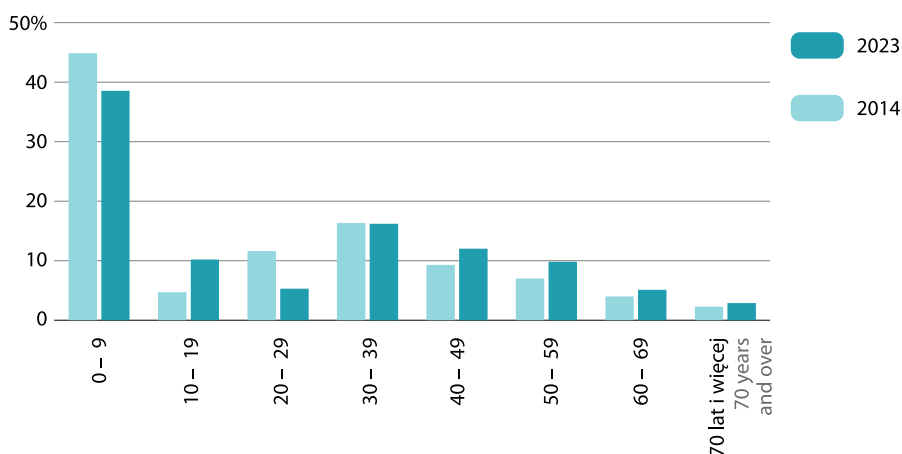
W 2023 r. napływ ludności do województwa lubuskiego w ramach migracji zagranicznych wyniósł 0,5 tys. osób i był o 8,7% mniejszy niż w 2022 r., natomiast w porównaniu z 2014 r. zwiększył się o 4,9%.

W przeliczeniu na 1000 ludności liczba zameldowań z zagranicy na pobyt stały wyniosła 0,46, wobec 0,50 w 2022 r. i 0,42 w 2014 r. W Polsce wskaźnik ten ukształtował się w 2023 r. na poziomie 0,44.

W populacji imigrantów w województwie lubuskim 53,0% stanowili mężczyźni. Ich liczba zmniejszyła się w relacji do 2022 r. o 8,1% oraz w odniesieniu do 2014 r. o 0,8%. Liczba kobiet przyjeżdżających na stałe do województwa z zagranicy była o 9,4% mniejsza niż przed rokiem, ale o 12,2% większa niż w 2014 r.

Spośród osób przyjeżdżających z zagranicy, zameldowanych na pobyt stały w województwie lubuskim największą grupę stanowiły dzieci w wieku do 9 lat (38,5%). Ich udział w strukturze imigrantów zmniejszył się w relacji do 2014 r. – o 6,3 p. proc. W strukturze imigrantów według grup wieku zmniejszył się także udział osób w wieku 20-29 lat (o 6,3 p. proc. do 5,3%) i nieznacznie w wieku 30-39 lat (o 0,1 p. proc. do 16,2%). Wzrost odsetka imigrantów w odniesieniu do 2014 r. odnotowano w przypadku osób w wieku 10-19 lat (o 5,5 p. proc. do 10,2%), 40-49 lat (o 2,7 p. proc. do 12,0%), 50-59 lat (o 2,8 p. proc. do 9,8%), 60-69 lat (o 1,1 p. proc. do 5,1%) oraz w wieku 70 lat i więcej (o 0,6 p. proc. do 2,9%).

Wykres 20. Struktura imigrantów według grup wieku
Chart 20. Structure of immigrants by age groups

Z ogólnej liczby imigrantów w województwie 95,8% stanowiły osoby przyjeżdżające z krajów europejskich, w tym najczęściej z Niemiec (31,3%), z Ukrainy (29,6%), z Wielkiej Brytanii (13,2%), z Białorusi (7,6%) i z Holandii (6,3%).

W porównaniu z 2014 r. odsetek imigrantów przyjeżdżających do lubuskiego z krajów Europy zwiększył się o 4,6 p. proc. Udział imigrantów z Niemiec spadł o 7 p. proc. i z Wielkiej Brytanii – o 13,6 p. proc., zwiększył się natomiast udział imigrantów z Ukrainy (o 26,8 p. proc.) i z Holandii (o 1,5 p. proc.).

Emigracja

Emigration

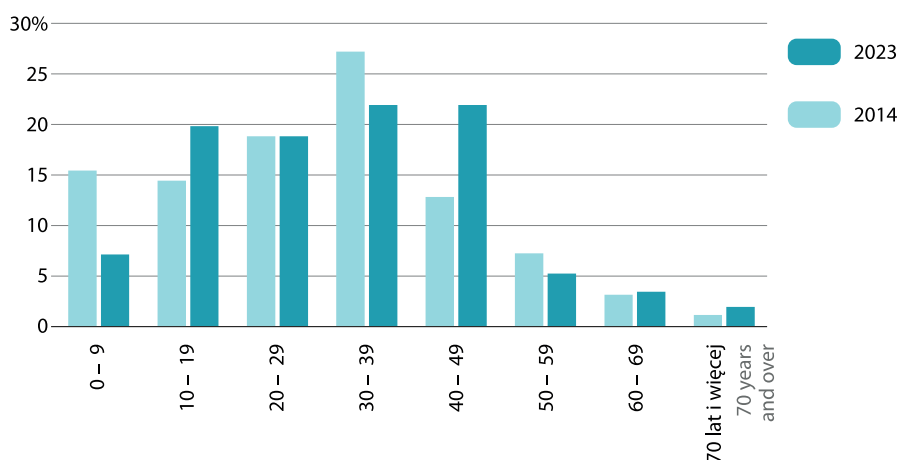
Odływ ludności z województwa lubuskiego za granicę wyniósł 0,3 tys. osób i był o 19,8% mniejszy niż w roku poprzednim oraz o 70,4% mniejszy w porównaniu z 2014 r.

W przeliczeniu na 1000 ludności liczba wymeldowań za granicę wyniosła 0,33 wobec 0,41 w 2022 r. i 1,07 w 2014 r. W Polsce wskaźnik ten w 2023 r. wyniósł 0,26.

Spośród osób wyjeżdżających na stałe za granicę 55,9% stanowili mężczyźni. Odsetek mężczyzn w strukturze emigrantów zmniejszył się w relacji do 2022 r. (o 10,7 p. proc.), natomiast wzrósł w odniesieniu do 2014 r. (o 6 p. proc.). Równocześnie odsetek emigrujących kobiet zwiększył się w porównaniu z 2022 r., a spadł w relacji do 2014 r. – z 50,1% do 44,1%.

W strukturze emigrantów z województwa lubuskiego według grup wieku, największy odsetek stanowiły osoby w wieku 30-39 lat oraz w wieku 40-49 lat (po 21,9% ogółu wyjeżdżających za granicę). Odsetek emigrantów w wieku 30-39 lat zmniejszył się w porównaniu z 2014 r. o 5,3 p. proc., natomiast wyraźnie zwiększył się odsetek migrujących w wieku 40-49 lat – o 9,1 p. proc. Wzrost odnotowano także w grupie wieku 10-19 lat – o 5,4 p. proc. oraz 60 lat i więcej – o 1,1 p. proc. Zmniejszył się natomiast odsetek migrujących dzieci do 9 roku życia – o 8,3 p. proc. i osób w wieku 50-59 lat – o 2,0 p. proc. Odsetek osób w wieku 20-29 lat pozostał na poziomie 2014 r. (18,8%).

Wykres 21. Struktura emigrantów według grup wieku
Chart 21. Structure of emigrants by age groups

Z ogółu emigrantów w województwie 98,1% stanowiły osoby wyjeżdżające do krajów europejskich, w tym najwięcej do Niemiec (48,1%), Wielkiej Brytanii (20,8%), Holandii (6,3%), Irlandii (4,1%) i Norwegii (3,8%). Spośród kierunków spoza Europy, ok. 2% emigrantów wyjechało z województwa lubuskiego do krajów Ameryki Północnej i Azji.

W porównaniu z 2014 r. odsetek emigrantów wyjeżdżających z lubuskiego do krajów Europy zwiększył się o 1,3 p. proc. Wzrost odsetka wyjeżdżających notowano w kierunku Norwegii i Irlandii – o ok. 1-2 p. proc. Odsetek osób wyjeżdżających na stałe do Niemiec zmniejszył się o 4,2 p. proc., migrujących do Wielkiej Brytanii spadł o 3,6 p. proc., a do Holandii – o 1,7 p. proc. W przypadku kierunków spoza Europy, odnotowano spadek odsetka emigrantów wyjeżdżających do Stanów Zjednoczonych – o 1,1 p. proc.

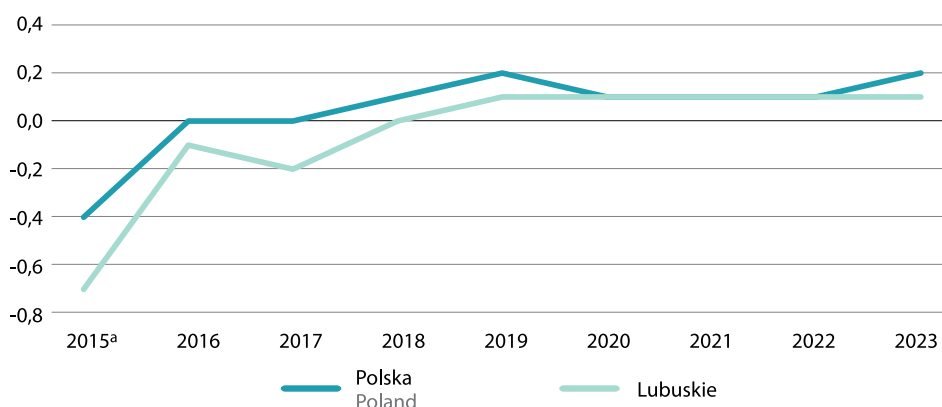
Saldo migracji zagranicznych

International migration net

W 2023 r. napływ ludności do województwa lubuskiego na pobyt stały z zagranicy był większy niż odpływ za granicę. W rezultacie kolejny rok z rzędu zanotowano nadwyżkę imigracji nad emigracją wyrażoną dodatnim saldem migracji zagranicznych, w badanym roku w wysokości 127 osób. W 2022 r. saldo migracji zagranicznych wyniosło 90 osób, a w 2014 r. minus 663 osoby.

Na dodatnie saldo migracji zagranicznych znacząco wpłynęło saldo migracji dzieci (tj. osób z grupy wieku 0-14 lat), które wyniosło 166 osób oraz osób w wieku 50 lat i więcej – 46 osób. Jednocześnie w pozostałych grupach wieku saldo migracji zagranicznych było ujemne, w tym w przypadku osób w wieku 15-19 lat i 20-29 lat wyniosło łącznie minus 70 osób, w grupie osób w wieku 35-39 lat i 40-49 lat – saldo wyniosło minus 24 osoby.

Wykres 22. Saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności
Chart 22. International migration net per 1000 population

a W 2015 r. przyjęto dane za 2014 r.
a In 2015, 2014 data.

Biorąc pod uwagę główne kierunki migracji, dodatnie saldo migracji zagranicznych zanotowano m.in. w ruchu pomiędzy województwem lubuskim a: Ukrainą (127 osób) i Białorusią (33 osoby). Nadwyżka emigracji nad imigracją wystąpiła m.in. w kierunku województwo lubuskie i Niemcy (minus 18 osób), Wielka Brytania i Norwegia (po minus 9 osób), Włochy i Dania (po minus 7 osób), Austria i Szwecja (po minus 6 osób).

W 2023 r. saldo migracji zagranicznych w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosło 0,13 i 0,09 w 2022 r. wobec minus 0,65 w 2014 r. W Polsce wskaźnik ten ukształtował się w 2023 r. na poziomie 0,18.

Pod względem wartości tego wskaźnika województwo lubuskie zajęło 7. lokatę w kraju (wraz z województwem łódzkim i zachodniopomorskim). Najniższe saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności zanotowano w województwie opolskim (minus 0,37 na 1000 ludności). Ponadto niewielkie ujemne saldo wystąpiło też w województwie warmińsko-mazurskim (minus 0,04) i śląskim (minus 0,02). W pozostałych województwach saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności było dodatnie, w tym najwyższe w województwie mazowieckim (0,48), nieco niższe w województwie podlaskim (0,42) i małopolskim (0,41).

Rozdział 7. Analiza potencjału demograficznego jednostek terytorialnych województwa lubuskiego

Chapter 7. Demographic potential analysis of territorial units of Lubuskie Voivodship

W poprzednich rozdziałach przedstawiono dane i wskaźniki ilościowe dotyczące stanu i struktury ludności, procesów starzenia się, ruchu naturalnego oraz migracji ludności. Z zaprezentowanych danych wynika, że w województwie lubuskim od lat systematycznie maleje liczba ludności, zarówno ze względu na notowany ujemny przyrost naturalny jak i ujemne saldo migracji. Intensyfikują się także procesy starzenia ludności. W tej części opracowania dokonano klasyfikacji gmin i powiatów województwa lubuskiego na podstawie charakterystyk zachodzących procesów demograficznych. Aby przedstawić zróżnicowanie przestrzenne tych procesów wykorzystano dwa narzędzia: Trójkąt Osanna i typologię gmin województwa lubuskiego według Webba.

7.1. Trójkąt Osanna

7.1. Osann Triangle

Jednym ze sposobów przedstawienia poziomu zróżnicowania procesów starzenia się w powiatach lubuskich jest tzw. trójkąt Osanna. Jest to metoda badania, która pozwala na stwierdzenie podobieństw i różnic powiatów na podstawie trzech cech badanej zmiennej. Trójkąt Osanna buduje się w układzie współrzędnych, którego osiami są boki trójkąta równobocznego charakteryzujące udziały ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem w powiatach województwa lubuskiego. W efekcie struktura ekonomicznych grup wieku w powiatach wyraża położenie odpowiadającego jej punktu, który znajduje się w miejscu przecięcia się trzech linii równoległych do trzech boków trójkąta. Trójkąt jest podzielony na sześć typów określających moment rozwoju struktury wieku ludności. Powiaty sklasyfikowano jako młode demograficznie, stabilne demograficznie lub starzejące się demograficznie. W każdej kategorii lokuje się dwa zróżnicowane typy powiatów.

Od 2020 r. wg klasyfikacji Trójkąta Osanna województwo lubuskie lokuje się w grupie województw starzejących się demograficznie. Wynika to z mniejszego niż przeciętnie w Polsce udziału osób w wieku przedprodukcyjnym (odpowiednio 18,0% wobec 18,2% w 2023 r.) oraz w wieku produkcyjnym (58,2% wobec 58,4% w kraju), natomiast większego udziału osób w wieku poprodukcyjnym (23,8% wobec 23,3%).

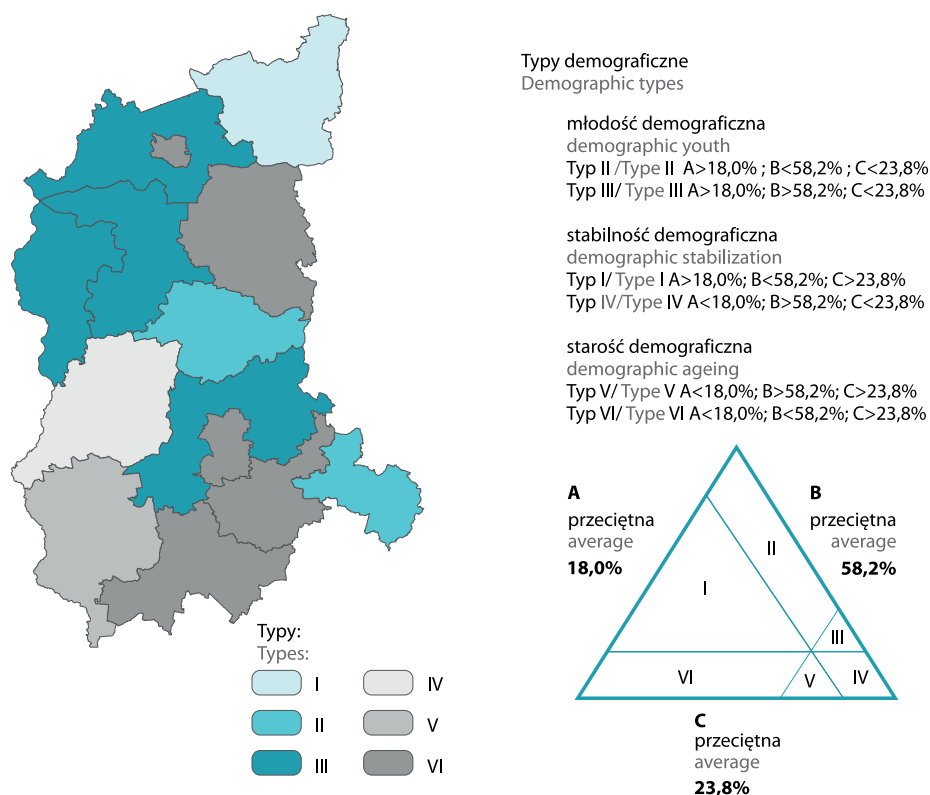
Tablica 19. Ludność według ekonomicznych grup wieku na podstawie typologii trójkąta Osanna w 2023 r.
Table 19. Population by economic age groups based on Osann triangle typology in 2023

Typ Type	Ludność w wieku Population at age			Ludność w stadium Population at a stage of
	przedprodukcyjnym pre-working age	produkcyjnym working age	poprodukcyjnym post-working age	
	w % in %			
II	>18,0	<58,2	<23,8	Młodości demograficznej Demographic youth
III	>18,0	>58,2	<23,8	
I	>18,0	<58,2	>23,8	Stabilności demograficznej Demographic stablization
IV	<18,0	>58,2	<23,8	
V	<18,0	>58,2	>23,8	Starości demograficznej Demographic ageing
VI	<18,0	<58,2	>23,8	

W 2023 r. spośród powiatów w województwie lubuskim jako młode demograficznie można określić powiaty: gorzowski, słubicki, sulęciński, zielonogórski (typ III) oraz świebodziński i wschowski (typ II). Powiaty te wyróżniały się większym niż przeciętnie w województwie udziałem osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz mniejszym niż przeciętnie w województwie udziałem osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Z kolei wśród powiatów starych demograficznie mieściły się powiaty: żarski (typ V), żagański, międzyrzecki, nowosolski oraz miasta na prawach powiatu – Zielona Góra i Gorzów Wlkp. (typ VI). Powiaty starzejące się demograficznie charakteryzowały się w głównej mierze większym niż przeciętnie udziałem osób w wieku poprodukcyjnym i mniejszym udziałem osób w wieku przedprodukcyjnym.

Do kategorii powiatów stabilnych demograficznie w badanym roku zaliczono powiat krośnieński i strzelecko-drezdenecki.

Mapa 22. Kwalifikacja powiatów według ekonomicznych grup wieku na podstawie typologii trójkąta Osanna w 2023 r.
 Map 22. Qualification of powiats by economic age groups based on Osann triangle typology in 2023

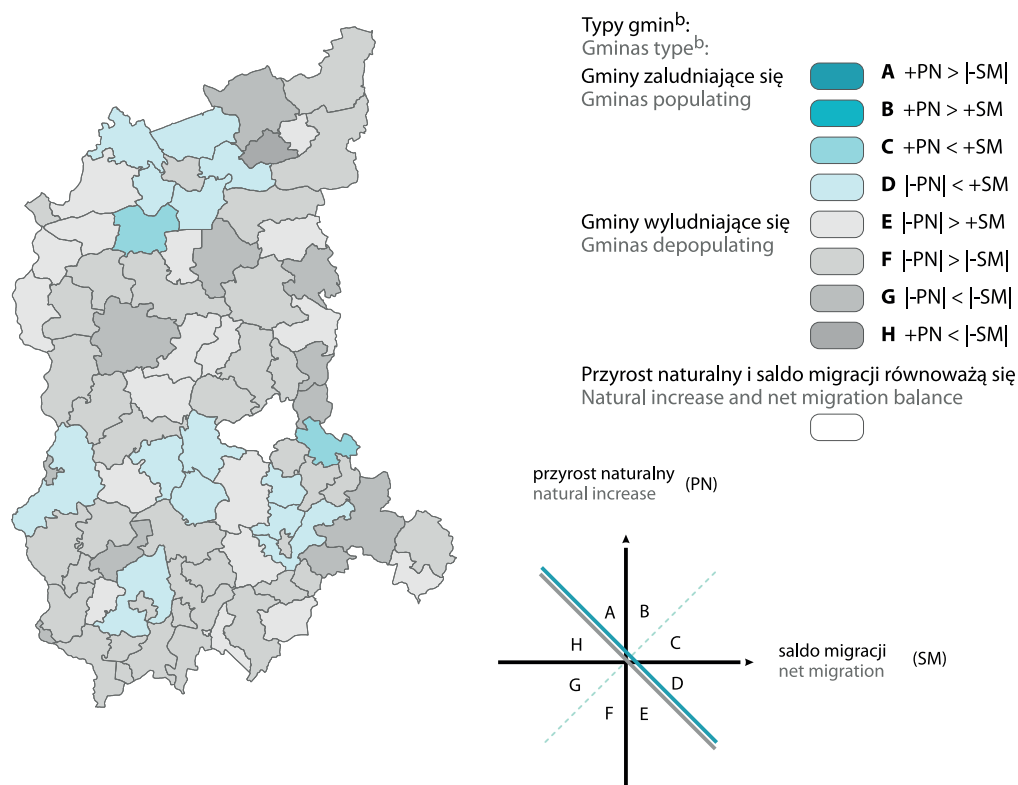

7.2. Typologia demograficzna gmin według Webba

7.2. Webb's demographic typology of gminas

Na podstawie wzajemnego powiązania wskaźników ruchu naturalnego oraz salda migracji w gminach województwa lubuskiego dokonano zaproponowanej przez J. W. Webba klasyfikacji gmin, odnoszącej się do agregacji badanych jednostek pod względem ruchu rzeczywistego ludności – rzeczywistego ubytku lub przyrostu. Typologia demograficzna jednostek przestrzennych według Webba, wyróżnia 8 podstawowych typów gmin oznaczonych literami od A do H. Metoda ta przeprowadzana jest w układzie współrzędnych: na horyzontalnej osi odkłada się wartości współczynnika salda migracji, na wertykalnej zaś – wartości współczynnika przyrostu naturalnego. Pierwsze cztery typy A-D, charakteryzują jednostki aktywne demograficznie, czyli takie, które można uznać za rozwojowe; natomiast typy E-H oznaczają jednostki nieaktywne, w których ubywa ludności. Najkorzystniejszą sytuację demograficzną mają jednostki zaliczone do typów B i C, ponieważ charakteryzuje je zarówno dodatnie saldo migracji, jak i dodatni przyrost naturalny. W najgorszej sytuacji znajdują się gminy z grup F i G, dla których wartości obydwu procesów składających się na przyrost rzeczywisty są ujemne. Dokonana charakterystyka pozwala na wyznaczenie obszarów rozwojowych i depopulacyjnych oraz określa czy rozwój demograficzny analizowanych jednostek terytorialnych jest zróżnicowany przestrzennie.

Mapa 23. Typy rozwoju ludnościowego gmin według metody Webba^a w 2023 r.
 Map 23. Types of population progress in gminas according to Webb's method^a in 2023

a Patrz uwagi metodologiczne b Uszeregowane według typów.
 a See methodological notes b Listed according to types.

W województwie lubuskim w 2023 r. dominowały gminy z niekorzystną sytuacją demograficzną, charakteryzujące się ubytkiem rzeczywistym ludności.

Ubytek rzeczywisty ludności odnotowano w większości (66 wobec 62 w 2022 r.) gmin lubuskich. W grupie gmin typu E, w których ujemny przyrost naturalny dominuje nad dodatnim saldem migracji znalazło się 18 gmin. Ujemny przyrost naturalny połączony z ujemnym saldem migracji, czyli typy F i G oznaczają najbardziej znaczący demograficzny regres. Typ F, najliczniej reprezentowany, charakteryzuje 36 gmin (wobec 27 w 2022 r.) - są to gminy z ubytkiem naturalnym i migracyjnym populacji, z przewagą ujemnego przyrostu naturalnego. Z kolei typ G, tworzy 11 gmin. W gminach tego typu można zanotować wyższe wartości ujemnego salda migracji od ujemnego przyrostu naturalnego. Ponadto jedną z gmin (Zwierzyn) charakteryzowało ujemne saldo migracji i zerowy przyrost naturalny, tzn. że liczba urodzeń była równa liczbie zgonów. W regionie notowano też gminę (Sulechów), w której przyrost naturalny i saldo migracji zrównoważyły się.

W 2023 r. w kategorii gmin aktywnych, rozwojowych, które charakteryzuje rzeczywisty przyrost ludności lokowało się 15 gmin (wobec 17 w 2022 r.) województwa lubuskiego. Żadna z lubuskich gmin nie reprezentuje typów A i B, do gmin typu C, gdzie dodatni przyrost naturalny jest mniejszy niż dodatnie saldo migracji zaliczyć można 2 gminy (Kargowa i Krzeszyce). Z kolei grupę D tworzy 13 gmin. Jest to grupa, gdzie dodatnie saldo migracji przewyższa ujemny przyrost naturalny.

W porównaniu z rokiem 2022 r. zmieniła się sytuacja 44 gmin. Pięć gmin dotąd aktywnych demograficznie, w 2023 r. zostało sklasyfikowane jako nieaktywne – są to gminy miejsko-wiejskie: Babimost, Ośno Lubuskie, Małomice oraz gminy wiejskie: Lubrza i Lipinki Łużyckie. Jedna z gmin aktywnych, Santok, zmieniła swoją pozycję w ciągu roku, ale pozostała nadal aktywna demograficznie. W trzech gminach nieaktywnych demograficznie, w których zanotowano rzeczywisty ubytek ludności w 2022 r. zmieniła się sytuacja i klasyfikowane są w 2023 r. jako gminy typu C i D. Są to gminy: miejsko-wiejska Kargowa (C) oraz wiejskie: Krzeszyce (C) i Gubin (D).

Na podstawie skumulowanych wartości przyrostu naturalnego i salda migracji za lata 2022–2023 można zaobserwować, że procesy demograficzne w gminach województwa lubuskiego mają postępujący depopulacyjny charakter. Spośród 82 gmin, 66 gmin wyludniało się, a 15 zaludniało się w wyniku oddziaływania przede wszystkim dodatniego salda migracji. W jednej gminie ujemny przyrost naturalny zrównoważył się z dodatnim saldem migracji (brak ruchu rzeczywistego ludności w 2023 r.).

Spośród gmin o charakterze rozwojowym w przypadku 2 wartości obydwu omawianych miar były dodatnie, są to gminy – Kargowa i Krzeszyce. W 47 gminach o charakterze depopulacyjnym przyrost naturalny i saldo migracji były ujemne.

W 2023 r. największy przyrost rzeczywisty ludności zanotowano w gminie Deszczno. W tej gminie ubytek naturalny (minus 2 na 1000 ludności) kompensowany był wysokim dodatnim saldem migracji (22,3 na 1000 ludności), w następstwie na każdy 1000 ludności w gminie Deszczno przybyło ponad 20 osób. Najgorsza sytuacja wystąpiła w gminie Bledzew, gdzie na każdy 1000 ludności ubyło 18 osób (8,9 w wyniku ubytku naturalnego i 9,1 w wyniku ujemnych migracji).

Uwagi metodologiczne

Dane do publikacji opracowano na podstawie bilansów stanu i struktury ludności zamieszkałej na terenie gminy:

- dane o liczbie i strukturze ludności dla okresów międzyspisowych są sporządzane poprzez przyjęcie wyników spisu powszechnego za bazę wyjściową dla gminy, a następnie naliczanie danych metodą bilansową. W 2015 r. podstawą (bazą wyjściową) bilansu są wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31.03.2011 r., natomiast dla lat 2020–2023 wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31.03.2021 r.
- rejestru PESEL - o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały;
- sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego - o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- sprawozdawczości sądów okręgowych - o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach;
- małżeństwa - według miejsca zameldowania na pobyt stały męża przed ślubem (w przypadku gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą, przyjmuje się miejsce zameldowania żony przed ślubem);
- separacje - według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża);
- rozwody - według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka);
- urodzenia - według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka;
- zgony - według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej.

Podstawowe pojęcia stosowane w opracowaniu

Stan i struktura ludności

Do ludności **zamieszkałej** w danej jednostce podziału terytorialnego zalicza się ludność zameldowaną na pobyt stały i rzeczywiście tam zamieszkałą oraz ludność przebywającą tam czasowo (zameldowaną na pobyt czasowy ponad 3 miesiące).

Ludność **zameldowana na pobyt stały** w danej jednostce podziału terytorialnego, ale faktycznie przebywająca w innej jednostce (zameldowana w niej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące) ujmowana jest jako ludność zamieszkała w tej jednostce podziału terytorialnego, w której jest zameldowana na pobyt czasowy.

Przez **ludność w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18-44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni - 45-64 lata, kobiety - 45-59 lat. Przez ludność **w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 lat oraz ludność **w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej.

Współczynnik obciążenia (demograficznego) określa relacje między poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku ludności, tj. liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Mediana wieku (wiek środkowy) jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa osób w danej zbiorowości już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

Starzenie się społeczeństwa

Opracowanie zawiera informacje dotyczące sytuacji demograficznej osób w wieku 65 lat i więcej oraz przewidywane zmiany w strukturze ludności województwa w kolejnych latach. Przedstawiono charakterystykę osób starszych według cech demograficzno-społecznych oraz trendy sytuacji demograficznej w przekroju terytorialnym.

Współczynnik starości określa udział osób powyżej 65 roku życia w populacji.

Indeks starości to relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków, tj. liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0-14 lat.

Podwójne starzenie to miara charakteryzująca relację osób w wieku 85 lat i więcej w populacji osób w wieku 65 lat i więcej.

Współczynnik obciążenia (demograficznego) określa stosunek liczby dzieci (0-14 lat) i osób w starszym wieku (65 i więcej lat) do liczby osób w wieku 15-64 lata.

Współczynnik wsparcia międzypokoleniowego określa stosunek pomiędzy ludnością w wieku powyżej 85. roku życia a grupą 50-64 lata.

Ruch naturalny

Analizując dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano następujące informacje:

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych wśród kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia wśród kobiet w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15-19 lat; urodzenia wśród kobiet w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45-49 lat.

Współczynniki reprodukcji ludności:

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15-49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu częściowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie;
- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmiennie współczynniki płodności);
- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie;
- **przyrost naturalny ludności** stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie;
- przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

Małżeństwa i rozwody

Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Pierwszy związek małżeński dla każdej ze stron - dotyczy wyłącznie osób, których stan cywilny prawny w momencie zawierania małżeństwa określony został jako kawaler oraz panna (małżeństwo kawalera z panną). Stosuje się również wyodrębnianie małżeństwa pierwszego przy przyjęciu kryterium stanu cywilnego kawaler, panna wyłącznie dla jednej z osób zawierających związek małżeński.

Procesy migracyjne

Dane o **migracjach wewnętrznych ludności** opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniach osób na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

Dane o **migracjach zagranicznych** opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja) oraz o wymeldowaniach osób wyjeżdżających z Polski za granicę na stałe (emigracja).

Emigracja definiowana jest jako wyjazdy za granicę w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

Imigracja to przyjazdy z zagranicy w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

Napływ migracyjny to liczba osób przybyłych do danej jednostki administracyjnej w danym okresie z innego miejsca w kraju. W bieżącej statystyce migracji na pobyt stały, opartej na administracyjnych źródłach danych, napływ do jednostki to liczba osób, które zameldowały się w danym okresie na pobyt stały w tej jednostce. Określenie „napływ” odnosi się do migracji wewnętrznych.

Odpływ migracyjny - liczba osób, które opuściły w danym okresie daną jednostkę administracyjną przenosząc się do innych miejscowości w kraju. W bieżącej statystyce migracji na pobyt stały, opartej na administracyjnych źródłach danych, odpływ z jednostki oznacza liczbę osób, które zameldowały się w innych jednostkach na pobyt stały a poprzednio były zameldowane w tej jednostce. Określenie „odpływ” odnosi się do migracji wewnętrznych.

Saldo migracji jest różnicą liczby osób przybyłych w danym okresie do danej jednostki administracyjnej z innych miejscowości w kraju i liczby osób, które w tym okresie opuściły tę jednostkę przenosząc się do innych miejscowości w kraju (napływ-odpływ). W bieżącej statystyce migracji na pobyt stały, opartej na administracyjnych źródłach danych, liczba osób przybyłych do danej jednostki administracyjnej oznacza liczbę osób, które zameldowały się w danym okresie na pobyt stały w tej jednostce; liczba osób, które opuściły tę jednostkę oznacza liczbę osób, które zameldowały się w innych jednostkach na pobyt stały a poprzednio były zameldowane w tej jednostce. Saldo migracji wewnętrznych dla kraju jako całości jest równe 0.

Typologia demograficzna gmin wg Webba

Metoda Webba polega na zakwalifikowaniu badanej jednostki terytorialnej (gminy, powiatu) do jednego z ośmiu typów rozwoju ludności w zależności od znaku i wartości bezwzględnej przyrostu naturalnego i salda migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności. Klasyfikacja Webba wyróżnia:

— cztery typy odnoszące się do jednostek zaludniających się w wyniku:

A – przewagi przyrostu naturalnego nad ubytkiem migracyjnym ($+PN > |-SM|$),

B – przyrostu migracyjnego i jeszcze wyższego przyrostu naturalnego ($+PN > +SM$),

C – przyrostu naturalnego i jeszcze wyższego przyrostu migracyjnego ($+PN < +SM$),

D – przewagi przyrostu migracyjnego nad ubytkiem naturalnym ($|-PN| < +SM$),

— cztery typy odnoszące się do jednostek wyludniających się w wyniku:

E – przewagi ubytku naturalnego nad przyrostem migracyjnym ($|-PN| > +SM$),

F – ubytku migracyjnego i jeszcze większego ubytku naturalnego ($|-PN| > |-SM|$),

G – ubytku naturalnego i jeszcze większego ubytku migracyjnego ($|-PN| < |-SM|$),

H – przewagi ubytku migracyjnego nad przyrostem naturalnym ($+PN < |-SM|$).

Typ badanej jednostki określa się odczytując relację obu zmiennych przy wykorzystaniu układu współrzędnych (oraz dodatkowo wprowadzonych przekątnych), w którym oś rzędnych odpowiada wartościom współczynnika przyrostu naturalnego, a oś odciętych wartościom współczynnika salda migracji na pobyt stały.

Methodological notes

Data to the publication are compiled on the basis the balances of the size and structure of the population (living in a gmina).

- data on the number and structure of population for inter-census periods are prepared by adopting the results of the general census as the starting point for the gmina, and then calculating the data using the balance method. In 2015, the base (initial basis) of the balance sheet has been the results of the National Population and Housing Census of 31 March 2011, while for 2020-2023 the results of the National Census of Population and Housing of March 31, 2021;
- PESEL register - on internal and international migration of population for permanent residence;
- reporting of civil registry offices - on registered marriages, births and deaths;
- district courts reporting - legally valid decisions in actions for separation and divorce;
- marriages - according to the place of permanent residence of the husband before the wedding (in case when the husband lived abroad before the wedding, the place of registration of the wife before the wedding is assumed);
- separations - according to the place of residence of the person filing petition (in case when the person filing petition lives abroad, the spouse's place of residence is assumed, in the case of a compliant application of the parties, the place of residence of the husband is assumed);
- divorces - according to the place of residence of the person filing petition (if the person filing petition lives abroad, the place of residence of the spouse is taken);
- birth - according to the place of permanent residence of a new born child's mother;
- deaths - according to the place of permanent residence of the deceased.

Basic concepts used in the study

Population and its structure

The population **residing** in a given administrative unit includes: persons registered there for permanent residence and staying there and persons staying there temporarily (registered in a given administrative unit for a temporary stay for 3 months and over).

People registered for **permanent residence** in a given administrative unit but staying in another unit (registered there for temporary stay over 3 months) are treated as residing in administrative unit, in which they are registered for the temporary stay.

The **working age population** refers to males, aged 18-64, and females, aged 18-59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18-44) and **non-mobility** (i.e. 45-64 for males and 45-59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the pre-working age population, i.e., up to the age of 17 and the **post-working age population**, i.e., 65 and more for males and 60 and more for females.

The **dependency ratio** defines the relationships between the individual economic age groups of the population, i.e. the number of people in non-working age per 100 people in working age.

Median age of population is a parameter determining the exact age that half of population has already exceeded and second half has not reached yet.

Expectancy of life expresses average number of years that a person in a given age shall survive assuming a steady level of mortality in the period for which the table of the expectation of life was worked out.

Ageing processes

The study contains information on the demographic situation of people aged 65 and over and the expected changes in the structure of the voivodship population in the following years. The characteristics of older people according to demographic and social characteristics as well as trends of the demographic situation in the territorial cross-section are presented.

Old-age ratio defines the share of people over 65 in the population

Ageing index is the generational relation of grandparents and granddaughters, what defines the number of people aged 65 and over, per 100 people aged 0-14.

Double ageing is a measure characterizing the relationship of people aged 85 and more in the population aged 65 and over.

Age dependency ratio determines the ratio of the number of children (0-14 years) and older people (65 and more) to the number of people aged 15-64.

The parent support ratio determines the relationship between population over 85 and a group of 50-64 years.

Vital statistics

Analysing data on vital statistics by territorial division, the following information was compiled:

Female fertility rate is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women in the reproductive age (15-49). Besides total rate, age-specific fertility rates are published, that are calculated as the ratios of the number of live births from women and the number of these women in the same groups of age. Births from mothers in the age under 15 are counted to the group 15-19 and from the mothers in the age 50 and over - to the group 45-49.

The reproduction rates:

- **total fertility rate** means the number of children that would be born on average by the woman during the whole her reproductive age (15-49), assuming that in particular phases of this period she would give birth the children with the intensity observed in a given year, i.e. the age-specific fertility rates are treated as constant;
- **gross reproduction rate** shows the number of daughters born on average by the woman assuming that she in her reproductive age will bear with the intensity characteristic for all women giving births in the year for which the reproduction rate (constant fertility rates) is calculated;
- **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period;
- **natural increase of the population** means the difference between the number of live births and deaths in a given period;
- **infant** is a child under the age of 1.

Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

Marriages and divorces

Data on **marriages** take into account marriages concluded in the form provided for by law in civil registry offices. Pursuant to the Act of July 24, 1998 (Journal of Laws No. 117, item 757), marriages registered under the internal law of the Church or the Religious Union in the presence of a clergyman are also registered in civil registry offices. Marriage included in this form is subject to Polish law and entails the same civil law consequences as a marriage concluded before the head of the civil registry office.

First marriage for each of the parties - applies only to persons whose marital status at the time of entering into marriage was defined as a single (a marriage of a single male with single female). Moreover, first marriages are also defined by applying the criterion of marital status – single - exclusively for one of the persons contracting the marriage.

Migration processes

Data regarding **internal migration of the population** were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration for permanent residence. This information does not include changes of address within the same gmina (urban area), with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

Data regarding **international migration** were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people arriving to Poland for permanent residence (immigration) as well as regarding the removal from registration of people leaving Poland for permanent residence abroad (emigration).

Emigration is defined as traveling abroad to settle (permanent residence) or for temporary stay.

Immigration means arrivals from abroad in order to settle (permanently reside) or for temporary stay.

Migration inflow is the number of people who came to a given administrative unit in a given period from another place in the country. In the current migration statistics for permanent residence, based on administrative data sources, the inflow to the unit is the number of people who are registered in a given period for permanent residence in this unit. The term refers to internal migrations.

Migration outflow means the number of people who left a given administrative unit in a given period moving to other places in the country. In current migration statistics for permanent residence, based on administrative data sources, outflow from the unit means the number of people who registered in other units for permanent residence and who were previously registered in this unit. The term refers to internal migration.

Net migrations refer to the difference in the number of people who arrived in a given administrative unit from other localities in the country and the number of people who left this unit during this period moving to other places in the country (inflow-outflow). In the current statistics of migration for permanent residence, based on administrative data sources, the number of people who came to a given administrative unit means the number of people who registered in a given period for permanent stay in that unit; the number of people who left this unit means the number of people who registered in other units for permanent residence and who were previously registered in this unit. The internal migration balance for the country as a whole is equal to 0.

Demographic typology of communes according to Webb

Webb's method classifies surveyed territorial unit (gmina, powiat) into one of eight types of population development depending on the sign and absolute value of natural increase and net migration for permanent residence per 1,000 population. Webb's classification distinguishes: — four types for units populated as a result:

— four types related to the units which are populating due to:

A - advantage of natural increase over migration loss,

B - migration increase and even higher natural increase,

C - natural increase and even higher migration growth,

D - advantage of migration growth over natural loss.

— four types referring to units depopulating due to:

E - advantage of natural loss over migration growth,

F - migration loss and even greater natural loss,

G - natural loss and even greater migration loss,

H - advantage of migration loss over natural increase.

The type of surveyed unit is determined by reading the relation of both variables using the coordinate system (as well as additionally introduced diagonal lines), where the axis of ordinates corresponds to values of the rate of natural increase and the axis of abscissa – values of the rate of net migration for permanent residence.